

**STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI
GMINY STEPNIKA do roku 2020**

**Na zamówienie Gminy Stepnica opracowanie wykonała:
Fundacja Promocji Gmin Polskich – Bałtycki Instytut Gmin
w Gdańsku**

Stepnica 2011 r.

Spis treści

WSTEP	
1. CELE I ZAŁOŻENIA	4
1.1. Cel opracowania	4
1.2. Przedmiot opracowania	5
1.3. Zakres opracowania i metodologia wykonania	6
2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA WALORÓW GMINY STEPNICZA	7
2.1. Podstawowe dane o Gminie	7
2.2. Samorząd terytorialny	8
2.3. Układ komunikacyjny	9
2.4. Gospodarka Gminy Stepnica	12
2.5. Dziedzictwo historyczne i kulturowe	13
2.5.1. Prahisteryczne ślady człowieka w krajobrazie turystycznym gminy	13
2.5.2. Epoka Średniowiecza i nowożytność	15
2.6. Kultura jako czynnik wspierający rozwój turystyki	22
2.7. Charakterystyka przyrodnicza gminy Stepnica	28
2.7.1. Parki, rezerваты i pomniki przyrody	28
2.7.2. Klimat	31
2.7.3. Obszary Natura 2000	32
2.7.4. Lasy	33
2.7.5. Wody	34
2.7.6. Rolnictwo	39
2.7.7. Myślistwo	39
2.7.8. Bogactwa naturalne	40
2.7.9. Układ przestrzenny	40
2.8. Infrastruktura i instytucje turystyczne	41
2.8.1. Sport w gminie	41
2.8.2. Trasy turystyczne	44
2.8.3. Informacja turystyczna	50
2.8.4. Pojęcie i znaczenie produktu turystycznego	50
2.8.5. Baza noclegowa gminy Stepnica	52
2.8.6. Infrastruktura wędkarska	52
2.8.7. Planowane inwestycje w pasie nadwodnym	54
2.9. Organizacje pozarządowe	56
3. ANALIZA POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO GMINY STEPNICZA	58
3.1. Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy	58
3.2. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy	61
4. CELE STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI, MISJA GMINY	63
4.1. Cele strategiczne rozwoju turystyki Gminy Stepnica	63
4.2. Badanie zgodności celów strategicznych gminy ze Strategią Rozwoju Turystyki Polski, Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i z Regionalnym Programem Operacyjnym	65
4.3. Turystyczna misja gminy Stepnica	69
5. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU TURYSTYKI (REALIZACJA, MONITORING, ANALIZA I AKTUALIZACJA)	70
5.1. Proponowane działania operacyjne	71
5.2. Rozwinięcie opisowe niektórych działań	77
5.2.1. Projekt „Port Rybacki w Stepnicy”	77
5.2.2. Szlak Cysterski	77
5.2.3. Otton, biskup z Bambergu	78
5.2.4. Kult św. Jacka Odrowąża	78
5.2.5. Osoba Onufrego Zagłoby	79
5.2.6. Transgraniczny szlak Czarneckiego	79
5.2.7. Zapomniane cmentarze katolicyzmu, protestantyzmu i judaizmu	80
6. BIBLIOGRAFIA	81
7. ZAŁĄCZNIK - WYNIKI PRAC SEMINARIUM DIAGNOSTYCZNEGO	83
7.1. Identyfikacja pojęcia turystyka	84
7.2. Ocena potencjału gminy - silne i słabe strony	84
7.3. Cele strategiczne rozwoju gminy	87

WSTĘP

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica była realizowana na podstawie umowy nr 28/2010 z dnia 14.01.2010 r. podpisanej pomiędzy Gminą Stepnica a Fundacją Promocji Gmin Polskich – Bałtycki Instytut Gmin w Gdańsku.

Niniejsza Strategia powstała w oparciu o analizy walorów Gminy Stepnica mających znaczenie dla turystyki, analizy danych historycznych i statystycznych oraz na podstawie wyników prac seminarium diagnostyczno - projektowego nt. „Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica” prowadzonego przez Fundację Promocji Gmin Polskich - Bałtycki Instytut Gmin (BIGmin), które odbyło się w dniu 5 marca 2010 r. w Stepnicy.

Uczestnikami seminarium byli przedstawiciele: Urzędu Gminy i Rady Gminy oraz osoby zaangażowane w działalność turystyczną, a także reprezentanci miejscowych środowisk gospodarczych, społecznych, kulturalnych i mediów.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono również wszystkie opracowania: analityczne, programowe, planistyczne, projektowe, sprawozdawcze i promocyjne dotyczące Gminy Stepnica - udostępnione przez gminę.

W opracowaniu korzystano z dokumentów zewnętrznych dotyczących Województwa Zachodniopomorskiego oraz całego kraju, w tym także związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

Autorzy i osoby oraz instytucje współpracujące:

Autorzy:

Michał Górski, Tomasz Duchnowski

Instytucje współpracujące:

Urząd Gminy w Stepnicy,

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego,

Urząd Wojewódzki w Szczecinie,

Stowarzyszenie na Rzecz Wybrzeża,

Parafia Św. Jacka w Stepnicy,

Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy.

1. CELE I ZAŁOŻENIA

1.1 Cel opracowania

Strategia rozwoju gminy to koncepcja systemowego działania, polegająca na: formułowaniu długookresowych celów rozwoju i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia gminie korzystnych warunków egzystencji i rozwoju.

Stepnica jest dzisiaj jedną z gmin, która w ostatnich miesiącach i latach w widoczny sposób wyróżnia się inicjatywą w obszarze Województwa Zachodniopomorskiego. W celu systematycznej poprawy warunków życia mieszkańców niezbędne staje się zdynamizowanie rozwoju Gminy Stepnica szczególnie w obszarze turystyki. Dla sprostania tym wymogom i oczekiwaniom społeczności lokalnej niezbędne stało się opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki Gminy.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy wymaga planowania strategicznego, które łączy problematykę społeczną ekologiczną gospodarczą i przestrzenną. Strategia rozwoju turystyki powinna być jednym z podstawowych dokumentów decyzyjnych kierującym działalność organów samorządu terytorialnego.

„Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica”¹ jest dokumentem otwartym, który powinien być systematycznie analizowany i uzupełniany o nowe treści, pomysły i sposoby rozwiązywania problemów. Przyjęcie SRT do realizacji nie jest zakończeniem koncepcyjnych działań w zakresie turystyki, lecz otwiera kolejny etap polegający na opracowaniu programów operacyjnych oraz systematycznej weryfikacji i aktualizacji celów i priorytetów rozwoju związanych z turystyką.

Interdyscyplinarność i wielopłaszczyznowość turystyki

Turystyka jest dziedziną interdyscyplinarną i wielopłaszczyznową, co wynika także z definicji turystyki zaproponowanej na Międzynarodowej Konferencji Statystyki w Turystyce, zorganizowanej przez WTO w Ottawie w 1991 roku: „To ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych, lub innych, nie dłużej niż przez rok bez przerwy, poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, w których głównym celem jest działalność zarobkowa wynagradzana w odwiedzanej miejscowości”.

W jej skład wchodzi przeróżne dziedziny działalności gospodarczej i publicznej, jak: baza noclegowa, żywność, transport, wynajem sprzętu, usługi przewodnictwa, rozrywka, dobra kultury, informacja i trasy turystyczne, infrastruktura sportowo-rekreacyjna, przyroda ożywiona i nieożywiona, walory geograficzne itp.

¹ dalej jako SRT

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Na turystykę mają także wpływ takie obszary działalności i aktywności, jak: bezpieczeństwo, transport i komunikacja, usługi, kultura, religia, emocje, motywacje, ludzie i ich zwyczaje, ekologia, architektura itp.

Kompetencje samorządu gminnego w zakresie turystyki

Do zadań własnych gminy (rozumianej jako wspólnota samorządowa i odpowiednie terytorium) należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty - Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym – Dz.U. z 2001 r., nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami).

W zakresie związanym z szeroko rozumianym rozwojem turystyki zadania te obejmują następujące sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- kultury,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej,
- promocji gminy,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi, współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Do zadań wójtów należy również zaszeregowanie i prowadzenie ewidencji pól biwakowych oraz innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelowe. W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki i zawierać porozumienia międzygminne.

1.2 Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest:

- ogólna charakterystyka gminy,
- diagnoza istniejącego potencjału turystycznego gminy,
- wizja rozwoju turystyki gminy,
- określenie celów strategicznych dla rozwoju turystyki gminy,
- badanie zgodności celów strategicznych rozwoju turystyki gminy ze Strategią

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Rozwoju Turystyki w Polsce, Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego oraz lokalnym Regionalnym Programem Operacyjnym i gminną strategią rozwoju,

- karta zadań dla poszczególnych działań i programów operacyjnych,
- organizacja realizacji SRT i monitoring działań.

1.3 Zakres opracowania i metodologia wykonania

Niniejszą strategię opracowano na podstawie informacji zawartych w analitycznym zestawieniu charakterystyki gminy (podstawowe informacje o gminie) oraz wyników prac zespołów roboczych na seminarium diagnostyczno-projektowym.

W ramach seminarium zrealizowano pełną technologię planowania strategicznego z wykorzystaniem analizy SWOT, wg ustaleń metodycznych określonych przez specjalistów z Bałtyckiego Instytutu Gmin. Rozpoczęto od przeprowadzenia analizy SWOT i na bazie wyników tej analizy sformułowano cele strategiczne i cele średniokresowe oraz programy operacyjne dla poszczególnych celów.

Strategię sformułowano przy zastosowaniu podejścia ekspercko-partycypacyjnego zalecanego przez środowiska naukowe. Projekt dokumentu końcowego opracowany przez Bałtycki Instytut Gmin poddany został szczegółowej weryfikacji przez pracowników strategicznych Urzędu Gminy, a następnie przedstawiony przez Wójta Gminy Radzie Gminy Stepnica do zatwierdzenia.

Budowanie strategii to proces, w którym uczestniczą zarówno przedstawiciele samorządu jak i mieszkańcy, zainteresowani rozwojem swojej gminy. Strategia jest wspólnie budowana począwszy od nakreślenia wizji rozwoju, poprzez ocenę stanu wyjściowego, wybór celów i sposobów ich realizacji, aż po wdrażanie przyjętych koncepcji. Zapisanie tego procesu w postaci dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich jego uczestników. Proces budowania i wdrażania strategii nie ma charakteru liniowego. Jest to cykl zamknięty, w którym nakreślone cele realizują się poprzez działania i po upływie lat dojście do stanu docelowego umożliwia rozpoczęcie kolejnego cyklu planowania.

Jako cezurę czasową przyjęto rok 2020 – jest to okres wykraczający dalece poza planowanie kadencyjne.

2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA WALORÓW GMINY STEPNICIA

2.1 Podstawowe dane o gminie

Gmina Stepnica – gmina wiejska z rozwiniętymi funkcjami leśnymi i przyrodniczymi, położona w województwie zachodniopomorskim, w północno - zachodniej części powiatu goleniowskiego.

Z gminą sąsiadują gminy: Świnoujście, Goleniów, Przybiernów, Międzyzdroje, Wolin, Nowe Warpno i Police – niektóre z wymienionych poprzez Zalew Szczeciński.

Siedzibą gminy jest miejscowość Stepnica. Gmina wchodzi w skład obszaru przylegającego bezpośrednio do Zalewu Szczecińskiego i Rostoki Odrzańskiej.

Wg podziału województwa na strefy funkcjonalne (przyrodniczo – gospodarcze) Gmina Stepnica znajduje się w obszarze oznaczonym symbolem I E, czyli jest to OBSZAR TURYSTYCZNO – RYBACKI ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO – podstrefa funkcjonalna turystyczno – rybacka Zalewu Szczecińskiego. Przewidywane funkcje, to: turystyka przywodna i nawodna, rozwój małych struktur portowych, współpraca przygraniczna, pilotowy obszar zarządzania strefą przybrzeżną.

Tab. 1 Liczba osób zameldowanych w gminie (stan na dzień 31.12.2010 r.).

Miejscowość	Liczba mieszkańców
1. Stepnica	2096
2. Żarnowo	415
3. Czarnocin	320
4. Łąka	306
5. Stepniczka	238
6. Racimierz	227
7. Bogusławie	198
8. Gąsierzyno	185
9. Widzieńsko	140
10. Kopice	144
11. Miłowo	131
12. Budzień	107
13. Żarnówko	98
14. Zielonczyn	78
15. Jarszewko	71
16. Piaski Małe	35
17. Czerwonak	31
18. Krokorzyce	12
19. Gaje	5
Ogółem 4837	

Źródło: Ewidencja Ludności Urzędu Gminy w Stepnicy

2.2 Samorząd terytorialny:

Herb Gminy Stepnica

Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od słowa „stop” - błotnista rzeka lub jezioro zarośnięte sitowiem. Od najdawniejszych zatem czasów miejscowość charakteryzowała się walorami krajobrazowymi i bogactwem przyrody². Znalazło to wyraz w herbie gminy, którego pole podzielone zostało na dwie części: na jednej- niebieskim kolorem symbolicznie zaznaczono wody Zalewu Szczecińskiego, wraz z kotwicą – nawiązującą do jego żeglowności, a także portu znajdującego się na terenie gminy – również ta kotwica, świadczy obecnie o aspiracjach samorządowców w zakresie wybudowania na tym terenie nowych przystani. Na polu zielonym dostrzegamy wizerunki złączonych drzew zapewne liściastego i iglastego, co odnosi się do walorów przyrodniczych tego miejsca, poniższy kłos zboża nawiązuje do rolniczego charakteru obszaru, na którym przyjezdny może posilać się zdrową ekologiczną żywnością. Herb gminy można także przeanalizować w aspekcie symboliki chrześcijańskiej, co znakomicie odnosi się do czasów, w których na tym obszarze działalność prowadziły różne zakony. I tak kolor niebieski to symbol nieba, powietrza i wody; czystości, prawdy i wierności. Kotwica należy do najstarszych znaków rozpoznawczych chrześcijan. Symbolizuje trwałość wiary chrześcijańskiej i nadzieję na zmartwychwstanie. Zielony to kolor wiosny, nadziei na zmartwychwstanie i życie wieczne. Jest to barwa związana z ziemią. Drzewo bardzo często pojawia się jako symbol w sztuce chrześcijańskiej: mamy drzewo życia i drzewo poznania, które połączone są ze sobą symbolicznym związkiem. Drzewo to także symbol niebiańskiego raj. Kłos z kolei jest postrzegany przez chrześcijan jako znak rozwoju, przemijania i odradzania się. Ze względu na chleb na ostatniej wieczerzy stał się on również symbolem Eucharystii³.

Powierzchnia gminy wynosi 294 km kw. z czego: 39,8 % stanowią wody, 30 % lasy i 30,2 grunty rolne, tereny podmokłe i torfowiska.

Na obszarze gminy mieszka 4837 osób⁴, a gęstość zaludnienia wynosi 16,4 osób/km². Wsią gminną jest Stepnica. Obecnie urząd wójta sprawuje Andrzej Wyganowski. W skład gminy wchodzi sołectwa:

Bogusławie, Budzień, Czarnocin, Czerwonak, Gaje, Gąsierzyno, Jarszewko, Kopice, Krokorzyce, Łąka, Miłowo, Piaski Małe, Racimierz, Stepniczka, Stepnica, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo i Żarnówko.

² S. Rospond: *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*. Wrocław 1984, s. 368.

³ Na podstawie: J. Seibert, *Leksykon sztuki chrześcijańskiej. Tematy, postacie, symbole*, Kielce 2007.

⁴ Zameldowanych na dzień 31. 12. 2010 r.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

W Stepnicy znajduje się Urząd Gminy, a także: Siedziba Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Jacka, Urząd Morski – Bosmanat Portu, Urząd Pocztowy, Straż Pożarna, Posterunek Energetyczny, Posterunek Policji, Ośrodek Pomocy Społecznej, NZOZ „VITA-s”, SNZOZ, Gminny Ośrodek Kultury⁵.

Gmina Stepnica współpracuje zarówno z gminami polskimi – Gmina Otmuchów, jak i z samorządami niemieckimi: Monkebude (umowa została podpisana w 1994 r. i obejmowała współpracę przygraniczną w obszarze wymiany doświadczeń w zakresie działalności samorządowej, wymiany kulturalnej, sportowej, turystycznej i kolonijno-wczasowej) i Ueckermunde (powiat w Niemczech).

WYKAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH GMINY STEPNICA

1. Gimnazjum im. Dywizjonu 303 i Zespół Szkolno-Przedszkolny im. K. Maciejewicza w Stepnicy, ul. B. Krzywoustego 4;
2. Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu, ul. Niepodległości 9;
3. Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy, ul. Portowa 7;
4. Gminna Biblioteka Publiczna w Stepnicy, ul. B. Krzywoustego 4;
5. Filia Gminnej Biblioteki Publicznej z siedzibą w Racimierzu, ul. Niepodległości 9;
6. Ośrodek Pomocy Społecznej w Stepnicy, ul. Kościuszki 4.

2.3 Układ komunikacyjny

Połączenia drogowe.

Do miejscowości gminnej prowadzi droga wojewódzka nr 112 łącząca Stepnicę z miejscowością Modrzewie (gmina Goleniów) i dalej do Goleniowa oraz powiatowa przez Żarnowo do Wolina. Ogólnie drogi są dość dobrze oznakowane, jeśli chodzi o system znaków informujących o kierunku jazdy do miejscowości Stepnica. Jednak ich stan nawierzchni i parametry techniczne pozostawiają wiele do życzenia. Stepnica leży w strefie oddziaływania Goleniowa, w pobliżu którego umiejscowione jest lotnisko międzynarodowe, a także w strefie znacznego oddziaływania Szczecina. Nie bez znaczenia pozostaje także nieodległe położenie Berlina.

Odległości drogami lądowymi ze Stepnicy do ważniejszych miejscowości:

Berlin – ok 160 km

Szczecin – 50 km

Goleniów – 16 km

⁵ Dane uzyskane z Gminy Stepnica, strona internetowa gminy - www.stepnica.pl

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

We wsi Stepnica znajduje się dworzec PKS skąd kursują autobusy do Goleniowa, Szczecina, Wolina, Świnoujścia i Stargardu Szczecińskiego. W mniejszych miejscowościach umiejscowione są przystanki autobusowe.

Gmina nie jest umiejscowiona przy głównych drogowych szlakach komunikacyjnych, najbliższą drogą krajową jest arteria oznaczona numerem 3, przechodząca przez niewielki fragment gminy na wschód od Widzieńska. Miejscowości leżące na obszarze gminy posiadają dość dobrze rozbudowaną sieć dróg asfaltowych, dobiegających do tej ważnej trasy prowadzącej nad morze i do Szczecina. Droga Wolin - Stepnica została wyznaczona jako trasa turystyczna i stanowi alternatywę dla drogi krajowej nr 3, z czego turyści wracający z nad morza często korzystają.

Połączenia kolejowe.

W 1903 r. Stepnica uzyskała także połączenie kolejowe, jednak była to kolej wąskotorowa. Miejscowość leżała przy odcinku łączącym wieś Łoźnica z Golczewem. W 1979 r. część tej linii z Łoźnicy do Stepnicy została zamknięta. Obecnie w gminie brak linii kolejowych, te działające we wcześniejszym okresie zostały zdemontowane i przekształcone w ścieżkę rowerową Stepnica - Widzieńsko.

Połączenia wodne

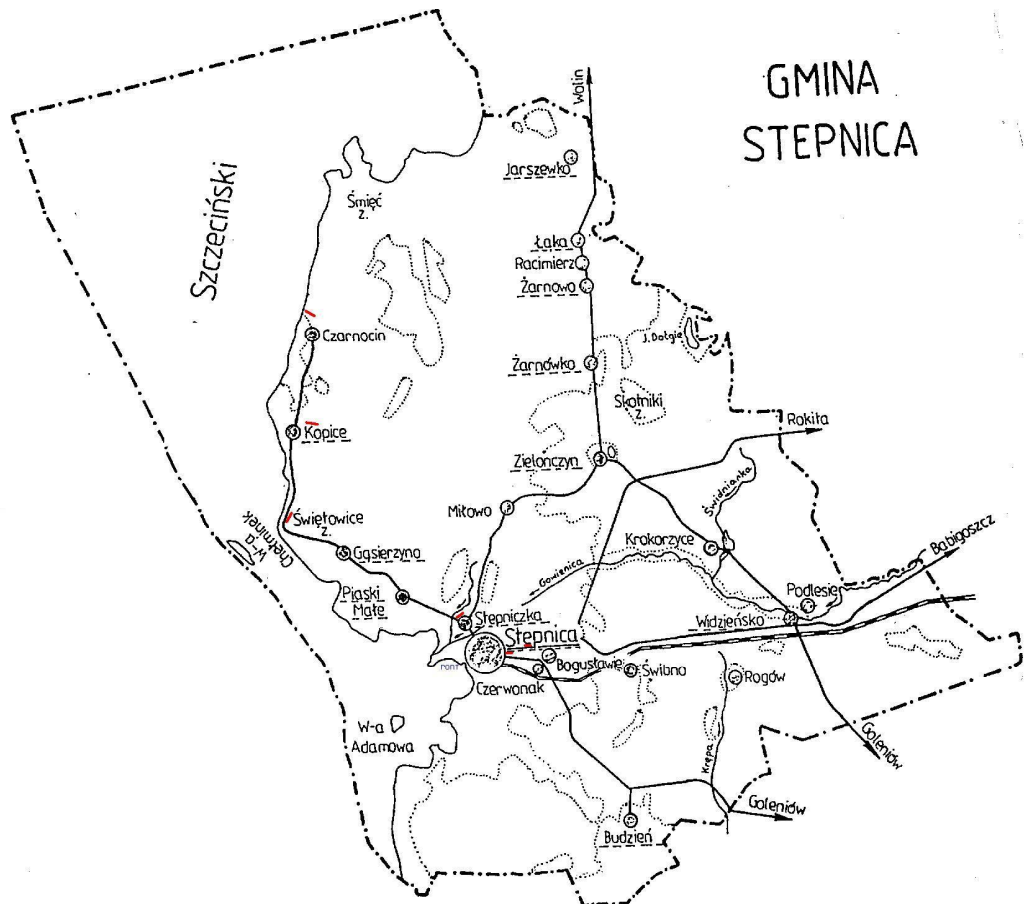
Do Stepnicy można także dopłynąć statkiem lub jachtem - we wsi działa bowiem port rybacko - pasażerski oraz trzy porty jachtowe. Gmina Stepnica posiada doskonałe połączenia komunikacji wodnej w związku z położeniem nad Zalewem Szczecińskim, który jest elementem Międzynarodowej Drogi Wodnej E-30. Jest to także odcinek Międzynarodowej Drogi Wodnej E-70 (Antwerpia – Królewiec przez Berlin oraz wzdłuż odcinka Odry).

Sieć powiązań komunikacyjnych północ-południe pozwoliła na powstanie koncepcji Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE 65, w skład którego wchodzi m.in. powstająca droga ekspresowa S-3, linie kolejowe E-59 i CE-59, zespół portów Szczecin-Świnoujście oraz rzeka Odra, jako droga wodna E-30. Korytarz ma biec ze Szwecji przez zachodnią Polskę na południe Europy - do miejscowości Rijeka w Chorwacji. W grę wchodzi modernizacja dróg, kolei i udrożnienie szlaków wodnych. Do utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego, łączącego północ z południem Europy, zobowiązały się trzy polskie województwa i trzy regiony państw członkowskich UE. Porozumienie jeszcze w 2004 r. podpisali w Szczecinie marszałek zachodniopomorski, wicemarszałkowie województw lubuskiego i dolnośląskiego, prezydent słowackiego regionu Bratislava, prezydent czeskiego regionu Hradec Kralove oraz przewodniczący zarządu szwedzkiego regionu Skania.

Połączenia lotnicze

Niedaleko gminy umiejscowiony jest port lotniczy Szczecin-Goleniów, z którego można dotrzeć samolotem rejsowym do Warszawy, Dublinu, Londynu, Liverpoolu i Oslo zaś w sezonie turystycznym także czarterem do innych miejscowości położonych na południu Europy i w Afryce.

Mapa Gminy Stepnica

LEGENDA Skala 1:85000

- · — · — granice gminy
- główne drogi
- kolej wąskotorowa
- Stepnica Siedziba Urzędu Gminy
- orientacyjne położenie nieruchomości

Źródło: Plan odnowy miejscowości Miłowo na lata 2007 - 2017

2.4 Gospodarka Gminy Stepnica

W ostatnich latach zarysowały się typowe dla małych i średnich gmin tendencje związane z transformacją ustrojową i przejściem do gospodarki wolnorynkowej. Do pozytywnych efektów zaliczyć należy stały wzrost ilości podmiotów gospodarczych oraz wysoki udział podmiotów prywatnych w strukturze wszystkich podmiotów gospodarczych. Niewątpliwie do negatywnych zjawisk należy zaliczyć spadek ilości zatrudnionych osób. Planowane wdrożenie programu rozwoju lokalnego, którego realizacja trwać będzie do 2013r. poprzez uruchomienie szerokiego frontu prac inwestycyjnych stworzy szansę do zdynamizowania wzrostu ilości nowych podmiotów gospodarczych lub też wzrostu zatrudnienia w istniejących już firmach. Wpłynie to zatem na rozwój i wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw działających na lokalnym rynku pracy. Władze gminy w szerszym zakresie realizują inicjatywy zarówno w zakresie instrumentów dochodowych (podatki), jak i instrumentów wydatkowych, w tym szczególnie związanych z nakładami na infrastrukturę poprawiającymi konkurencyjność gminy i stwarzającymi podstawy do rozwoju społeczno - gospodarczego.⁶

Tab. 2 Ważniejsze firmy zlokalizowane na terenie gminy Stepnica

Swedwood Poland Sp. z o.o. Oddział Grupa Tartaki
72-112 Stepnica ul. Krzywoystego 44

Swedwood Poland Sp z o.o. Oddział IVAR
72-112 Stepnica ul. B. Krzywoustego 44

Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Eksploatacyjno Usługowe B. Daszkiewicz,
T. Woźny
72-112 Stepnica ul. Rybacka 1

Gospodarstwo Rolne "Bogusławie"
72-112 Stepnica, Bogusławie 1a

Falk-Okna Sp z o.o
72-112 Stepnica, ul. Wolńska 97

Zakład Stolarski Adam Kaliciak
72-112 Stepnica, Gąsierzyno ul. Mickiewicza 2

"Polplast" Z. Kowalczyk & Z. Dąbrowska - Produkcja jachtów i łodzi
72-112 Stepnica, Miłowo

Zakład Produkcyjno Handlowy S.C "Bimex" - Zakład stolarski
72-111 Żarnowo, Żarnówko 5

⁶ Według: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica. RBGP Szczecin.

Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe "Danplast"
72-111 Żarnowo, Studencka 28

Masarnia Konrad Ciołek - Poniatowski
72-112 Stepnica, Sikorskiego 2

Piekarnia E. Jeż
72-112 Stepnica – Stepniczka, ul. Pobożnego 1a

Reginald - usługi reklamowe, nadruki, gadżety
72-112 Stepnica, Kopice 16

Źródło: analiza własna Bałtyckiego Instytutu Gmin

2.5 Dziedzictwo historyczne i kulturowe

2.5.1 Prehistoria

Czasy poprzedzające pojawienie się źródeł pisanych w kontekście danego terytorium określane są mianem prahistorycznych. W odniesieniu do najstarszych miejscowości z Gminy Stepnica dotyczą one wszystkich stuleci poprzedzających XIII w. Niestety niewiele dzisiaj wiadomo na temat tego długiego czasu odnośnie analizowanej gminy. Brakuje w tej kwestii dostępnych informacji w pracach popularnonaukowych, przewodnikach turystycznych czy Internecie. Możemy się domyślać, że prace archeologiczne były prowadzone i na tym terenie. Trudno bowiem sobie wyobrazić by obszar ten był w tym czasie niezamieszkały i by ludzie nie pozostawili po sobie jakichkolwiek śladów działalności w postaci osad, cmentarzysk, czy miejsc kultu.⁷ Obszar Pomorza Zachodniego był przecież niezwykle rozwinięty gospodarczo w okresie między VIII a X stuleciem. To pobliski Wolin był największym na tym terenie ośrodkiem grodowym o cechach portowych i wczesnomiejskich. Wolin w okresie największego rozkwitu w okresie wczesnego średniowiecza należał do najludniejszych aglomeracji w Europie środkowej i zachodniej. Gród ten obok Szczecina i Kołobrzegu partycypował w korzyściach z morskiego handlu na rosnącym w znaczeniu Bałtyku, przyciągając obcokrajowców. Ośrodki te służyły także jako bazy do łupieskich wypraw pirackich. Na obszarach Pomorza Zachodniego pogaństwo utrzymywało się najdłużej bo aż do XII w., osiągając szczytowe fazy ze stanem kapłańskim, podatkiem religijnym, świątyniami, skarbcami świątynnymi itp. Stanowiło to podporę archaicznego ustroju, ideowe oparcie dla podtrzymania politycznej niepodległości przeciw zakusom Polaków i Niemców.⁸ Według legend świątynia pogańska miała

⁷ Według proboszcza parafii stepnickiej – ks. Piotra Listwonina, na terenie gminy odnajdywane są artefakty z tego okresu w postaci fragmentów ceramiki, została tu także odnaleziona moneta o nominale denara z czasów panowania Cesarza Rzymskiego Hadriana (panował w latach 117 – 138 n. e.), co może świadczyć o wpływach rzymskich.

⁸ J. Gąssowski, *Kultura pradziejowa na ziemiach Polski*, Warszawa 1985, s. 294-295.

znajdować się w również w Świętovicach - niestety nie przeprowadzono na tym terenie badań archeologicznych.

W przytoczonym opisie stosunków gospodarczych i religijnych wylania się wiele walorów, które odpowiednio przetworzone mogą stanowić nie lada atrakcje turystyczne. Przede wszystkim jednak niezbędne jest przeprowadzenie wnikliwych badań w archiwach dotyczących prowadzonych na tym terenie badań archeologicznych w okresie przedwojennym. Dzięki nim można by dotrzeć do miejsc, które w przyszłości oznakowane i odpowiednio wyeksponowane mogły by zostać wchłonięte w obręb utworzonego szlaku prahistorycznego. Z pewnością do najbardziej atrakcyjnych tego typu obiektów należą grodziska i cmentarzyska z kopcami w postaci tzw. kurhanów. Dobrym przykładem właściwego zabezpieczenia i wyeksponowania cmentarzyska prahistorycznego jest rezerwat archeologiczno-przyrodniczy w Odrach w woj. Pomorskim.⁹ Również rekonstruowane grodziska stają się od dawna obiektami, oferującymi turystom nie lada atrakcje w postaci cyklicznych imprez o charakterze historycznym. Odbywają się tam konkursy, organizowane są warsztaty skierowane do osób zainteresowanych w tworzeniu różnych przedmiotów z naturalnych surowców takich jak glina czy drewno. Wyeksponowanie tych walorów gminy, poprzedzone badaniami naukowymi, stanowić by mogło uzupełnienie oferty turystycznej o tym profilu skierowanej do turystów przybywających do Wolina. W mieście tym od 1993 r. organizowany jest Woliński Festiwal Słowian i Wikingów, cieszący się dużym zainteresowaniem ze strony grup rekonstruktorskich z kraju i ze świata, a także turystów. Oprócz walk na lądzie i morzu, imprezie towarzyszą tańce, śpiewy, pokazy rzemiosła, w których udział biorą także przybyli goście.¹⁰

W trakcie kwerendy naukowej być może udało by się dotrzeć do zabytków z gminy przechowywanych w muzeach krajowych i zagranicznych. Ich właściwy opis z wyeksponowaniem miejsca ich pochodzenia, a także zadbanie o umieszczenie ich w ekspozycji stałej jednostki, mogły by stanowić element promocyjny dla Gminy Stepnica¹¹.

Badania nad tym okresem (i późniejszymi) najlepiej zainicjować wydaniem monografii Gminy Stepnica. Praca tego typu nie tylko miała by na celu wyeksponowanie historii gminy lecz także budowę silniejszych więzi mieszkańców z przeszłością miejsca, w którym mieszkają.

2.5.2 Epoka średniowiecza i nowożytność

⁹ Zob. także opis produktu turystycznego o nazwie: *Cmentarzysko gockie w Leśnie – Program rozwoju produktów turystycznych województwa pomorskiego*, praca pod red. M. Wanagos, Gdańsk 2004, s. 96.

¹⁰ www.jomsborg-vineta.com

¹¹ W Wolinie w muzeum Regionalnym im. Andrzeja Kaubego jest eksponowany wczesnośredniowieczny miecz ze Stepnicy. Według znalazcy artefaktu był on wygięty (rytualnie?) – co może świadczyć o pobliżu cmentarzyska w pobliżu miejsca jego znalezienia.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Po raz pierwszy nazwa Stepniza wymieniona została w dokumencie z 1278 r. Wtedy książę pomorski Barnim I przekazał ją Gottfriedowi von Breslau w lenno. Ustalenie dokładnej daty nadania, wyznaczyć by mogło dzień uroczyste obchodzonych rocznic tego wydarzenia. W tym czasie Stepnica leżała w obrębie księstwa dymińskiego (niem. Demmin – miasto położone we wschodniej części Niemiec), na terenie kasztelanii Wolińskiej.¹²

Przypuszczalnie, pierwotnie wieś Stepnica została założona jako ulicówka z cechami owalnicy, po południowej stronie rzeki Gowienicy - równoległe do linii brzegowej Zalewu. W 1628 r. funkcjonowały w niej dwie karczmy i kuźnia. W spisie z 1721 r. miejscowość określono jako miasteczko. W latach 1564, 1739, 1794 odnotowano tu wielkie pożary. Po pożarze w 1739 r. osadę poddano regulacji - wokół kościoła utworzono kwadratowy plac, a głównej ulicy nadano jednakową szerokość. Następnie miejscowość ewoluowała w kierunku wielodrożnicy.

W XIX stuleciu wieś posiadała określony układ przestrzenny z charakterystyczną dla tego obszaru zabudową, który z pewnymi niewielkimi korektami przetrwał do końca II wojny światowej. Po wojnie niestety dość luźno potraktowano dawne wytyczne i wybudowano wiele obiektów, niespójnych architektonicznie z otoczeniem (z dzisiejszego punktu widzenia po prostu nieładnych). Współcześnie główne elementy zabudowy miejscowości stanowią:

- ul. W. Sikorskiego charakteryzuje się zróżnicowaną formą zabudowy, z jedno lub dwukondygnacyjnymi budynkami mieszkalnymi pochodzącymi z lat 20-tych lub wzniesionymi współcześnie. Na ulicy tej umiejscowiony jest kościół parafialny pod wezwaniem św. Jacka;

- ul. T. Kościuszki z regularną zabudową po obu stronach drogi. We wschodnim fragmencie ulicy dominują dwukondygnacyjne budynki mieszkalne, wśród nich także Urząd Gminy. W zachodniej jej części posadowiony jest szachulcowo-murowany budynek restauracyjny z narożnymi wieżyczkami, o formie architektonicznej typowej dla nadmorskich kurortów;

- ul. B. Krzywoustego o niejednolitej kompozycji i typie zabudowy. Po południowej stronie ulicy umiejscowiony jest cmentarz katolicki funkcjonujący na miejscu XIX-wiecznej nekropolii ewangelickiej. Po wschodniej stronie cmentarza, zabudowa tworzy nieregularne ciągi architektoniczne, złożone z kilku, parterowych domów mieszkalnych. W tej części arterii ulokowany został zespół budynków Zakładów Drzewnych oraz obszerny skład drewna;

- ul. B. Chrobrego o niejednolitym typie zabudowy pod względem typologicznym i chronologicznym;

- ul. Portowa o jednolitej zabudowie mieszkaniowej;

- ul. Rybacka i gen. St. Maczka ze zwartą zabudową;

¹² Szerzej: J. Spors, *Organizacja kasztelańska na Pomorzu Zachodnim XII-XIII w.*, Słupsk 1991.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- układ ulic w południowej części Stepnicy: Jagiellońska, Sportowa, Wojska Polskiego, Łąkowa o jednorodnej i zwartej zabudowie nierolniczej z lat 20/30-tych XX w. Na południowym skraju tworzących osiedle ulic usytuowany jest stadion sportowy;

- osiedle 40-lecia PRL z budynkami czterokondygnacyjnymi, stanowi współczesną zabudowę Stepnicy.¹³

Z wymienionych arterii najatrakcyjniej prezentuje się ulica T. Kościuszki, wzdłuż której umiejscowione są Urząd Gminy i tawerna. Arteria ta odpowiednio zrewitalizowana, mogłaby stać się deptakiem prowadzącym turystów nad Zalew. Właściwe wydaje się również zadbanie o ujęcie w planach rozwoju przestrzennego o to, by nowobudowane obiekty łączyły nowoczesną funkcjonalność z tradycyjnym stylem, który wytworzył się na Pomorzu Zachodnim na przestrzeni wieków. Szczególnie ustalenia te należy odnieść do terenów nad Zalewem, które staną się w przyszłości swoistą wizytówką miejscowości dla podróżujących nim osób.

W epoce średniowiecza wieś należała także do słynnego na Pomorzu Zachodnim rodu von Flemming. Był to zniemczony ród szlachecki, wywodzący się z Flandrii (obecna Belgia), zamieszkujący Pomorze Zachodnie w okresie od XIII w. do przełomu XIX/XX wieku. Władali oni posiadłościami m.in. w okolicach Maszewa, Maciejewa i Mostów. W XVIII i XIX w. ród ten zyskał duże znaczenie - szczególnie w Saksonii i Prusach. Najstarszym znanym przedstawicielem tej rodziny był Adam Flemming, który między 1281 r. a 1302 r. występuje jako właściciel Stepnicy. Z jego synem - Konradem - związane są najstarsze informacje o herbie rodu. Potomkowie skupili w swoich rękach liczne posiadłości ziemskie w rejonie Wolina i Kamienia Pomorskiego, stąd okręg Kamienia nazywany był powiatem Flemmingów (*Flemmingscher Kreis*). Znaną postacią wywodzącą się z tej rodziny była Izabela z Flemmingów Czartoryska urodzona 3 marca 1746 r. w Warszawie, zmarła 17 czerwca 1835 r. w Wysocku – mecenaska sztuki, pisarka, w okresie Sejmu Czteroletniego związana ze Stronnictwem Patriotycznym. Była żoną księcia Adama Kazimierza Czartoryskiego. Odkryła talent malarski Aleksandra Orłowskiego, a w 1801 r. zainicjowała otwarcie pierwszego polskiego muzeum w Puławach (w świątyni Sybilli), które działa do dziś jako Muzeum Czartoryskich w Krakowie.

W 1366 r. bracia Tinno, Dietrich i Henning von Flemingowie podarowali swój majątek w Stepnicy klasztorowi cysterek w Szczecinie. Pod koniec stulecia część wsi należała także do kapituły kościoła Mariackiego w Szczecinie.¹⁴

Już w średniowieczu istniał w Stepnicy kościół i klasztor klarysek, przebudowany następnie na książęcy zamek myśliwski. Umiejscowiony on był w pobliżu obecnej szkoły, gdzie ulica Dworcowa dochodzi do Krzywoustego. Do 1954 roku znajdował się w tym miejscu zabytkowy budynek, miejscami posiadający gotyckie sklepienia. Do czasów ostatniej wojny był to gmach miejscowego sądu. W przyszłości należy pamiętać o tym miejscu, które dostarczyć może wielu

¹³ *Plan rozwoju miejscowości Stepnica na lata 2005-2013*, Stepnica 2005, s. 7-8; *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica*.

¹⁴ Informacje zaczerpnięte min. ze stron internetowych: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Stepnica>; parafii w Stepnicy

wspaniałych artefaktów archeologicznych. Gdyby udało się w trakcie wykopalisk archeologicznych dotrzeć do dawnych murów domu zakonnego, a następnie wyeksponować je pod szklanym przykryciem, być może miejsce to stało by się zaczątkiem interesującego muzeum prezentującego dorobek kulturalny zakonu i użytkowników późniejszego zamku myśliwskiego.

W pobliżu Stepnicy, posiadłości otrzymali pod koniec XIII wieku także Joannici, mianowicie w Stepniczce, Gąsierzynie, Żarnowie, poza tym prawo do połowu ryb w zatoce. I ten zakon, prawdopodobnie w kilku miejscach, prowadził tu pracę oświatowo-wychowawczą. Część Stepniczki dostarczała wyposażenia klasztorowi zakonnicy w grodzie Wolina. Obecnie na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonuje Szlak Joannitów: z Chwarszczan przez Czelin, Gozdowice, Golice, Cedynię do Chojny, Rurki i zamku w Swobnicy.¹⁵

Elementem promocyjnym gminy, który posiada średniowieczny rodowód na tym terenie, jest bicie monet. Już w tej epoce były one produkowane przez mennicę w pobliskim Goleniowie.¹⁶ W tym grodzie i innych miejscowościach wypuszczano do obiegu monety charakterystyczne dla mennictwa zachodniopomorskiego o nominałach: denara, kwartnika, witeń, szersza, szeląga.¹⁷ Obecnie z okazji różnych imprez można inicjować wybijanie numizmatów promocyjnych, produkowanych przez turystów przy użyciu prostych narzędzi mennicznych. Na awersie takiego numizmatu należało by umieścić oznaczenie nominału, najlepiej wywodzące się z tradycyjnych nazw monet używanych w przeszłości na tym terenie. W otoku hasło promocyjne gminy. Na rewersie wokół jej herbu, pojawić by się mogła jej nazwa.

Od epoki średniowiecza w Stepnicy znajdował się port rybacki. Do rybackiego charakteru miejscowości nawiązuje wystrój tawerny.

Nie wiadomo dokładnie, w którym roku powstała parafia rzymsko-katolicka w Stepnicy. Akcję misyjną zakończoną powodzeniem prowadził na początku XII w. na Pomorzu Zachodnim Otton, biskup z Bambergu. Ów biskup, kanonizowany po śmierci, był również kapelanem na dworze władcy polskiego Władysława Hermana. Zajmował się także wychowaniem i nauką Bolesława Krzywoustego, znał dobrze mowę i obyczaj polski. Według miejscowej legendy ów święty miał przebywać również na analizowanym terenie. Przed wojną grupa katolików mieszkająca w Stepnicy przynależała do Parafii św. Ottona w Kamieniu Pomorskim, ponieważ w ich miejscowości istniał tylko kościół ewangelicki. Również przez jakiś czas po II wojnie światowej rzymsko-katolicka Parafia św. Ottona w Kamieniu Pomorskim obejmowała swoim zasięgiem całość obszaru przynależnego do obecnej parafii Stepnica.

Najstarsza wzmianka o proboszczu w Stepnicy pochodzi z roku 1406. Był nim Herman Heger. Pierwszy kościół spłonął w 1564 r., kolejny uległ zniszczeniu w latach 30-tych XVIII w., trzeci zaś spalił się przed ukończeniem w 1739 r. Obecny pochodzi z 1741 r. W 1997 r. podczas pożaru

¹⁵ www.cedynia.pl

¹⁶ Szerzej zob.: J. Piniński, *Dzieje pieniądza zachodnio-pomorskiego*, Szczecin 1976.

¹⁷ Szerzej: *ibidem*.

zniszczona została jego wieża, pochodzące z niej stare dzwony można obecnie oglądać przed kościołem. Jest to budowla ryglowa, otynkowana prezentująca styl barokowy.¹⁸ Wybudowana w I połowie XVIII wieku świątynia w Stepnicy należy do najatrakcyjniejszych zabytków znajdujących się w gminie.

Fot. 1 Kościół w Stepnicy

Źródło: zdjęcie z archiwum Bałtyckiego Instytutu Gmin

Do dzisiaj z bogatego dawniej wyposażenia świątyni zachowały się min:

- barokowy ołtarz ambonowy z baldachimem, zwieńczonym figura grającego anioła;
- XIX wieczne empory chórowe z prospektem organowym;
- XIX wieczne ławki i żyrandole;
- prospekt organowy bez instrumentu.¹⁹

Kościół znajduje się w rejestrze zabytków. Świątynia nosi wezwanie św. Jacka Odrowąża.

¹⁸ Bywa także zaliczana do budowli klasycystycznych.

¹⁹ www.stepnica.eparafia.pl

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Przez cały okres istnienia osadnictwa na analizowanym terenie, był on zamieszkiwany przez różne grupy ludności. Obok ludności rodzimej - Słowian, pojawili się przybysze z głębi Niemiec, także Żydzi. Ludzie ci, często posiadali odrębną kulturę religijną.

W 1903 r. powstała linia kolejowa łącząca Gryfice i Stepnicę o długości 58 km. Była to linia wąskotorowa o rozstawie szyn 1000 mm. W 1979 r. odcinek z Łoźnicy do Stepnicy został zamknięty, gmina przejęła działki po kolei wąskotorowej, tory rozebrano i zamieniono na ścieżkę rowerową.

Oprócz Stepnicy wiele walorów historycznych posiada wieś Czarnocin. Została ona założona już w średniowieczu. Po raz pierwszy wzmiankowana była w źródłach w 1318 roku jako Ceretin. W połowie XIX w. była własnością barona Theodora G. von Puttkamera. To wówczas założono tutaj folwark. Osada położona była między dwiema drogami i składała się z kolonii mieszkalnej oraz folwarku z dworem. Znajdowały się tutaj także park i cmentarz. W 1929 r. prywatny majątek przeszedł w ręce fundacji państwowej Staatliche Forschungsstiftung der Insel Riems - zajmującej się działalnością naukową. Podczas II wojny światowej wzniesiono we wsi duży obiekt przeznaczony na szkołę dla żołnierzy Wehrmachtu lub oficerów SS. Po wojnie utworzono tutaj duży PGR, wybudowano bloki dla jego pracowników. W wyniku jego działalności zespół folwarczny został częściowo zdewastowany. Przebudowano min. stary dwór, który stracił dawny urok. Z budynków tylko dawna suszarnia, nie utraciła zabytkowego charakteru. W południowej części miejscowości znajduje się zaniedbany cmentarz ewangelicki. Do interesujących obiektów należy również park z ciekawym drzewostanem i aleją centralną, która dawniej łączyła dwór z plażą nad Zalewem Szczecińskim. Obok parku znajduje się budynek dawnej szkoły, z elementami ryglowymi.

Wszystkie przytoczone walory po rewitalizacji mogą służyć turystom – na przykład budynek dawnej szkoły, mógłby pełnić funkcje edukacyjne dla dzieci szkolnych. W odpowiednio zaaranżowanym obiekcie odbywałyby się zajęcia z zakresu ekologii i ochrony przyrody. Obiekt ten stanowiłby przyczynek do poznania walorów przyrodniczych gminy. Całoroczna oferta tej placówki była by skierowana do szkół z terenu całego województwa zachodniopomorskiego. W oparciu o budynek, funkcjonowałby park z wytyczonymi alejkami i oznakowanymi walorami przyrodniczymi, który stanowiłby również element dydaktyczny. Placówka oferowała by wyjazdy na obszary parków przyrodniczych funkcjonujących w gminie.

Znani ludzie wywodzący się ze Stepnicy lub jej okolic

Robert Hilgendorf urodził się 31 lipca 1852 r. w Schiebenhorst niedaleko Stepnicy jako syn szypra statków wożących torf. Wielokrotnie jako uczeń towarzyszył ojcu w podróżach po Odrze i Zalewie Szczecińskim. W wieku piętnastu lat wyruszył na morze. Pierwszym statkiem na którym pływał po Bałtyku był szkuner „LOUISE MARTHA”, drugim bark „FREITAG” z Ueckermuende, na którym pływał w latach 1868-1869. Następnie jako młodszy marynarz pojechał do Hamburga i zamustrował na żaglowiec „DOCTOR BARTH”, na którym odbył podróż do Filadelfii i z powrotem.

Podczas wojny prusko-francuskiej Hilgendorf wrócił do Stepnicy i kontynuował naukę w szkole ludowej. Po jej zakończeniu w 1871 r. zamustrował na hamburską fregatę „G.H.WAPPAUS”, na której okrążył po raz pierwszy przylądek Horn. Po roku dostał się na fregatę „PRINZ ALBERT”, po niej pływał na parowcu hamburskiego armatora. W 1873 roku został powołany do cesarskiej marynarki wojennej. Na korwecie „S.M.S. AUGUSTA” Hilgendorf odbył podróż dookoła świata i w 1875 roku jako bosmanmat przeszedł do rezerwy. Rok później uczęszczał do szkoły sterników w Altonie. Swoją pierwszą podróż jako sternik pełnomorski odbył w latach 1877 – 79 na trójmasztowym szkunerze armatora z Blankenese „NAUTIK” pod dowództwem kapitana Davida Breckwoldta. Z kapitanem tym łączyła Hilgendorfa do końca życia przyjaźń. 26 sierpnia 1879 roku Robert Hilgendorf złożył w Altonie egzamin na szypra żeglugi wielkiej. Następnie w Neuenburgu w znanym biurze armatorskim zetknął się z Ferdinandem Laeiszem, dzięki czemu zamustrował jako sternik na bark „PARNASS”. Sternikiem był także na barku „PANAMA”. Po pierwszej podróży jako kapitan na parku „PARNASS” do zachodnich wybrzeży Gwatemali, nastąpiły kolejne cztery do zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej. Po czterech podróżach na „PARNASS’ie”, przejął dowództwo na podwójnie większym żelaznym barku „PARSIFAL”. Podczas trzeciej podróży bark ten podczas sztormu zatonął przy półwyspie Horn. Po powrocie do kraju przejął dowództwo na barku „PROFESSOR”, a następnie na barku „PIRAT”. Na tym ostatnim podczas podróży powrotnej z Pisagua w czerwcu 1888 stracił kapitan Hilgendorf marsz masztu i stengę. Dzięki sprzyjającej pogodzie szkody zostały szybko naprawione i podróż z Pisagua do Falmouth odbyła się tylko w 78 dni. To wykazało twardy charakter Hilgendorfa, który nie poddawał się trudnościom, dążąc do osiągnięcia najkrótszego czasu podróży. Po wymienionych barkach Hilgendorf dowodził kolejnymi żaglowcami Ferdynanda Laeisha. Znaczenie jego dziesięciu podróży na jednostce o nazwie „POTOSI” polegała na regularności przelotów. Dzięki wielu odbytym szybkim podróżom Hilgendorf był ceniony w środowisku wilków morskich. Wiele zawdzięczało mu towarzystwo żeglugowe Ferdynanda Laeisha, które stało się przodujące na rynku niemieckim. W listopadzie 1901 roku Delegatura Handlu, Żeglugi i Rzemiosł mianowała go starszym szyprem i ekspertem morskim. Urząd ten piastował do 1928 roku, kiedy przeszedł na emeryturę. Zmarł 4 lutego 1937 roku w Hamburgu w wieku 85 lat.²⁰

Postać znanego żeglarza ze Stepnicy, mogłaby zostać upamiętniona nazwą ulicy, placu lub tablicą pamiątkową. W kontekście jego dokonań na morzu, można jego imieniem nazwać regaty lub wyścigi na jednostkach pływających, które cyklicznie mogłyby odbywać się na wodach Zalewu Szczecińskiego.

Kolejny znany Stepniczanin - Manfred Schatz urodził się tu w grudniu 1925 roku. Mając 12 lat zdecydował się zostać malarzem. Po ukończeniu gimnazjum, zgłosił się do liceum sztuk plastycznych w Szczecinie. Został tam przyjęty bez egzaminów wstępnych. Następnie studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie. Po wojnie, po powrocie z Rosji, zamieszkał u starszego brata,

²⁰ S. Domizlaff, *Master and Commander*, „Yacht”, nr 1/2004, s. 42-47; www.stepnica.org

który wówczas był leśniczym. Jego leśniczówka znajdowała się w głębokim lesie. Codzienny kontakt z przyrodą znalazł odbicie w szkicach Schatza. To wówczas postanowił on zostać malarzem zwierząt. We wszystkich obrazach - czy jako przebogate tło impresjonistycznych scen zwierzęcych lub w krajobrazach - odtwarza Schatz krajobrazy ojczyzny na Pomorzu, która uformowała go na całe życie. Szczególne znaczenie w jego twórczości ma woda, drzewa i dziko żyjące zwierzęta. W 1975 roku historyk sztuki, James Cruise jako rzecznik jury międzynarodowej wystawy malarskiej w Toronto, uznał Manfreda Schatza „największym malarzem dziko żyjących zwierząt”. Obrazy Manfreda Schatza były wystawiane w wielu znanych galeriach europejskich i amerykańskich. W czterech muzeach Stanów Zjednoczonych znajdują się stałe ekspozycje jego dzieł. Pod koniec lat 80-tych, przy wsparciu „Towarzystwa przyjaciół twórczości Manfreda Schatza” wybudowano halę wystawową miejsce dla jego dzieł, która nosi imię małżonki, pani Ilzy - „Ilseken Hall”. W 1996 roku po wielu latach, malarz przyjechał do Stepnicy. Jak sam wspomina został tu bardzo serdecznie przyjęty. Największym zaskoczeniem dla niego było to, że krajobraz pozostał tu taki sam, a może nawet stał się jeszcze piękniejszy, niż w chwili gdy go musiał opuścić.²¹

Z tego właśnie powodu krajobraz w okolicach Stepnicy mógł i nadal może inspirować wielu artystów. O plenerach dla rzeźbiarzy i wystawach poplenerowych przypominają dawne przewodniki turystyczne, wspominają je również artyści.²²

„Maersk Stepnica”

Duńskie przedsiębiorstwo Maersk, należy do największych na świecie firm transportowych. W związku z planami wejścia ze swoimi usługami na rynek środkowo- i wschodnioeuropejski, postanowiło ona nadać jednemu ze swoich statków nazwę polskiego portu. Ze względu na trudne do wymówienia przez obcokrajowców nazwy: Szczecin i Świnoujście, zdecydowano się na Stepnicę. Chrzest jednostki z udziałem Wójta Gminy Stepnica – Andrzeja Wyganowskiego - miał miejsce 3 czerwca 2008r. w porcie w Rotterdamie. W uroczystościach uczestniczyli również członkowie najwyższych władz firmy Maersk, dyrektor stoczni Hyundai, w której statek powstał oraz przedstawiciele Polskiej Ambasady.

Na stronie internetowej gminy trafnie ujęto korzyści, jakie z opisanego wydarzenia może odnieść gmina: „Nazwanie jednego z największych kontenerowców świata „STEPNICA” to najlepsza promocja Gminy Stepnica, a do tego zupełnie darmowa”.²³

Należy zastanowić się nad wykorzystaniem tego wydarzenia dla funkcjonowania np. wystawy dokonań firmy Maersk usytuowanej w Stepnicy.

²¹ www.tawernapanorama.pl

²² Zob. Cz. Piskorski, *Pomorze Zachodnie. Mały przewodnik*, Warszawa 1980, s. 256.

²³ www.stepnica.pl

2.6 Kultura w Gminie Stepnica

Z pośród instytucji kulturalnych działających w gminie wymienić należy: Gminny Ośrodek Kultury i Bibliotekę Publiczną. Działają tutaj także stowarzyszenia, które także swoją działalnością promują Gminę Stepnica. Ponadto wymienić należy zespół folklorystyczny „Stepniczanie”, który działa tu od 7 kwietnia 1984 roku. Założyły go: Eugenia Kielik i Czesława Żółciak. Zespół swoimi występami rozwija i promuje kulturę regionalną Pomorza Zachodniego. Uświetnia tym samym różne imprezy okolicznościowe na terenie Gminy Stepnica, powiatu goleniowskiego czy województwa zachodniopomorskiego. Często udaje się także w tourne po Polsce. Członkowie zespołu tym samym promują swoją gminę dostarczając rozrywki wszystkim, którym bliska jest polska muzyka ludowa, tworząc jednocześnie współczesną kulturę Pomorza Zachodniego. Zespół „Stepniczanie” zdobył wiele prestiżowych nagród i wyróżnień w licznych przeglądach rejonowych, wojewódzkich i ogólnopolskich, spotkaniach zespołów folklorystycznych i festiwalach współczesnej kultury ludowej. To daje świadectwo jego wysokiego poziomu artystycznego, a także dobitny wyraz poszanowania dziedzictwa kulturowego polskiej wsi oraz wolę kultywowania pamięci i tradycji.

Teatr „W Krzywym Zwierciadle” powstał przy Gminnym Ośrodku Kultury w Stepnicy w 2007 roku. Celem grupy jest udowodnienie, że teatr może rozwijać się równie prężnie na prowincji, jak w większych ośrodkach miejskich. Grupa, swoje sztuki wystawia na deskach scen, a także w plenerze. Nazwa teatru „W Krzywym Zwierciadle” wzięła się z charakteru jego działalności. Jak sami przyznają jego członkowie: „Gramy tak jak czujemy, czyli odzwierciedlamy nasze wnętrza, uczucia i myśli. Poruszane przez nas tematy mają sprowokować widza do myślenia. Obnażamy problemy młodego społeczeństwa, czasami trochę je wyolbrzymiając”.²⁴

Na terenie Gminy Stepnica organizowanych jest w ciągu roku wiele imprez.

Tab. 3 Kalendarz imprez kulturalno – sportowych na 2011 r.

L.p.	Nazwa	Miejsce	Termin	Organizator
1.	Mistrzostwa Gminy w tenisie stołowym	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	.styczeń	UKS Zalew Stepnica
2.	XIX Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy	Budynek Szkoły Podstawowej w Stepnicy	.styczeń	Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej, GOK
3.	WOŚP – 100 turniejów dla Jerzego (tenis stołowy)	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	.styczeń	UKS Zalew Stepnica
4.	Troć Iny	Zbiórka pole biwakowe ul. Spacerowa w Goleniowie	.styczeń	Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy
5.	Gminna Liga Tenisa Stołowego	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	styczeń-kwiecień	UKS Zalew Stepnica
6.	Ferie zimowe (kuligi, turnieje, spotkania, warsztaty, gry i zabawy)	GOK	luty	Gminny Ośrodek Kultury
7.	Babski Wieczór	GOK	marzec	Gminny Ośrodek Kultury
8.	II gminne zawody w aerobiku rekreacyjnym	S.P. w Stepnicy	marzec	Gminny Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Edukacji Nieformalnej Frajda

²⁴ www.wkrzywymzwierciadle.com

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

9.	Jarmark Wielkanocny	S.P. w Stepnicy	kwiecień	Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej, GOK
10.	Turniej Bilardowy	GOK	kwiecień	Gminny Ośrodek Kultury
11.	Stepnicka Majówka (Giełda, Otwarty Turniej Szachowy o puchar Wójta, V Gminny Przegląd Tańca)	GOK	maj	Gminny Ośrodek Kultury
12.	Otwarty Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Stepnica	Boisko „Orlik” w Stepnicy	maj	Animator Orlika
13.	Otwarcie sezonu wędkarskiego	Kanał Królewski w Budzieniu	maj	Polski Związek Wędkarski Koło nr 52 w Stepnicy
14.	Biegi uliczne „Stepnicka Mila” w ramach akcji Polska Biega	Stadion sportowy w Stepnicy	maj	Gimnazjum w Stepnicy
15.	Turniej Piłki Nożnej dla Dziewcząt o Puchar Dyrektora Gimnazjum	Boisko „Orlik” w Stepnicy	maj	Animator Orlika
16.	Nocny Turniej Tenisa Stołowego	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	maj	UKS Zalew Stepnica
17.	Otwarty Turniej Piłki Siatkowej	Boisko „Orlik” w Stepnicy	maj	Animator Orlika
18.	Wieczór Teatralny (Premiera teatru młodzieżowego)	GOK	maj	GOK, Michał Krzywaźnia
19.	Spektakl Teatru W Krzywym Zwierciadle	GOK	maj	Teatr W Krzywym Zwierciadle
20.	Młodzieżowy Triathlon Kopicki Edycja 2011	Kopice	maj	Kopicki Sportowy Klub Wodny „Szuwarek”
21.	Konkurs rzutów do kosza	Boisko „Orlik” w Stepnicy	maj, sierpień	Animator Orlika
22.	Europejski Tydzień Sportu dla Wszystkich, XVII Sportowy Turniej Miast i Gmin 2011		maj - czerwiec	Urząd Gminy w Stepnicy
23.	Turniej Piłki Nożnej z okazji Dnia Dziecka	Boisko „Orlik” w Stepnicy	czerwiec	Animator Orlika
24.	VIII Turniej Wsi Gminy Stepnica	Zarnowo	czerwiec	Gminny Ośrodek Kultury
25.	Zawody wędkarskie o Puchar Wójta Gminy	Kanał Królewski w Budzieniu	czerwiec	Polski Związek Wędkarski Koło nr 52 w Stepnicy
26.	Dzień Drwala – edycja V	Polana w Widziensku	czerwiec	Gminny Ośrodek Kultury, sołectwo Widziensko
27.	Stepnickie spotkania z folklorem	Amfiteatr w Stepnicy	czerwiec	Gminny Ośrodek Kultury
28.	Zawody wędkarskie dla dzieci	Kanał Młyński w Stepnicy	czerwiec	Polski Związek Wędkarski Koło nr 52 w Stepnicy
29.	Koncert muzyczny uczestników zajęć	GOK	czerwiec	Gminny Ośrodek Kultury
30.	Dni Stepnicy: Uliczny Turniej Szachowy, Wybory Małej Miss, Małego Mistera i Miss Lata Nad Zalewem, Wakacyjne imprezy na plaży m.in. Poszukiwanie skarbów	Amfiteatr w Stepnicy	lipiec	Gminny Ośrodek Kultury Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej
31.	Turniej Siatkówki Plażowej	Plaża w Stepnicy	lipiec	Animator Orlika
32.	III Jazz Piknik nad Zalewem oraz Regaty Turystyczne – etap w Stepnicy	Amfiteatr w Stepnicy	lipiec	Gminny Ośrodek Kultury i Zachodnio-pomorskie Stowarzyszenie Jazzowe
33.	Letnia Akademia Teatralna i Spektakl plenerowy Teatru W Krzywym Zwierciadle	Gminny Ośrodek Kultury, „Dzika plaża” w Stepnicy	lipiec-sierpień	Teatr w Krzywym Zwierciadle, Gminny Ośrodek Kultury
34.	Stepnicka Liga Piłki Nożnej	Boisko „Orlik” w Stepnicy	lipiec-sierpień	Animator Orlika
35.	Mistrzostwa Gminy w Tenisie Ziemnym	Boisko „Orlik” w Stepnicy	sierpień	Animator Orlika
36.	Turniej o Puchar Wójta Gminy Stepnica (siatkówka)	Boisko „Orlik” w Stepnicy	sierpień	Animator Orlika
37.	Nocny Turniej Szachowy	GOK	sierpień	Gminny Ośrodek Kultury
38.	Wakacyjny Nocny Turniej Piłki Nożnej	Boisko „Orlik” w Stepnicy	sierpień	Animator Orlika
39.	Dożynki Gminne	GOK	sierpień	Gminny Ośrodek Kultury
40.	IV Międzynarodowy Turniej Bokserski	Boisko „Orlik” w Stepnicy	wrzesień	Fundacja Talent Promocja Sport

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

41.	Zawody wędkarskie im. Stanisława Nawrota	Kanał Młyński w Stepnicy	wrzesień	Polski Związek Wędkarski Koło nr 52 w Stepnicy
42.	Międzynarodowy Otwarty Turniej Tenisa Stołowego	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	wrzesień	UKS Zalew Stepnica
43.	Święto Gęsi – edycja V	Gąsierzyno	wrzesień	Gminny Ośrodek Kultury, sołectwo Gąsierzyno
44.	Dzień Seniora	Stepnica, Łąka	październik	Gminny Ośrodek Kultury
45.	Zakończenie sezonu wędkarskiego zawody o Puchar Wójta Gminy Stepnica	Kanał Młyński w Stepnicy	październik	Polski Związek Wędkarski Koło nr 52 w Stepnicy
46.	Premiera Teatru W Krzywym Zwierciadle	GOK	listopad	Teatr W Krzywym Zwierciadle
47.	Turniej Mikołajkowy Tenisa Stołowego	Sala Gimnastyczna w Stepnicy	grudzień	UKS Zalew Stepnica
48.	Jarmark Bożonarodzeniowy	S.P. w Stepnicy	11.12.2011	Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej, GOK

Źródło: Strona internetowa Gminy Stepnica – www.stepnica.pl

Gminny Ośrodek Kultury

Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy jest samorządową instytucją kultury, która swoją działalnością obejmuje teren Gminy Stepnica. W skład Gminnego Ośrodka Kultury wchodzi: Dom Kultury w Stepnicy przy ul. Portowej 7 oraz Świetlice Wiejskie w Racimierzu, Miłowie, Widzieńsku, Gąsierzynie, Kopicach i Czarnocinie. W Domu Kultury znajdują się pracownie, sala widowiskowa, sala kawiarniana, dobrze wyposażone zaplecza kuchenne, pracownia komputerowa, sprzęt nagłaśniający - wszystko po to, by stworzyć jak najlepszą ofertę zagospodarowania wolnego czasu przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, ale też i dla dorosłych. Gminny Ośrodek Kultury stwarza szereg możliwości udziału w zajęciach, spotkaniach, szkoleniach, koncertach, festynach, konkursach, wycieczkach i zabawach adresowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Załącznikiem GOK-u był Gminny Klub Kultury, który powstał na podstawie decyzji Naczelnika Gminy z dnia 29 czerwca 1983 roku. W obiekcie znajdowało się 10 pomieszczeń o łącznej powierzchni 184 m². Był to zakład budżetowy finansowany z budżetu terenowego oraz Funduszu Rozwoju Kultury.

Biblioteka Publiczna w Stepnicy

Gminna Biblioteka Publiczna mieści się w Stepnicy przy ul. B. Krzywoustego 4. Biblioteka gminna posiada filię w Racimierzu przy ul. Niepodległości 9. Biblioteka otwarta jest w godz. 12,00 – 20,00 i dzięki temu jest dostępna dla osób pracujących. Biblioteka prowadzi wiele działań promocyjnych; promocje nowości, akcję „Cała Polska czyta dzieciom”, zbiórkę książek dla

placówek opiekuńczo – wychowawczych w Stepnicy. Katalog biblioteki można przeglądać poprzez Internet.

Tab. 4 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Obiekt	Numer	Data	Nr decyzji	Miejscowość
budynek mieszkalny nr 28	1207	1992-02-10	PSOZ/Szn/ III/5340/15/92	Miłowo
kościół sw. Jacka	412	1963-12- 05	Kl.20/41/63	Stepnica
leśniczówka (zespół)	719	1972-03- 24	Kl.I.6801/1/72	Widzieńsko
założenie d. leśnictwa (teren)	1217	1992-11- 18	PSOZ/Szn/ III/5340/88/92	Widzieńsko

Źródło: Strona internetowa Gminy Stepnica – www.stepnica.pl

Obiekty proponowane do rejestru zabytków:

Leśniczówka Olszanka:

- ryglowa zagroda leśniczówki z pocz. XX w.

Stepnica:

- zespół budynków plebani przy ul. Sikorskiego 19 (plebania i budynek gospodarczy),

- budynek restauracji przy ul. Kościuszki 23,

- chałupa przy ul. Krzywoustego 56

Widzieńsko:

- zagroda nr 2 (chałupa i bud. gospodarczy)

Żarnowo:

- XIX – wieczny, neogotycki kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla

Obiekty chronione, ujęte w ewidencji:

Bogusławie:

- cmentarz żydowski,

- dwór.

Budzień:

- cmentarz poewangelicki,

- dom mieszkalny nr 15.

Chelminek (wyspa):

- stawa nawigacyjna północna,

- stawa nawigacyjna południowa.

Czarnocin:

- cmentarz ewangelicki,

- szkoła, ob. Dom mieszkalny nr 2,

- suszarnia pofolwarczna.

Gąsierzyno:

- cmentarz przykościelny,

- cmentarz poewangelicki ul. A. Mickiewicza,

- stodoła nr 11,

- dom mieszkalny nr 21 ul. Wojska Polskiego,

- dom mieszkalny nr 5,

- dom mieszkalny nr 6,

- dom mieszkalny nr 9,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- dom mieszkalny nr 20,
- dom mieszkalny nr 27,
- stodoła nr 27,
- dom mieszkalny nr 29,
- dom mieszkalny nr 35.

Jarszewko:

- dom mieszkalny nr 23.

Kopice:

- cmentarz przykościelny,
- cmentarz poewangelicki,
- szkoła b. nr 11,
- dom mieszkalny nr 1,
- dom mieszkalny nr 2,
- dom mieszkalny nr 4,
- dom mieszkalny nr 13,
- bud. Inwentarski nr 30.

Krokorzyce:

- dom mieszkalny nr 2.

Mańków:

- stawa nawigacyjna Mańków Dolny.

Miłowo:

- magazyn b. Nr 6,
- dom mieszkalny nr 17,
- dom mieszkalny nr 22,
- dom mieszkalny nr 31,

Leśniczówka Olszanka:

- dom mieszkalny (leśniczówka),
- bud. inwentarsko – gospodarczy

Racimierz:

- dom mieszkalny nr 3, ul. Łąkowa,
- bud inwen-stod. nr 5, ul. Leśna,
- dom mieszkalny nr 7, ul. Niepodległości,
- dom mieszkalny nr 12, ul. Niepodległości,
- stodoła nr 12, ul. Niepodległości,
- stodoła nr 15, ul. Niepodległości,
- stodoła nr 18, ul. Niepodległości,
- dom mieszkalny nr 19, ul. Niepodległości.

Stepnica:

- dom mieszkalny nr 3, ul. Jagiellońska,
- dom mieszkalny nr 4, ul. Jagiellońska,
- dom mieszkalny nr 6, ul. Jagiellońska,
- dom mieszkalny nr 8, ul. Jagiellońska,
- dom mieszkalny nr 11, ul. Jagiellońska,
- Urząd Gminy nr 4, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 8, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 10, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 11, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 16/17, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 19/20, ul. T. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 21/22, ul. T. Kościuszki,
- restauracja, bud nr 23,
- dom mieszkalny nr 5, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 6, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 15, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 16, ul. B. Krzywoustego,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- dom mieszkalny nr 21, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 24, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 28, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 30, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 35, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 51, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 56, ul. B. Krzywoustego,
- dom mieszkalny nr 2, ul. Gen. St. Maczka,
- dom mieszkalny nr 3, ul. Gen. St. Maczka,
- dom mieszkalny nr 4, ul. Gen. St. Maczka,
- bud. gospodarczy nr 4, Gen. St. Maczka,
- młyn (ob. motel) nr 1, ul. Młynarska,
- dom mieszkalny nr 8, ul. Portowa,
- dom mieszkalny nr 3, ul. Przemysława,
- dom mieszkalny nr 2, ul. Rybacka,
- dom mieszkalny nr 3, ul. Rybacka,
- dom mieszkalny nr 4, ul. Rybacka,
- dom mieszkalny (plebania) nr 19, ul. W. Sikorskiego,
- sklep przy ul. Ks. J. Poniatowskiego,
- bud. gospodarczy nr 19, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 20, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 23, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 25, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 26, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 28, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 30, ul. W. Sikorskiego,
- dom mieszkalny nr 31/32, ul. W. Sikorskiego.

Stepniczka:

- cmentarz przykościelny,
- cmentarz poewangelicki, ul. Barnima II,
- dom mieszkalny nr 1, ul. Barnima II,
- dom mieszkalny nr 2, ul. Barnima II,
- dom mieszkalny nr 10, ul. Barnima II,
- dom mieszkalny nr 4, ul. Wolińska.

Świętowice:

- cmentarz pokościelny.

Widzieńsko:

- dom mieszkalny nr 2,
- bud. gosp. – mieszkalny nr 2,
- dom mieszkalny nr 4,
- szkoła, ob. dom mieszkalny nr 5,
- stodoła nr 6,
- dom mieszkalny nr 7,
- dom mieszkalny nr 14,
- leśniczówka, ob. szkoła nr 16,
- dom mieszkalny nr 23.

Żarnowo:

- dom mieszkalny nr 18, ul. Boczna,
- stodoła nr 20, ul. Boczna,
- kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 7, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny - świetlica nr 7, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 10, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 23, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 24, ul. Kościelna,

- dom mieszkalny nr 25, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 26, ul. Kościelna,
- stodoła nr 30, ul. Kościuszki,
- dom mieszkalny nr 32, ul. Kościelna,
- stodoła nr 32, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 36, ul. Kościelna,
- dom mieszkalny nr 9, ul. Studencka,
- dom mieszkalny nr 15, ul. Studencka,
- dom mieszkalny nr 17, ul. Studencka,
- dom mieszkalny nr 25, ul. Studencka,
- dom mieszkalny nr 26, ul. Studencka.

Żarnówko:

- dom mieszkalny nr 1,
- dom mieszkalny nr 2,
- dom mieszkalny nr 5,
- stodoła nr 5,
- stodoła nr 22,
- dom mieszkalny nr 2.²⁵

2.7 CHARAKTERYSTYKA PRZYRODNICZA GMINY STEPNICZA

2.7.1 Parki, rezerваты i pomniki przyrody Stepnicy

W kontekście unikatowych zasobów przyrodniczych Gminy Stepnica należy przyjąć zasadę zrównoważonego rozwoju turystyki oraz ekoturystyki. Zakłada ona rozwój oparty na racjonalnym gospodarowaniu zasobami przyrodniczymi w skali lokalnej, które są wyczerpalne, nieodnawialne lub mają ograniczoną zdolność samoodtwarzania i odbudowywania się.

W pobliżu miejscowości Czarnocin, za Kanalem Czarnocińskim rozpościera się Park Natury Zalewu Szczecińskiego. Park ten został utworzony z inicjatywy przyrodników, pasjonatów – Polaków i Holendrów w wyniku wspólnego projektu. Jego ideą było wypracowanie modelu zarządzania ochroną przyrody na obszarze cennym przyrodniczo i unikatowym w skali Europy. Park Natury Zalewu Szczecińskiego powstał na mocy porozumienia między Stowarzyszeniem na Rzecz Wybrzeża, Urzędem Morskim w Szczecinie i Nadleśnictwem Goleniów. Porozumienie to sankcjonuje fakt, że park ten obejmuje obszar około 4000 ha, na który składają się łąki i pastwiska stanowiące własność Stowarzyszenia, lasy Puszczy Goleniowskiej należące do Nadleśnictwa i wody Zalewu Szczecińskiego zarządzane przez Urząd Morski w Szczecinie. Park umiejscowiony jest na obszarze tzw. Łąk Skoszewskich - terenu włączonego do Europejskiej Sieci Natura 2000 jako ostoja ptasia.

Do Parku sprowadzono koniki polskie i krowy rasy Scottish Highland, które stanowią dużą atrakcję dla odwiedzających to miejsce osób. Wczesną wiosną pojawiają się tu czajki,

²⁵ *Strategia Rozwoju Powiatu Goleniowskiego 2008 – 2013; Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica.*

pośród traw żerują stada gęsi, później pojawiają się krwawodzioby także trznadle, pliszki szare i żółte. Oprócz tych ptaków żyją tutaj min.: bekasy, skowronki, derkacze i żurawie. Jednak największą popularnością wśród odwiedzających Park osób cieszy się orzeł bielik. Jego okazała sylwetka wyróżnia go spośród innych ptasich drapieżników zamieszkujących to miejsce.²⁶

Fot. 2 Wejście na teren Parku Natury Zalewu Szczecińskiego umiejscowionego w pobliżu Czarnocina.

Zródło: zdjęcie z archiwum Bałtyckiego Instytutu Gmin

Teren Parku został tak zagospodarowany, by odwiedzający mogli możliwie wnikliwie zapoznać się z jego walorami. Temu służy punkt edukacyjny umiejscowiony przy wejściu na jego teren. Znajdują się tu tablice edukacyjne, omawiające jego walory przyrodnicze. Oprócz tego także mapa z zaznaczonymi miejscami występowania poszczególnych gatunków zwierząt i roślin. Pod zadaszeniem znajdują się stoły i ławy. Przez teren Parku biegnie droga, częściowo utwardzona. Zwierzęta nie są od niej odgradzone płotem, co umożliwia im swobodne przemieszczanie. Na terenie Parku znajduje się punkt widokowy w postaci drewnianej wieży obserwacyjnej.

Obecnie po omawianym obszarze można poruszać się różnymi środkami lokomocji, stąd oprócz rowerzystów pojawiają się tu osoby przyjeżdżające samochodami, a nawet quadami. W przyszłości należałoby zadbać o to, aby mechaniczne pojazdy były pozostawiane na zaaranżowanym

²⁶ Za: M. Olszewska-Torbé, *Co żyje nad Zalewem Szczeciński? Przewodnik przyrodniczy*, Szczecin.

parkingu przed Parkiem, zaś ruch po jego terenie odbywał się pieszo, konno, lub na rowerach. Oferta Parku skierowana jest przede wszystkim do miłośników przyrody. Zgromadzone w nim walory mogą także spełniać funkcje terapeutyczne. Nie wskazany jest na jego obszarze ruch masowy, który mógłby doprowadzić do dewastacji tego terenu.

W miejscowościach położonych niedaleko Parku, wskazane jest otwarcie wypożyczalni sprzętu służącego obserwacji zwierząt. Oprócz tego powołanie przewodników, którzy oprowadziliby niewielkie grupy po Parku, omawiając jego walory. W celu popularyzacji idei ochrony przyrody powinna również powstać placówka edukacyjna, która funkcjonować by mogła w oparciu o warsztaty prowadzone na terenach chronionych. Obiektem, który w przeszłości pełnił funkcje edukacyjne, a obecnie niszczy jest budynek dawnej szkoły dla żołnierzy w Czarnocinie. Należy także pamiętać o odpowiedniej promocji tego obszaru wraz z utworzeniem nowego markowego produktu turystycznego.

W trosce o odpowiednią promocję należy zadbać by Park był opisywany we wszystkich przewodnikach turystycznych omawiających atrakcje gminy. Należy pamiętać o uwzględnianiu go przy wytyczaniu tras turystycznych: pieszych, konnych i rowerowych. Być może w przyszłości należało by zadbać o to, by możliwe się stało dotarcie na jego teren od strony Zalewu Szczecińskiego. Ze względu na występowanie na terenie Parku walorów kulturowych, należało by zadbać także o ich wyeksponowanie.²⁷ Zaprezentowanie historii kulturowej tego miejsca w połączeniu z obecnym jego przeznaczeniem, może pełnić ważny element edukacyjny.

Oprócz opisanego Parku na terenie Gminy Stepnica znajdują się 3 rezerwaty przyrody, w tym: dwa torfowiskowe: jeden torfowiskowo-faunistyczny i jeden florystyczny. Rezerwat torfowiskowy „**Czarnocin**” ustanowiono w 1974 roku na powierzchni 9,40 ha w celu zachowania fragmentów torfowiska niskiego typu atlantyckiego oraz zarośli wierzbowych i olsu. Umiejscowiony jest on na terenie przyległym do Zalewu Szczecińskiego w kompleksie lasów bagiennych leżących po obu stronach Kanału Czarnocińskiego. W trosce o pełne zabezpieczenie populacji cennych gatunków roślin, w szczególności woskownicy europejskiej i długosza królewskiego, planowane jest objęcie ochroną całego kompleksu Lasów Czarnocińskich o powierzchni 419 ha.

Rezerwat torfowiskowo-faunistyczny „**Olszanka**” utworzony w 1998 roku na powierzchni 1290 ha w celu zachowania, ze względów naukowych i dydaktycznych, fragmentu bagiennego lasu olszowego i torfowiska bałtyckiego oraz rzadkich i ginących gatunków zwierząt. Znajduje się on w zachodniej części Puszczy Goleniowskiej na terasie nadzalewowej uformowanej przez kopułowe torfowisko wysokie, między dopływami Odry – rzeką Krepą i Gowienicą. Na zalegającym tu torfie wykształciły się głównie bagienne zbiorowiska leśne. Z roślin chronionych występują tu m. in.: długosz królewski, widłak jałowcowaty oraz rosiczka okrągłolistna. Na uwagę zasługują również miejsca lęgowe i odpoczynkowe bielika. 24 października 2006 decyzją Wojewody

²⁷ Np. pozostałości po dawnej osadzie Schmutz.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Zachodniopomorskiego powiększono obszar rezerwatu przyrody "Olszanka" poprzez likwidację rezerwatu przyrody "Wilcze Uroczysko". Obecnie jego powierzchnia wynosi 1354,40 ha.

Rezerwat przyrody „**Białodrzew Kopicki**” powołany został Zarządzeniem MLiPD, z dnia 11.04.1985 r., (MP Nr7, poz. 60 z 1985 r.) na powierzchni 10,5 ha. Stanowi on fragment wybrzeża Zalewu Szczecińskiego, na terenie zarządzanym przez Urząd Morski. Ochronie podlega tu terasa zalewowa o powierzchni 2,5 ha oraz litoral Kopickiej Mielizny o powierzchni 8 ha. Głównym celem jest zachowanie wodnej strefy litoralu i aluwialnej terasy z rzadką roślinnością wodną, szuwarową i zaroślową oraz fragmentu lasu łęgowego.

Na uwagę w gminie Stepnica zasługują także pomniki przyrody. Szczególnie okazale prezentuje się tu cis pospolity o obwodzie 150 cm i wysokości 10 m rosnący na terenie leśnictwa Żarnówko. Pozostałe pomniki przyrody to:

- dąb szypułkowy przy ul. B. Krzywoustego 39 w Stepnicy,
- dąb szypułkowy oddz. 52a leśnictwo Żarnówko,
- cis pospolity oddz. 42c leśnictwo Żarnówko, Nadleśnictwo Goleniów,
- buk zwyczajny oddz. 254d leśnictwo Jaźwiec, Nadleśnictwo Goleniów,
- cis pospolity oddz. 285d leśnictwo Jaźwiec, Nadleśnictwa Goleniów,
- dąb szypułkowy oddz. 285b leśnictwo Jaźwiec, Nadleśnictwo Goleniów,
- dąb "Paweł" Czarnocin, Nadleśnictwo Goleniów.

Należy pamiętać, że pomniki przyrody stanowią istotny element krajobrazowy, przyrodniczy jak i historyczno - pamiątkowy. Są to twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnych wartościach naukowych wyróżniające się indywidualnymi cechami. Z tego też powodu stanowią obiekty zainteresowania naukowców. Należałoby je także wyeksponowanie w przewodnikach turystycznych.

2.7.2 Klimat

Pod względem klimatycznym obszar Gminy Stepnica jest zaliczony do Krainy Zalewu Szczecińskiego, charakteryzującej się największym wpływem klimatu morskiego w województwie zachodniopomorskim. Występują tutaj:

- najmniejsze ekstremalne warunki termiczne i dobowe amplitudy temperatur - średnio od 7 do 8,5 °C, w okresie od maja do lipca,
- największe ilości dni z odwilżą w zimie (ok. 50),
- najkrótsze zimy (34 - 50 dni),
- sumy opadów rocznych wynoszą 550 mm i 170 – 180 mm w okresie maj – lipiec,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- duża częstotliwość dni z silnymi wiatrami (średnio około 49 dni w roku),
- duża częstotliwość dni pogodnych (35 – 40 dni w roku),
- długi okres wegetacyjny (217 – 224 dni)

Na obszarze gminy dominują w ciągu roku wiatry z kierunków południowo – zachodniego i zachodniego, najrzadziej występują wiatry wschodnie. Częstotliwość występowania kierunków wiatru w poszczególnych porach roku jest zmienna. W miesiącach jesiennych i zimowych dominują wiatry z kierunku południowo – zachodniego; w miesiącach wiosennych i letnich dominują wiatry z kierunku północno – wschodniego, północno – zachodniego i zachodniego. Występuje tu duża wietrzność.²⁸

2.7.3 Obszary chronione i obszary NATURA 2000

Na terenie Gminy Stepnica została wyznaczona Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000, jako sieć obszarów chronionych. Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne, tzw. Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG / 2 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EEG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem jest utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych (np. alpejskiego, atlantyckiego, kontynentalnego itp.). Wybór sposobu ochrony poszczególnych elementów sieci pozostawia się danemu państwu. Najważniejsze jest osiągnięcie celu, czyli zachowanie przedmiotu ochrony we właściwym stanie.²⁹

Na terenie Gminy Stepnica wymienić należy kilka jednostek przyrodniczych mających szczególne znaczenie przyrodnicze i należą do nich:

1. Gmina Stepnica obejmuje swoim obszarem część Zalewu Szczecińskiego i Roztoki Odrzańskiej o średniej głębokości ok. 4 m. Od południa zalew graniczy z Roztoką Odrzańską, której głębokość wynosi ok. 2 - 3 m. Obszar ten w całości jest wpisany na listę obszarów Natura 2000 i obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków - **Zalew Szczeciński** (PLB32009), jak i specjalne obszary ochrony siedlisk - **Ujście Odry i Zalew Szczeciński** (PLH320018). Granice tych obszarów w znacznej części pokrywają się. Miejsce to charakteryzuje się: występowaniem wielu gatunków roślin wodnych, jest miejscem tarła i szlaków wędrównych, ostoją ptaków wodno - błotnych. Strefa brzegowa z roślinnością bagnistą i wodną stanowi miejsce egzystencji wielu gatunków ptaków.

²⁸ Za: *Założenia do Planu Zaopatrzenia Gminy Stepnica w Energię Elektryczną (okres 2004-2008)*, oprac. R. Matuszewski, Stepnica 2004.

²⁹ Za: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica*. Szczecin RBGP 2005 r.

2. Torfowiska nad Zalewem Szczecińskim stanowią fragment strefy torfowiskowej, rozciągającej się od Międzyodrza po tereny nad Zatoką Skoszewską, będącej największym kompleksem torfowisk na Pomorzu Zachodnim. Obszar ten jest wpisany na listę obszarów Natura 2000 i obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków – **Łąki Skoszewskie** (PLB 320007). Całkowita powierzchnia wynosi 9593,9 ha, z czego na obszarze Gminy Stepnica leży 9150,4 ha. Jest to miejsce występowania wielu gatunków ptaków. Jest to także rejon występowania wielu prawnie chronionych roślin naczyniowych, licznych mchów brunatnych i torfowców.

3. Środkowa i wschodnia części gminy porośnięta jest lasami **Puszczy Goleniowskiej**. Ze względu na wielkość powierzchni, stan zachowania biocenoz leśnych, charakterystykę siedliskową Puszczy Goleniowską można uznać za kompleks leśny o najwyższych walorach przyrodniczych i ponadregionalnym znaczeniu. Pod względem turystycznym i krajobrazowym, kompleksy leśne gminy charakteryzują się dużą atrakcyjnością. Lasy te mają duże znaczenie dla mieszkańców nie tylko gminy, ale i gmin pobliskich. Przyjmuje się, że na obszarze lasów przeznaczonych do rekreacji wiek drzewostanu powinien przekraczać 40 lat. Siedliska boru świeżego stwarzają tu korzystne warunki bioklimatyczne.

Natomiast ekosystemy bagienne i siedliska olsowe pod względem turystycznym są mało przydatne ze względu na stałe lub okresowe uwilgotnienie. Z penetracji turystycznej wyłączone są rezerваты przyrody oraz lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej. Kompleksy leśne stanowią północno – zachodnią część Puszczy Goleniowskiej i rozciągają się również na sąsiadujące gminy Goleniów i Przybiernów. Gatunkiem zdecydowanie dominującym na terenie gminy jest sosna zwyczajna.

4. Korytarze ekologiczne - stanowią łącznik pomiędzy oddalonymi terenami zasiedlanymi przez różne populacje zwierząt. Umożliwiają im migracje i ekspansję na nowe obszary. Należą do nich: Zalew Szczeciński łączący doliny wielkich rzek (Odra – Warta) z Bałtykiem; rzeka Gowienica łączy obszary faunistyczne Puszczy Goleniowskiej z Zalewem Szczecińskim, część korytarza jest ostoją ptaków o randze ponadlokalnej i objęty został ochroną w ramach programu Natura 2000 – specjalne obszary ochrony **Ostoja Goleniowska** (PLH 320013).

5. Rezerваты przyrody. Są to obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz elementy przyrody nieożywionej o szczególnych wartościach przyrodniczych, naukowych, kulturowych lub krajobrazowych.

2.7.4 Lasy

Na obszarze Gminy Stepnica lasy i grunty leśne zajmują obszar 9.698 ha, co stanowi 30% całej powierzchni gminy, w tym: 48% powierzchni lądowej. Lasy te należą do Nadleśnictwa Goleniów i częściowo do Nadleśnictwa Rokita. Przeważającym typem jest tu bór sosnowy, około 76%

- w wieku 40 lat. Roślinność leśna na terenie gminy reprezentowana jest również przez lasy łęgowe na terenach zalewowych, wzdłuż linii brzegowej Zalewu, do których należy łęg topolowo – wierzbowy i łęg olszowy. Olsy występują na siedliskach bagiennych w różnych miejscach wybrzeża. Znaczną część lasów obejmuje Puszcza Goleniowska. Gatunkiem dominującym w lasach jest sosna zwyczajna, która występuje na wszystkich typach siedliskowych. Brzoza występuje jako domieszka na wszystkich siedliskach, zaś na siedliskach bagiennych i wilgotnych jest gatunkiem dominującym. Olsza występuje przede wszystkim w kompleksie leśnym „Olszanka”. Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą, związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Najwięcej lasów ochronnych wyznaczono na zachodnim krańcu Puszczy Goleniowskiej. Na obszarze gminy poza lasami ważnymi elementami są zadrzewienia śródpolne, śródłądowe, nadbrzeżne, wzdłuż cieków, przydrożne, starodrzew parkowy i cmentarzowy.³⁰

Nadleśnictwo Goleniów prowadzi zajęcia edukacyjne głównie w oparciu o ścieżkę przyrodniczo-leśną, która wraz z izbą leśną i leśną klasą jest częścią Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i Łowieckiej „Kotlinka” Koła Łowieckiego „Szarak”. Z ośrodka tego korzystają również licznie przebywający na terenie nadleśnictwa turyści. Mają oni również do swojej dyspozycji dwadzieścia siedem miejsc postoju pojazdów, trzy parkingi, dwa miejsca wypoczynku, jeden punkt widokowy oraz dwie drogi turystyczne.

Na terenie Gminy Stepnica występują cztery leśnictwa:

1. Leśnictwo Zielonczyn,
2. Leśnictwo Krokorzyce,
3. Leśnictwo Widzieńsko,
4. Leśnictwo Stepnica,
5. Leśnictwo Borowik,
6. Leśnictwo Krępsko,
7. Leśnictwo Olszanka.

2.7.5 Wody

Wody powierzchniowe w gminie Stepnica zajmują 9849 ha, co stanowi 33,5% jej powierzchni geodezyjnej. Według podziału hydrograficznego Polski, gmina Stepnica znajduje się w obrębie 3 głównych obszarów zlewniowych: Odry, Zalewu Szczecińskiego i Dziwny. W obrębie gminy do wód powierzchniowych należą: morskie wody wewnętrzne: Zalew Szczeciński (południowo – wschodnia część Wielkiego Zalewu), Roztoka Odrzańska, Rzeki: Gowienica ze Świdnianką i Starą Strugą, Krępa, Jeziora: Zielonczyn (pow.4,52 ha), Dołgie (pow.2,77 ha), Trzęsacz (pow. 1,32 ha), kanały: Czarnociński, Śmięć, Kopicki, Krampa, Królewski, Łącki Rów, Młyński, Nowy Rów oraz sieć rowów

³⁰ Program ochrony środowiska dla gminy Stepnica, oprac. zespół „INTERGRYF” Sp. z o.o., Stepnica 2004, s. 16.

melioracyjnych a także stawy rybne: Krokorzycy, Żarnówko, Gąsierzyno, Stepnica - przy oczyszczalni ścieków i zbiorniki po eksploatacji torfu.

W Stepnicy do Zalewu Szczecińskiego (Roztoka Odrzańska) uchodzi **rzeka Gowienica**. Przepływa ona także przez gminy: Maszewo, Goleniów, Osina, Przybiernów. Jej długość całkowita wynosi 47,9 km. Swoje źródła ma ona w dolinie torfowej w okolicach Burowa, Mostów i Pogrzymia, na obszarze gminy Maszewo. Następnie płynie przez malowniczą dolinę, obok miejscowości Glewice, Bodzęcin i Niewiadowo. W Bodzęcinie wpływa do niej dopływ Stepnica. Rzeka cały czas wije się doliną wśród łąk i lasów. Kolejno przepływa ona przez miejscowości: Biebrówek, Łoźnica, Dżisna. Za mostem w Babigoszczy kieruje się w leśne ostępy okolic Widzieńska. Stamtąd kieruje się w stronę Stepnicy. Najciekawsze turystycznie fragmenty znajdują się w okolicach Burowa, Widzieńska oraz Babigoszczy. Tam znajdują się: kąpielisko i miejsca popularne wśród wędkarzy. Omawiana rzeka jest szlakiem kajakowym, jednak w spływach przeszkadzają liczne naturalne przeszkody. Z tego powodu jest trasą dla silnych i zaprawionych kajakarzy. Na trasie wiele razy trzeba przeprować się przez zwalone kłody, które niekiedy tworzą kilkumetrowej wysokości zwały. Rzeka jest zazwyczaj płytka, głębsza tylko w zakolach i przy przeszkodach.³¹

Ważne w tym miejscu wydaje się porozumienie pomiędzy gminami, przez których terytorium przepływa rzeka Gowienica. Miało by ono na celu jej przystosowanie do współczesnych potrzeb związanych z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją. Oczywiście należy pamiętać o zrównoważonym rozwoju turystyki, który nie zachwieje w tym miejscu istniejącym ekosystemem. Ten szlak wodny wymaga odpowiedniego zagospodarowania. Powinny zostać tu zlokalizowane punkty związane z obsługą turystyczną osób poruszających się po szlaku. Do najważniejszych celów i potrzeb związanych z obsługą szlaku należą:

- zapewnienie łatwego dostępu do wodowania i wyciągania sprzętu wodnego z wody,
- zapewnienie noclegu i miejsc do odpoczynania podczas spływu,
- zapewnienie możliwości korzystania z urządzeń sanitarnych,
- umożliwienie przygotowania posiłków,
- utrzymanie czystości i porządku wzdłuż szlaku,
- dostarczenie informacji o terenie położonym wzdłuż szlaku,
- ukazanie walorów krajobrazowych i kulturowych terenów i miejsc położonych w sąsiedztwie szlaku.

Za niezbędne należy także uznać usytuowanie na całej trasie tablic informacyjnych, informacyjno-kilometrażowych oraz tablic ostrzegawczych.

W pobliżu rzeki Gowienicy spotkać można bardzo dużo gatunków zwierząt min: orła bielika i bobra. Z powodu górskiego charakteru rzeki w jej nurcie pojawia się wiele gatunków ryb. Z tego też powodu jest ona chętnie odwiedzana przez wędkarzy. W okresie jesienno-zimowym wpływa w rzece

³¹ Opis spływu na stronie internetowej <http://www.stepnica.pl> w zakładce "turystyka/Gowienica".

troć wędowna. Można również złapać tu pstrąga tęczowego oraz pstrąga potokowego. W okresie wiosennym wpływa na rzekę okazała płoć i jaź, natomiast w okresie jesiennym warto wybrać się na okonia lub szczupaka. Rzeką tą jest objęta szczególną ochroną przez Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy.

Rzeka Krępa ma swoje źródła w Puszczy Goleniowskiej, w okolicach wsi Kąty, uchodzi natomiast do Roztoki Odrzańskiej. Jej długość wynosi około 15 km. Obok miejscowości Budzień oraz Krępsko wypływa ona na podmokłe tereny łąk, torfowisk i lasów olsowych Doliny Dolnej Odry. Jej dolny odcinek na długości 4,5 km. stanowi południową granicę rezerwatu przyrody „Olszanka”. Część dolnego odcinka posiada obwałowane brzegi, w większości jest jednak rzeką dziką. Nad rzeką rzadko pojawiają się ludzie. W większości miłośnicy przyrody i wędkarze. Z powodu zarośniętego brzegu rzeki, wskazane jest wędkowanie przy użyciu sprzętu pływającego. Krępa jest zarybiana różnymi gatunkami. Najczęściej łowionymi tu rybami są: okoń, płoć, leszcz, krap i szczupak, a także lin, jaź, karaś, miętus, karp.

Oprócz rzek na terenie Gminy Stepnica znajdują się liczne kanały, np. przez miejscowość Budzień przepływa **Kanał Królewski** o długości kilku kilometrów, popularny wśród kajakarzy i wędkarzy, którzy organizują tutaj swoje zawody.³²

Jeziro Zielonczyn, to jezioro powytopiskowe, leży na obszarze zlewni Zalewu Szczecińskiego w okolicy miejscowości Zielonczyn. Powierzchnia jeziora wynosi 3,8 ha, głębokość 2m, lustro wody położone jest na wysokości 7,4 m n.p.m. Proponowane jest do objęcia ochroną prawną jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy ZPK2 „Jezioro Zielonczyn i Góra z Wieżą”.

Jeziro Dolgie. Bezodpływowa misa tego jeziora jest w przeważającej części zarośnięta. Granica linii brzegowej jest trudna do określenia, brzegi są niedostępne (bagienne i zarośnięte). Powierzchnia lustra wody zajmuje ok. 1,7 ha. Pozostała część to tereny bagienne, stanowiące m. in. miejsce żerowania bielika, bociana czarnego.

Jeziro Trzęsacz, to jezioro powytopiskowe, nieprzepływowe. Należy do zlewni cząstkowej Gowienicy. Według typologii rybackiej należy do jezior karasiowych. Znajduje się w obrębie wstępnie udokumentowanego złoża torfu.

Zlewnia Odry

Gmina Stepnica w południowej części, w niewielkim fragmencie należy do zlewni Odry (zlewnia cząstkowa 1a). Obszar ten odwadniany jest przez rzekę Krępę, Kanał Królewski i liczne rowy melioracyjne.

³² Kanał Królewski jest potencjałem rozwojowym Budzienia. Stwarza on idealne warunki dla rozwoju turystyki, szczególnie kajakarstwa i wędkarstwa. W *Planie Odnowy Miejscowości Budzień na lata 2007 – 2013*. uwzględniono tu budowę budowa małej przystani kajakowej wraz z wypożyczalnią sprzętu pływającego.

Zlewnia Dziwnej

Niewielki fragment północno – wschodniej części gminy należy do zlewni Dziwnej. W granicach gminy znajduje się zlewnia cząstkowa Grzybnicy. Obszar odwadniany jest w kierunku północnym, m.in. przez sieć rowów melioracyjnych.

Zalew Szczeciński jest częścią rozbudowanego systemu ujściowego rzeki Odry. Akwen ten obejmuje powierzchnię od 666,5 do 687 km², na terytorium Polski i Niemiec. Jest on najbardziej na południe wysuniętą zatoką Morza Bałtyckiego, od którego jest oddzielony wyspami Uznam i Wolin. Zalew Szczeciński jest połączony z morzem poprzez 3 cieśniny: Pianę na zachodzie, Świnę między Uznamem a Wolinem, a także Głęboki Nurt i Dziwnę na wschodzie.

Fot. 3 Port Rybacki w Stepnicy nad Zalewem Szczecińskim

Źródło: zdjęcie z archiwum Bałtyckiego Instytutu Gmin

Zalew Szczeciński dzieli się na dwie duże części: niemiecki *Mały Zalew* na zachodzie i polski *Wielki Zalew* na wschodzie. Jego głównymi zatokami są: Zatoka Nowowarpieńska, Zatoka Skoszewska i Roztocka Odrzańska, do której uchodzi Odra. Miejscowość Stepnica położona jest przy wymienionej Roztoce Odrzańskiej, natomiast inne miejscowości należące do gminy, takie jak: Czarnocin czy Kopice, leżą już nad basenem głównym Zalewu Szczecińskiego. W Zalewie Szczecińskim żyje wiele gatunków ryb i z tego powodu jest uważany za jedno z najbardziej atrakcyjnych łowisk w naszym kraju. Jest on także ważnym zbiornikiem wodnym na europejskich szlakach i trasach wędrówek ptaków. W miesiącach lipcu i sierpniu pokazują się tu stada migrujących rybitw zwyczajnych, rybitw czarnych, mew białych i czajek. Jesienią w ogromnych kluczach przelatują na Zalewem gęsi i żurawie. Na jego wodach żerują perkozy dwuczube, nurogęsi, bielaczki,

ogorzalki, czenice, głowienki, gągoły, krzyżówki, krakwy i kormorany. W zimie, gdy zbiornik jest skutym lodem, ptaki możemy obserwować na oparzeliskach i na torze wodnym, gdzie lód jest pokruszony przez przepływające statki. Najliczniejsze stada tworzą tam nurogęsi, bielaczki, ogorzalki, głowienki i czernice. W okresie tym Zalew stanowi również bazę pokarmową dla orła bielika. Bywa, że można je obserwować w stadach liczących od 5 do 20 osobników przy upolowanej zdobyczy lub padlinie.

Jak już wspomniano Stepnica od początku swojego istnienia utożsamiana była z funkcjonującym w niej portem umiejscowionym nad Zalewem Szczecińskim. W XIX stuleciu rozbudowano jego infrastrukturę, powstały w ten sposób: port towarowy, rybacki i żeglarski - zaś miejscowość zyskała charakter wsi letniskowej.

Przy brzegu wybudowano drewniane molo z kawiarenką, do którego przybijały statki białej floty. Oprócz tego przystań jachtową i pasażerską, z której codziennie wypływał mały statek do Szczecina. W Stepnicy funkcjonowała duża plaża, było tu także wiele miejsc noclegowych przeznaczonych dla turystów.

Współcześnie na terenie miejscowości funkcjonują dwa porty: rybacki i towarowy. Układ portów oparty jest o tor wodny Szczecin – Świnoujście - Bałtyk, scalający porty i przystanie ze szlakami na wodach międzynarodowych. Port w Stepnicy znajduje się w odległości ok. 18 km od drogi krajowej nr 3. Jego odległość do toru wodnego Świnoujście – Szczecin wynosi ok. 3,5 km. Rozwój tego portu uzależniony jest od koniunktury na przewozy zagraniczne, wycieczek po Zalewie Szczecińskim i Roztoce Odrzańskiej. Oprócz tego jest to uwarunkowane przewozami zagranicznymi w powiązaniu z rzeką Odrą i Berlinem. W granicach portu Stepnica wyodrębnić można dwa rejonów funkcjonalne: Basen Kolejowy, gdzie mogą odbywać się przeladunki ładunków masowych i Basen Rybacki, gdzie znajdują się miejsca postojowe dla łodzi rybackich i jachtów.

Oprócz portów, w Stepnicy uruchomiona została plaża, która posiada zaplecze gastronomiczne, powstało nowe molo i ciąg spacerowy z oświetleniem, na końcowym etapie znajduje się budowa przystani w Kopicach, ukończono budowę infrastruktury jachtowej w Gąsierzynie i na Kanale Młyńskim. Obok plaży znajduje się również plac, na którym odbywają się cykliczne imprezy plenerowe, np.: „Stepnickie spotkania z folklorem”, „Dzień ryby i chleba” czy wybory „Miss Lata Nad Zalewem”.

Dawniej, w różnych okresach, w pobliżu Stepnicy funkcjonowały przeprawy promowe, obecnie brakuje na tym obszarze tego typu przepraw. Być może uruchomienie sezonowego połączenia wodnego z Policami przyciągnęło by na teren gminy turystów z pobliskiego Szczecina. Gmina Stepnica mogłaby stać się również miejscem przystankowym na trasie tramwaju wodnego wypływającego ze Szczecina. Tego typu połączenia wodne znakomicie sprawdzają się w sezonie na wodach Zatoki Gdańskiej.

Bardzo ciekawym elementem związanym z Zalewem Szczecińskim jest wyspa „Chelminek” (pow. 31,7 ha), która powstała w 1889 roku w wyniku zrefulowania mielizny urobkiem z prac

dogłębniarskich na torze wodnym Szczecin - Świnoujście. Wyspa stanowi własność Skarbu Państwa i jest zarządzana przez Starostwo Powiatowe w Goleniowie. Teren wyspy wymaga opracowania planu zagospodarowania przestrzennego, leży całkowicie w obszarze Natura 2000. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stepnica przewiduje tam funkcje turystyczne (wyspa leży w obszarze Gminy Stepnica). Na południowym brzegu wyspy zlokalizowana jest przystań techniczna, która posiada dogodne warunki podejściowe dla średnich jednostek pływających. Przystań posiada możliwości rozbudowy i jest ważnym punktem nawigacyjnym oznaczonym dwiema latarniami. Znajduje się tu także dawny dom latarnika i tory dla kolei wąskotorowej. Wyspa porośnięta jest pięknym drzewostanem: wiązami, brzoźami, olsami i lipami – obecnie jest nie zamieszkała.

2.7.6 Rolnictwo

Gmina Stepnica nie posiada rozwiniętego rolnictwa. Około 60% zlokalizowanych na jej terenie gospodarstw nie przekracza 10 ha. Na terenie gminy brak jest również dużych ferm inwentarskich. Wśród przyczyn tego stanu należy wymienić: niskie klasy użytków rolnych, przeważający obszar użytków zielonych położony na torfach - częściowo zlokalizowanych na terenach zalewowych, brak znaczących podmiotów w zakresie działalności rolniczej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania naturalne, celowe wydaje się promowanie prowadzenia działalności rolniczej, ukierunkowanej na chów bydła i trzody chlewnej, a także na rozwój warzywnictwa: szklarnie, uprawy pod osłonami i uprawy gruntowe. Za rozwojem tej produkcji przemawia blisko położony rynek zbytu, jakim jest miasto Szczecin. Ważnym elementem rozwoju rolnictwa jest także tworzenie gospodarstw ekologicznych w celu produkcji zdrowej żywności.³³ Taka żywność byłaby znakomitym elementem promocyjnym gminy. Wiele gospodarstw obok działalności rolniczej mogłoby prowadzić działalność agroturystyczną.³⁴

2.7.7 Myślistwo

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów znajdują się odwoły łowieckie następujących Kół Łowieckich: „Dzik” ze Świnoujścia, „Orzeł” ze Świnoujścia, i „Szarak” ze Szczecina. Łączna powierzchnia obwodów łowieckich to 38264 ha, z czego 47 % zajmują grunty leśne. Koło Łowieckie „Szarak” stale współpracuje ze Szkołą Podstawową w Stepnicy oraz Samorządowym Przedszkolem w Stepnicy. W placówkach tych organizowane są konkursy o tematyce przyrodniczej i łowieckiej. W Stepnicy koło "Szarak" wybudowało, przy współudziale Nadleśnictwa Goleniów i WFOŚiGW w

³³ *Program ochrony środowiska dla gminy Stepnica...*, s. 10.

³⁴ „Stwarzanie warunków do rozwoju agroturystyki” - występuje jako jedno z działań założonych do realizacji w latach 2005 – 2010, ujętych w: *Planie Rozwoju Miejscowości Bogusławie na lata 2005-2010*, Załącznik do Uchwały Nr XXVIII /249/05 Rady Gminy Stepnica z dnia 23 maja 2005, s. 10.

Szczecinie, ośrodek dydaktyczny, w którym prowadzone są zajęcia z młodzieżą z wymienionych placówek oświatowych. Na terenie obwodów koło to postawiło 20 paśników, a polowania odbywają się tu ze 183 ambon. Koło uprawia 35 ha poletek łowieckich, wykasza około 120 ha łąk w tym wiele śródleśnych. Wszystkie te działania wpływają na utrzymanie w dzierzawionych obwodach dobrego stanu pogłowia zwierzyny grubej. Sporadycznie na terenie łowisk występują: łoś, wilk i coraz częściej bobry. Corocznie w lasach stepnickich odbywa się „Polowanie Hubertowskie”. W polowaniach uczestniczy wielu gości zagranicznych.

2.7.8 Bogactwa naturalne

Do bogactw naturalnych znajdujących się na terenie gminy Stepnica zalicza się:

- kruszywa naturalne,
- złoża gytie,
- złoża soli.

Lokalne kopalnie kruszywa naturalnego niskiej jakości umiejscowione były we wsiach: Racimierz, Żarnowo, Zielonczyn, Miłowo, Stepniczka. Kruszywa te były wydobywane dla potrzeb miejscowej ludności. Złoża torfu wysokiego i niskiego znajdują się w dolinie rzeki Gowienicy oraz innych, w pobliżu miejscowości Gaśierzyno i Widzieńsko. Wydobywanie torfu jest zabronione, poza wydobyciem na potrzeby szkółkarstwa. Gytie to surowiec służący do produkcji nawozów organicznych i pasz wysokobiałkowych. Rejonami jego występowania jest dolina rzeki Gowienicy. Firma Geofizyka z Torunia udokumentowała tu również występowanie pokładów soli.

2.7.9 Układ przestrzenny Stepnicy

Miejscowość ma charakter przekształconej historycznie wielodrożnicy, z czytelnym układem owalnicowym. W pierwszej dekadzie XX wieku, Stepnica poszerzyła się w kierunku południowym, gdzie wytyczono regularną siatkę dróg oraz usytuowano typologicznie jednorodną, nierolniczą zabudowę. Po 1945 r. do Stepnicy przyłączono kolonie.

Główne elementy zabudowy miejscowości stanowią:

- ul. W. Sikorskiego o zróżnicowanej kompozycji i typie zabudowy nierolniczej, z jedno lub dwukondygnacyjnymi budynkami mieszkalnymi pochodzącymi z lat 20-tych lub wybudowanych współcześnie. Na ulicy usytuowany jest kościół ryglowy (otynkowany), poewangelicki (ob. rzym. katolicki, parafialny pw. św. Jacka), stanowiący dominantę architektoniczną oraz element zabudowy o wartościach zabytkowych,
- ul. T. Kościuszki z rozplanowaną regularnie zabudową po obu stronach drogi. We wschodniej części ulicy dominują dwukondygnacyjne budynki mieszkalne, wśród nich także Urząd Gminy. W

zachodniej części ulicy posadowiony jest okazały budynek restauracyjny z narożnymi wieżyczkami, o formie architektonicznej typowej dla nadmorskich kurortów,

- ul. B. Krzywoustego charakteryzuje się zróżnicowaną formą zabudowy. Pośrodku ulicy, bezpośrednio po wschodniej stronie cmentarza, zabudowa tworzy nieregularne ciągi architektoniczne, złożone z kilku parterowych domów mieszkalnych. W tej części ulicy ulokowany jest zespół budynków Zakładów Drzewnych oraz obszerny skład drewna. Po południowej stronie ulicy znajduje się cmentarz katolicki (na miejscu XIX-wiecznej nekropolii ewangelickiej),
- ul. B. Chrobrego o zróżnicowanej zabudowie pod względem typologicznym i chronologicznym,
- ul. Portowa o jednorodnej zabudowie mieszkaniowej,
- ul. Rybacka i ul. Gen. St. Maczka z zwartą zabudową,
- Osiedle (układ ulic w południowej części Stepnicy: Jagiellońska, Sportowa, Woj. Polskiego, Łąkowa) o jednorodnej i zwartej zabudowie nierolniczej z lat 20/30-tych. Na południowym skraju osiedla usytuowany jest stadion sportowy.

Współczesna zabudowa mieszkaniowa reprezentowana jest przez Osiedle 40-lecia PRL z występującymi tu budynkami czterokondygnacyjnymi.

2.8 INFRASTRUKTURA I INSTYTUCJE TURYSTYCZNE

2.8.1 Sport w gminie

Na terenie gminy funkcjonuje kilka dobrze działających klubów i stowarzyszeń sportowych

1. Klub Żeglarski i Motorowodny LOK w Stepnicy przy Kanale Krampa.
2. Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Stepnicy.
3. LKS Pionier Żarnowo.
4. Kopicki Sportowy Klub Wodny „Szuwarek”.
5. Fundacja Talent Promocja Sport.
6. Uczniowski Klub Sportowy „Zalew” Stepnica.

Opis infrastruktury sportowej

Boiska

Na terenie Racimierza i Stepnicy znajdują się pełnowymiarowe stadiony sportowe z naturalną nawierzchnią wraz z zapleczem socjalnym, na których mecze rozgrywają drużyny LKS Pionier Żarnowo i Zalew Stepnica. Stadiony są własnością gminną a administratorem i gospodarzem są wymienione kluby sportowe. W 2007 r. i 2008 r. płyty stadionów zostały poddane renowacji. Została

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

zdartą starą trawą, wyrównano płytę boisk i obsiano ponownie trawą. Zakupiono nowe wiaty dla zawodników rezerwowych oraz pompy wodne do podlewania murawy. Stadion w Stepnicy jest ogrodzony.

Aktualnie w miejscowościach Czarnocin Łąka, Miłowo i Stepniczka nie ma obiektu sportowego ogólnodostępnego dla mieszkańców wsi. W każdej z tych miejscowości znajduje się teren sprzyjający integracji społeczności wiejskiej i pogłębieniu tożsamości lokalnej w postaci placu zabaw. Jednakże obszar ten nie jest w pełni wykorzystany. Brak nowoczesnej infrastruktury sportowej w postaci boisk sportowych. Dlatego zasadnym jest, aby wybudować na tym terenie funkcjonalne boiska sportowe ze sztucznej nawierzchni oraz plac zabaw wyposażony w infrastrukturę rekreacyjną. Cechy funkcjonalno-przestrzenne tego obszaru sprzyjają organizowaniu różnego rodzaju imprez, skupiają nie tylko dzieci, ale także dorosłych mieszkańców wsi podczas różnych imprez plenerowych. Obiekty takie w pełni zaspokoją potrzeby mieszkańców i wpłyną pozytywnie na rozwój tych miejscowości.

W Kopicach mieszkańcy wsi wyremontowali 2 boiska: do piłki nożnej przy starej szkole i siatkówki przy Zalewie Szczecińskim, które są bezpłatnie i ogólnie dostępne dla wszystkich dzieci i młodzieży. Powstały one w ramach projektu „Sami Sobie”.

Planuje się wybudowanie boisk sportowych w miejscowościach: Stepnica, Stpniczka, Miłowo, Czarnocin i Łąka. Budowa wszystkich 5 boisk sportowych zostanie zakończona wiosną 2011 r.

Hale sportowe

W Racimierzu znajduje się sala gimnastyczna, która wymaga remontu. Sala wymaga wymiany dachu i parkietu. Należy wymienić pokrycie dachowe na blachodachówkę a parkiet wymienić na wykładzinę sportową.

Planowana jest budowa hali sportowo - widowiskowa w Stepnicy. Projektowana hala będzie budynkiem wolnostojącym, nie podpiwniczonym. Hala posadowiona zostanie w Stepnicy przy ulicy B. Krzywoustego 4 w sąsiedztwie Zespołu Szkolno - Przedszkolnego i Gimnazjum, z którym zostanie połączona łącznikiem. Na parterze obiekt podzielony będzie na salę widowiskowo – sportową oraz zaplecze socjalno techniczne, w którym zlokalizowane będą: szatnia, łazienki, salka gimnastyczna dla osób niepełnosprawnych, pokój dla trenera (nauczyciela) i pomieszczenia gospodarcze. Sala sportowo – widowiskowa posiadać będzie powierzchnię 1030,34 m². Pomieści pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę ręczną, tenisa ziemnego, mini piłkę nożną, koszykówkę i inne. Na drugim piętrze hali mieścić się będzie widownia ze 170 miejscami siedzącymi. Obiekt przystosowany będzie do użytku przez osoby niepełnosprawne.

Porty i przystanie żeglarskie na terenie Gmina Stepnica.

W Stepnicy znajduje się port morski z dwoma basenami: „Rybackim” i „Handlowym”, który jest własnością komunalną. W granicach portu Stepnica wyodrębnić można dwa obszary

funkcjonalne: Basen Kolejowy, gdzie mogą odbywać się przeładunki ładunków masowych i Basen Rybacki, gdzie znajdują się miejsca postojowe dla łodzi rybackich i kilku jachtów.

Basen Kolejowy składa się z nabrzeży:

Nabrzeże Północne - dł. 167,3 m

Nabrzeże Czołowe – dł. 61 m, gł. 1,9 – 2,8 m

Nabrzeże Południowe – dł. 146,5 m, gł. 3 – 3,4 m

Basen Rybacki:

Nabrzeże Przeładunkowe – dł. 75 m, gł. 0,9 – 1,9 m

Port w Stepnicy jest obiektem monitorowanym i oświetlonym, wyposażonym w urządzenia przeładunkowe. W bosmanacie Portu Stepnica istnieje możliwość uzyskania informacji o aktualnych ostrzeżeniach nawigacyjnych, prognozie pogody i wglądu do Przepisów Portowych.

Przystań na Kanale Młyńskim w Stepnicy to element Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego, który zakłada budowę podobnych przystani wzdłuż brzegu Zalewu Szczecińskiego. Inwestycja na Kanale Młyńskim ukończona w 2010 roku, warta była blisko 7 mln zł zakładała budowę przystani żeglarskiej dla 300 jednostek pływających, budowę drogi wzdłuż kanału, umocnienie brzegów, pogłębienie kanału oraz budowę bosmanatu.

Przystań jachtowa w Gąsierzynie została oddana do użytku we wrześniu 2010 roku także jako element Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego. Przystań wyposażona jest w nabrzeże z miejscami cumowniczymi. Na terenie przystani jest ujęcie wody, energia elektryczna, wiata z ławkami i miejsce na ognisko. Cały teren jest oświetlony, a w przyszłości będzie objęty monitoringiem. Przystań w Gąsierzynie spełnia funkcję publicznego miejsca postojowego dla wszystkich żeglarzy. Korzystanie z przystani jest bezpłatne.

Przystań jachtowa w Kopicach (w budowie). Przystań będzie miała miejsce do zacumowania około 20 jednostek sportowych. Marina będzie wyposażona w sanitariaty, oświetlenie i bosmanat. To inwestycja warta około 400 tys. złotych, w dużej mierze sfinansowana przez osoby prywatne. Gmina wykonała tu slip do spuszczenia łodzi i drogę dojazdową, planowane jest też wykonanie kanalizacji.

Szkółka windsurfingu i kitesurfingu w Czarnocinie

Windsurfing jest formą żeglarstwa uprawianą w Polsce na całym Wybrzeżu Bałtyku. Szkołki windsurfingowe i kitesurfingowe opanowały prawie cały półwysep Helski, Rewę i Sopot a także Lębę, Ustkę, Darłowo i Międzyzdroje. W okolicach Szczecina i Zalewu Szczecińskiego występuje niewiele takich form żeglarstwa.

Szkoła ma swoją siedzibę na plaży ośrodka „FRAJDA”. Zaletą miejsca, umożliwiającą bezpieczne prowadzenie zajęć w wodzie, jest ogromna płycizna ciągnąca się wzdłuż brzegu i sięgająca 1 km w głąb Zalewu Szczecińskiego. Początkujący znajdą tu wyśmienite warunki do opanowania podstawowej techniki pływania na desce windsurfingowej, a zaawansowani do jej doskonalenia. Szkoła posiada 20 desek i 35 pędników o powierzchni od 3 mc do 7,5m. Proponuje się program szkolenia windsurfingowego w różnych grupach zaawansowania. Maksymalna ilość kursantów na

wodzie to 10 osób. Program szkoleniowy uzupełniają wycieczki rowerowe, kajakowe, żeglarskie, gry sportowe oraz imprezy sportowe i kulturalne.

Region Szczeciński słynie ze znakomitych warunków do uprawiania takich form aktywności sportowej. Analizując polskie statystyki, okolice **Zalewu Szczecińskiego należą pod względem wietrzności do ścisłej krajowej czołówki.**

Właściwe byłoby dalsze rozbudowanie odpowiedniej infrastruktury. Odpowiednio przygotowana baza powinna mieć pokoje w atrakcyjnej cenie, hangar do przechowywania sprzętu, motorówkę do patrolowania akwenu, instruktorów na każdym stopniu zaawansowania.³⁵ Zimą po zamrzniętych wodach Zalewu Szczecińskiego mogłyby poruszać się bojery – jednostki napędzane siłą wiatru, dla których pędnikiem jest żagiel.

2.8.2 Trasy turystyczne

W centrum miejscowości Stepnica znajduje się początek znakowanego zielonego turystycznego Szlaku Stepnickiego do Wolina o długość 31,0 km. Przez wieś biegnie także zielony Międzynarodowy Szlak Rowerowy „Wokół Zalewu Szczecińskiego” oznaczony jako R-66. Przebiega on od Nowego Warpna przez Szczecin, Goleniów, Stepnicę, Kamień Pomorski, Wolin do Świnoujścia, okrążając Zalew Szczeciński i rzekę Dziwną z Zalewem Kamieńskim. Szlak ten został oznakowany na terenie Gminy Stepnica. Na terenie gminy znajduje się także ścieżka rowerowa Bogusławie – Widzieńsko – Babigoszcz o długości 11 km.

Oprócz tego na terenie gminy znajdują się lokalne szlaki turystyki pieszej:

- leśna droga turystyczna łącząca Goleniów i Stepnicę
- leśna ścieżka edukacyjna zlokalizowana na terenie Leśnictwa Stepnica, stanowiąca integralną część Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i Łowieckiej „Kotlinka” Koła Łowieckiego „Szarak”. Ośrodek ten został utworzony przez Koło Łowieckie „Szarak” w Szczecinie przy udziale środków finansowych Woj. Funduszu Ochrony Środowiska i Gosp. Wodnej. W jego skład wchodzi:

- leśna klasa tj. ławki ze stołami dla słuchaczy i wykładowców, tablice o tematyce przyrodniczo-leśnej i łowieckiej, izba leśna wraz eksponatami, ścieżka przyrodniczo-leśna. Na ścieżce stanowiącą pętlę o długości około 2 km prowadzącej przez typowe dla Puszczy Goleniowskiej drzewostany zlokalizowano 12 przystanków tematycznych. Na początku ścieżki znajdują się tablice informujące o zasadach obowiązujących przy korzystaniu ze ścieżki, ponadto na całej długości trasy rozmieszczone są tablice informacyjne umożliwiające zapoznanie się z miejscową fauną i florą.

³⁵ Obecnie na obszarze Zalewu Szczecińskiego i kilku okolicznych jezior wdrażany jest projekt Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego.

Ścieżka adresowana jest głównie do dzieci i młodzieży szkolnej, ale można ją zwiedzać również samodzielnie lub w zorganizowanych grupach po uprzednim uzgodnieniu z miejscowym leśniczym.³⁶

Proponowane szlaki turystyczne:

Na obszarze Województwa Zachodniopomorskiego funkcjonuje lub może funkcjonować wiele tras i szlaków turystycznych o różnej skali trudności, różnej długości, przebiegających przez urozmaicone krajobrazowo tereny. Niektóre z nich już funkcjonują, a część jest dopiero w fazie planowania. Szlaki te odpowiednio zagospodarowane turystycznie (wsparte odpowiednią infrastrukturą turystyczną i paraturystyczną) i włączone w regionalny system zarządzania turystyką mogą stać się lokalnymi zachodniopomorskimi produktami turystycznymi, a wszystkie razem tworzyć oryginalność całego zachodniopomorskiego produktu turystycznego, kreując jego markowość na skalę europejską. Szlaki te świadczą o bogatej kulturze i historii ziemi zachodniopomorskiej, stając się jednocześnie świadectwem przeszłości i podstawą do budowania turystycznej przyszłości. Poniżej zaprezentowanych zostały szlaki turystyczne o zasięgu regionalnym i ponad regionalnym przebiegające przez obszar gminy Stepnica.

- **Szlak szwedzki** – pozostałości bytności i fortyfikacyjne po ponad stuletniej obecności Szwedów na Pomorzu Zachodnim tj od wojny trzydziestoletniej do zakończenia wojny Północnej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania historyczne polską część „Szwedzkiego Traktu” powinny stanowić następujące miejscowości: Szczecin, Dąbie, Świnoujście, Wolin, Stepnica, Kołobrzeg, Darłowo, Nowe Warpno. Trakt ten jest przedłużeniem tożsamego szlaku stworzonego po stronie niemieckiej. „Schwedenstrasse”, który jest projektem wspomagania turystyki w obszarze północno – wschodnich Niemiec.
- **Szlak Cysterski** - zakon cysterski założony został przez opata Roberta z Molesmes w 1098 r. w Citeaux. Propagując szczytne hasła skromności, pokory, modlitwy i pracy organicznej zakon do końca XII w. objął swoim wpływem całą niemal ówczesną cywilizowaną Europę. Na Pomorzu Cystersi pojawili się po najazdach Duńczyków. W 1127 r. założyli klasztor w Kołbaczu, później powstały filie w Oliwie (1186 r.), Mironicach (1278 r.) i Bierzwniku (1280 r.). Niezależnie pojawiły się klasztory w Bukowie Morskim (See – Buckow) w 1259 r. i Pogódkach. Obok klasztorów męskich powstawały klasztory żeńskie w Szczecinie (Stettin) w 1243 r., w Marianowie (Marienfließ) w 1248 r., w Koszalinie (Köslin) w 1278 r. i Cedyni. W wielu pomorskich miejscowościach pozostały pamiątki po cystersach w postaci świątyń, zabudowań klasztornych i gospodarczych. Proponowany szlak cysterski prowadzi przez: Szczecin – Stepnica - Wolin – Koszalin - Bukowo Morskie - Marianowo – Recz – Bierzwnik – Pełczyce – Cedynia – Kołbacz – Szczecin;
- **Szlak Wikingów** - we Francji nazywano ich Normanami, w Anglii – Duńczykami, Irlandii: tych przybywających z Norwegii zwano – Fingalami, w Niemczech zwano ich - Askemanami, a sami

³⁶ www.stepnica.pl

nazywali siebie – Wikingami. Od VIII – XI w. najazdy wikingów traktowano jak klęskę żywiołową. W 793 r. miał miejsce pierwszy krwawy najazd wikingów na świętą wyspę Lindisfarne u wybrzeży Północnej Umbrii. Później podjęli kolejne krwawe wyprawy także na Pomorze. Atakowali nie tylko nadmorskie miejscowości, lecz także zapuszczali się rzekami głęboko w ląd. Na swoich zwinnych łodziach docierali do Morza Kaspijskiego, Morza Czarnego i Śródziemnego. Szczególnymi miejscami na Pomorzu związanymi z wyprawami zbrojnymi wikingów, które warto odwiedzić były wyspy Uznam i Wolin. Od 1993r. w Wolinie corocznie w lipcu odbywa się Festiwal Wikingów;

- **Bałtycki Szlak Kulturowo – Turystyczny Umocnień Fortecznych** obejmujący: Świnoujście, Szczecin, Kołobrzeg.

- **Szlakiem zachodniopomorskiej przyrody** (Parki Narodowe, krajobrazowe, rezerваты, pomniki przyrody i ogrody dendrologiczne) - jedną z większych atrakcji turystycznych Pomorza Zachodniego są walory przyrodnicze. Ponad 7 % powierzchni Województwa znajduje się pod ochroną. Szlak przyrody powinien prowadzić poprzez:

1. Drawieński Park Narodowy,
2. Park Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie,
3. Woliński Park Narodowy,
4. Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy,
5. Cedyński Park Krajobrazowy,
6. Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry,
7. Drawski Park Krajobrazowy,
8. Iński Park Krajobrazowy,
9. Szczeciński Park Krajobrazowy,
10. Ogród Dendrologiczny w Przelewicach,
11. Ogród Dendrologiczny w Glinnej.

Istniejące szlaki wodne

Sieciowy produkt turystyczny "Szlak wodny Berlin-Szczecin-Bałtyk" jest projektem Grupy Partnerskiej (GP), w skład której wchodzi osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, instytucje i organizacje samorządowe oraz organizacje pozarządowe. Wszyscy ww. mają w swojej działalności związek z branżą turystyczną, choć w różnym stopniu i na różnych polach aktywności. Wszyscy działają na terenie gmin, przez który szlak Berlin-Szczecin-Bałtyk przebiega. W ramach omawianego produktu uruchomiona została aktywna strona internetowa obejmująca również oferty turystyczne z terenów po stronie niemieckiej. W ramach tego serwisu udostępniono kalendarz imprez, informacje o bazie turystycznej lądowej i wodnej oraz wydawnictwach związanych z turystyką. Z okazji Złotu Żaglowców w Szczecinie wydano mapę nawigacyjną dla jachtów dotyczącą części szlaku wodnego Szczecin - Bałtyk. Obecnie powstaje przewodnik i mapa nawigacyjna związaną z częścią szlaku wodnego Berlin - Szczecin. Przewiduje się ponadto wydawanie pod wspólnym logiem

folderów i przewodników a także serii płyt CD lub DVD, ukazujących urodę obszarów nadodrzańskich i oferty turystyczne z tych terenów. Wiodącymi hasłami opracowywanych materiałów będą: tajemnice historii i tajemnice przyrody - szlakiem wrażeń, pasji i inspiracji.

Wymiernymi elementem będzie tworzenie nowych oraz promowanie markowych produktów turystycznych takich jak:

- Szlaki wodne: po kanałach, Odrze i jej dopływach, morskich wodach osłoniętych wokół wysp, dla jachtów żaglowych i motorowych, między innymi hausbootów. Do dyspozycji turystów jest na terenie działania GP : 25 przystani i portów polskich oraz 80 niemieckich wokół zalewu Szczecińskiego i Kamieńskiego, wysp Wolin (z 44 małymi wyspami), Uznam i Rugia. J. Dąbie i Międzyodrza (Odra Wschodnia i Zachodnia).
- Szlaki kajakowe: "Myśla - rzeka templariuszy", "Międzyodrze".
- Szlaki rowerowe: po stronie polskiej i niemieckiej, również wzdłuż Odry.
- Szlak budownictwa drewnianego na Pomorzu Zachodnim.
- Szlak granitowych kościołów.
- Rezerwaty ptaków: "Świdwie", "Karsibórz".
- Woliński Park Narodowy, Szczeciński Park Krajobrazowy oraz Parki Krajobrazowe: "Doliny Dolnej Odry", "Cedyński", "Ujścia Warty", "Barlinecko-Gorzowski".
- Ogrody dendrologiczne w: Przelewicach, Glinnej, Mieszkowicach.
- Wybrzeże klifowe Bałtyku południowego.

Przez Województwo Zachodniopomorskie przepływa wiele rzek nadających się do uprawiania turystyki wodnej.

Szlaki kajakowe

Rzeka **Gowienica** jest szlakiem kajakowym, jednak w spływach przeszkadzają liczne naturalne przeszkody, dlatego jest trasą dla silnych i zaprawionych kajakarzy. Na trasie wiele razy trzeba przeprować się przez różne przeszkody terenowe. Spływ można zacząć w Babigoszczy przy moście na drodze krajowej nr 3 i pierwszego dnia dopłynąć do Widzieńska, a drugiego do Stepnicy. Rzeka zazwyczaj płytka, głębsza tylko w zakolach i przy przeszkodach. Mnóstwo pięknych meandrów, krajobraz bardzo zmienny: lasy, łąki, doliny. Spotkać można bardzo dużo gatunków zwierząt, z bobrem włącznie. Do spływów nadaje się także dopływ Gowienicy – rzeka Stepnica.

Rzeka **Krępa**, również zwana Krampa, jest dopływem Odry o długości 15 km. Rzeka ma swoje źródła w Puszczy Goleniowskiej, w okolicach wsi Kąty, na terenie Gminy Stepnica. Następnie przepływa przez osadę Gaje, obok miejscowości Budzień oraz Krępsko i wpływa w podmokłe tereny łąk. Wykorzystywana jest czasami do spływów kajakowych a najczęściej jako łowisko do wędkowania.

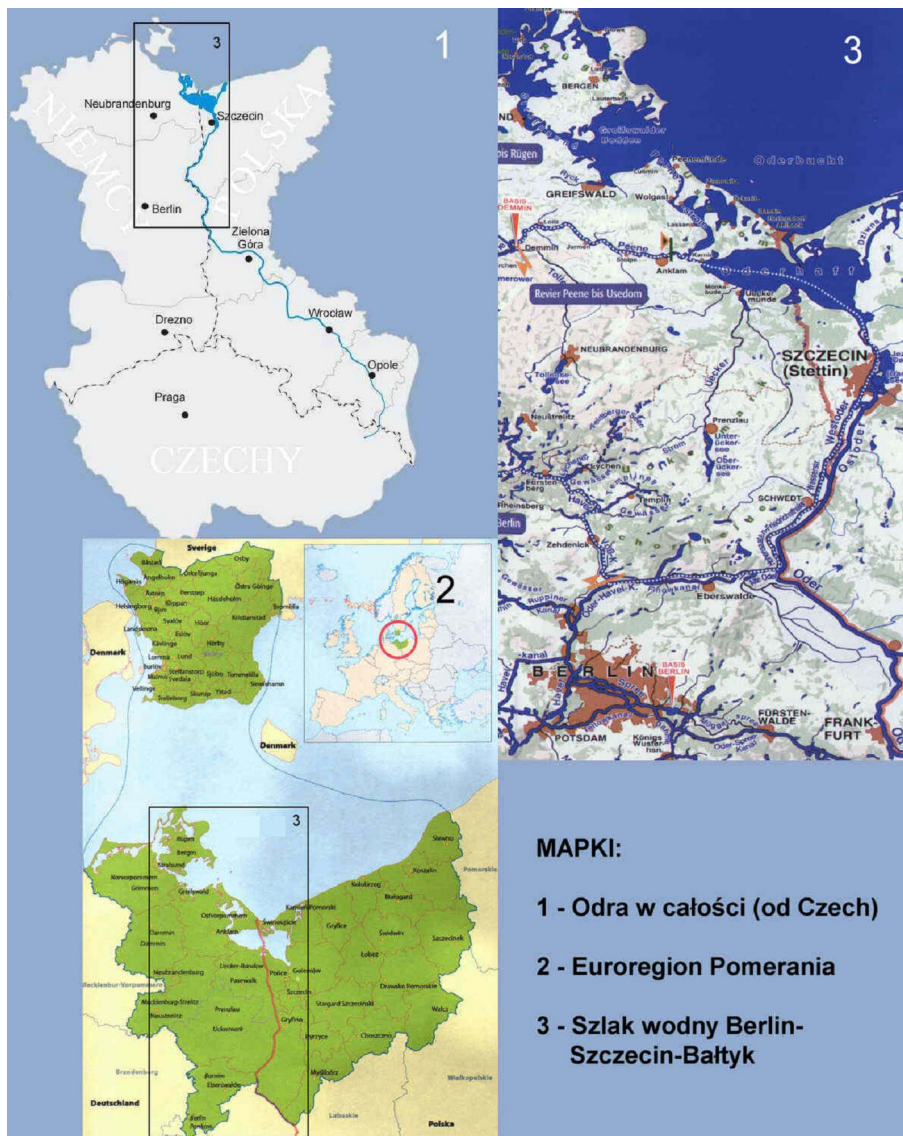
Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Oprócz rzek na terenie Gminy Stepnica znajdują się liczne kanały, na których możliwe jest uprawianie kajakarstwa. Przez miejscowość Budzień przepływa **Kanał Królewski** o długości kilku kilometrów, popularny wśród kajakarzy i wędkarzy, którzy organizują tutaj swoje zawody.

Do infrastruktury turystycznej wodnej w obszarze Gminy Stepnica należą także **porty i przystanie wodne** wymienione szczegółowo na stronach 48 i 49, a w szczególności:

- port morski w Stepnicy,
- przystań jachtowa w Gąsierzynie,
- przystań jachtowa w Kopicach,
- przystań na Kanale Młyńskim w Stepnicy,
- wypożyczalnia sprzętu do windsurfingu i kitesurfingu w Czarnocinie.

Fot. 4 Mapa szlaku wodnego Berlin – Szczecin - Bałtyk

Źródło: www.berlin-szczecin-baltyk.pl

Szlaki rowerowe

Międzynarodowy Szlak „Wokół Zalewu Szczecińskiego” R 66 (szlak pętlowy) – długość szlaku po stronie polskiej ok. 200 km Świnoujście (przejście graniczne) – Przytór – Międzyzdroje – Wapnica – Lubin – Wolin – Reclaw – Jarszewko – Stepnica – Kąty - Goleniów - Rurzyca – Kliniska – Załom – Szczecin – Pilchowo – Tanowo – Tatynia – Jasienica – Trzebież – Nowe Warpno.

Szlak jest obecnie w pewnych odcinkach nieprzejezdny. Brakujące odcinki występują na terenie powiatu Police, Miasta Szczecin, Gminy Goleniów, Gminy Wolin, Miasta Świnoujście. Pętla ta będzie funkcjonować w ramach trasy nr 10 wokół Morza Bałtyckiego (zgodnie z propozycją EuroVelo – europejskiej sieci tras rowerowych).

Ideą tego projektu jest zrównoważony rozwój (alternatywa dla mechanicznych środków transportowych) zgodny z Agendą 21, której sygnatariuszem jest Polska.

Szlaki konne

Do dzisiaj niewykorzystanym potencjałem Gminy Stepnica są możliwości uprawiania turystyki konnej. Gmina posiada niezwykłą ilość dróg leśnych, na których z powodzeniem można uprawiać turystykę konną. Znajduje się tutaj m. in. ośrodek jazdy konnej w gospodarstwie agroturystycznym M. Szczablewska, który oferuje naukę jazdy konnej i przejażdżki bryczką.

Park Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie

Park Natury Zalewu Szczecińskiego został otwarty na jesieni 2005 roku z inicjatywy Stowarzyszenia na Rzecz Wybrzeża. Park urzeczywistnia metodę zarządzania terenami cennymi przyrodniczo w sposób łączący dobrą praktykę rolniczą i edukację przyrodniczą z uwzględnieniem aspektów rekreacyjnych i socjologicznych. Park jest pierwszym w Polsce tego typu obiektem służącym wdrażaniu zasad aktywnej ochrony przyrody, zarządzanym przez organizację pozarządową jaką jest Stowarzyszenie na Rzecz Wybrzeża wspólnie z Urzędem Morskim w Szczecinie i Nadleśnictwem Goleniów oraz gminami Stepnica i Wolin. Park Natury Zalewu Szczecińskiego obejmuje około 4000 ha nadbrzeżnych łąk, pastwisk, lasów i wód. W ramach akcji: „Park dla ludzi – ludzie dla Parku”, która objęła: aktywną ochronę roślin, zwierząt i ich siedlisk na terenach o unikatowych wartościach przyrodniczych oraz spopularyzowała wiedzę o nich, zrealizowano w Czarnocinie poniższe zadania:

- budowa wieży widokowej o wysokości 14 m,
- postawienie tablic edukacyjnych, informujących o roślinności, ekosystemach i ptakach,
- zasadzenie drzew i krzewów rodzimych (dereń, cis), jak i odmian ogrodowych wyhodowanych na bazie gatunków występujących w naturalnych siedliskach na wybrzeżu Zalewu Szczecińskiego (wiciokrzew pomorski, pięciornik),
- założenie kolekcji roślin charakterystycznych dla różnych siedlisk: żurawinę (torfowiska), jałowce (suche piaszczyste siedliska), rokitniki (wydmy), itp.,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- wykonanie nowego ogrodzenia miejsc wypasu koników polskich i krów, by umożliwić bezpieczną obserwację tych zwierząt,
- przeprowadzenie warsztatów przyrodniczych dla dzieci i młodzieży z Czarnocina, zatytułowane „Od laika do przewodnika”,
- nakręcenie krótkiego filmu o parku i projekcie,
- wydanie przewodnika dla turystów.

Inne plany parku, to:

- dokupienie roślin do parku,
- dokończenie budowy zbiornika retencyjnego,
- wybudowanie hotelu,
- stworzenie terenowych stacji edukacyjnych,
- wybudowanie, wyposażenie i uruchomienie ośrodka edukacyjnego.

2.8.3 Informacja turystyczna

W gminie Stepnica nie funkcjonuje wydzielone Centrum Informacji Turystycznej. Według GUS ruch turystyczny w 2009 roku wyglądał jak w poniższym zestawieniu.

Tab. 5 Ilość polskich i zagranicznych turystów odwiedzających gminę

Rok	Udzielone noclegi
2006	740
2007	708
2008	658
2009	b.d.

Źródło: GUS 2009

2.8.4 Pojęcie i znaczenie produktów turystycznych

W literaturze przedmiotu o produkcie turystycznym pisze się w dwojakim znaczeniu. W węższym znaczeniu pojęcie to oznacza różnego rodzaju atrakcje mające na celu przyciągnięcie turystów. W szerszym znaczeniu określa cały zestaw dóbr materialnych i usług, które umożliwiają turyście przybycie do miejsca występowania atrakcji turystycznych, pobyt, a także ich wykorzystanie. Można na tej podstawie przyjąć, że produkt turystyczny to całość przeżytego doświadczenia od momentu opuszczenia domu, aż do powrotu do niego. W skład tego produktu wejdą zatem towary i usługi zaspokajające podstawowe potrzeby bytowe turystów, urządzenia, także usługi pozwalające korzystać z walorów turystycznych oraz usługi komplementarne, z zakresu: rozrywki, kultury,

edukacji itd. Produkt turystyczny może zawierać takie rodzaje usług jak: gastronomiczne, noclegowe, transportowe, organizacji imprez, wypożyczalni sprzętu, pośrednictwo, wymiana walut, handel itd.

Należy pamiętać, że potrzeb turystów w danym regionie (gminie) nie można zaspokoić tylko poprzez pojedyncze usługi czy urządzenia. Cały region, wraz z jego walorami, infrastrukturą, gościnnością mieszkańców, bezpieczeństwem – składają się na produkt turystyczny. Tworzą one pewną spójną wartość, która w czasie pobytu turysty przybiera pewien określony jedyny i niepowtarzalny charakter. Na danym obszarze znajduje się cały szereg elementów, składających się na produkt turystyczny. Jednak głównym celem przyjazdu są tylko niektóre z nich. Pozostałe są dostrzegalne dopiero w trakcie konsumpcji.

Składniki produktu turystycznego występujące na danym obszarze utożsamiane są z elementami atrakcyjności turystycznej, którą tworzą:

- dostępność,
- atrakcje,
- infrastruktura.

Dostępność należy rozpatrywać w kilku płaszczyznach, min.:

- dostępność transportowa, czyli możliwość dojazdu środkami lokomocji;
- dostępność czasowo-przestrzenna – odległość od miejsca zamieszkania w powiązaniu z czasem podróży;
- dostępność ekonomiczna - koszt podróży;
- dostępność informacyjna - wiedza o atrakcjach i możliwościach dotarcia do nich;
- dostępność administracyjna – trudności lub ich brak w kontekście wymogów formalno-prawnych (np. konieczność posiadania wizy).

Atrakcje turystyczne stanowią podstawowy przedmiot zainteresowań turystów i są najczęstszym motywem do podjęcia decyzji o podróży. Mogą nimi być:

- walory kulturowe i historyczne miejsca,
- walory przyrodnicze,
- imprezy,
- superstruktura (np. parki wodne, SPA, parki rozrywki itd.).

Na infrastrukturę składa się zespół obiektów i urządzeń stanowiących zagospodarowanie danego obszaru. Można podzielić ją na dwie grupy:

- infrastrukturę turystyczną,
- infrastrukturą paraturystyczną³⁷.

³⁷ Szerzej: P. Kotler, *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie, kontrola*, Warszawa 1994; J. Altkorn, *Marketing w turystyce*, Warszawa 1994; W. W. Goworecki, *Turystyka*, Warszawa 2000; V. T. C. Middleton, *Marketing w turystyce*, Warszawa 1996; A. Panasiuk, *Jakość produktu turystycznego jako czynnik kształtowania marki turystycznej regionu*, [w:] *Kształtowanie jakości produktu turystycznego regionu z zachowaniem rozwoju*

2.8.5 Baza noclegowa Gminy Stepnica

Miejsca noclegowe

Na terenie Gminy Stepnica działają placówki oferujące turystom miejsca noclegowe. Brakuje tu obiektów kategoryzowanych takich jak: hotele czy pensjonaty.

Tab. 6 Wykaz bazy noclegowej na terenie Gminy Stepnica

Nazwa placówki	Typ placówki	Adres
CAMPING "Tomasz"	Camping	ul. Kościuszki 23, 72-112 Stepnica
Szkoła Aktywnego Wypoczynku, "Frajda"	Ośrodek kolonijno-wypoczynkowy	Czarnocin 2, 72-112 Stepnica
Ośrodek "Gumiś"	Ośrodek rekreacyjno-sportowy	Czarnocin, 72-112 Stepnica
Ośrodek Koła Łowieckiego "Dzik" Ostoja w Łące	Agroturystyka	ul. Staropolska 11a, 72-111 Żarnowo
Ośrodek "Laguna" Małgorzata Ratzesberger	Agroturystyka	ul. T. Kościuszki 25 b, 72-112 Stepnica
Pociask Paweł	Agroturystyka	ul. B. Chrobrego 26, 72-112 Stepnica
Marzec Teresa	Agroturystyka	ul. Królowej Jadwigi 3, 72-112 Stepnica
Szczeblewska Maria	Agroturystyka	ul. Krzywoustego 55, 72-112 Stepnica
Joanna Matulka	Agroturystyka	Żarnówko 9, 72-111 Żarnowo
Agroturystyka "Italiana"	Agroturystyka	ul. Studencka 27 A, 72-111 Żarnowo
Czesława Kluczyńska	Miejsca noclegowe	Kopice 9 A, 72-112 Stepnica
Jerzy Runiewicz	Agroturystyka	Kopice 10, 72 - 112 Stepnica
Pensjonat "Pod Lasem" Mariola Kiełtyka	Pensjonat	ul. Barnima II 20B, Stepniczka
Andrzej Leśniak	Domek letniskowy, miejsca noclegowe	ul. Wojska Polskiego 8 b, 72 - 112 Stepnica

Źródło: Strona internetowa Gminy Stepnica - www.stepnica.pl

2.8.6 Infrastruktura wędkarska

Wędkarstwo to rodzaj hobby lub sportu polegający na łowieniu ryb przy użyciu wędki. W wędkarstwie śródlądowym wyróżnia się pięć jego rodzajów. W każdym z nich używa się innej metody wędkowania i przystosowanej do danej metody wędki:

- wędkarstwo muchowe,
- wędkarstwo podłodowe,
- wędkarstwo spinningowe,

zrównoważonego, Warszawa 1999; B. Richards, *Marketing atrakcji turystycznych. Jak zwiększyć frekwencję i dochody*, Warszawa 2003.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- wędkarstwo spławikowo-gruntowe,
- trolling.

Wędkarstwo mogą uprawiać osoby w każdym wieku. Od 14 roku życia można zapisać się do Polskiego Związku Wędkarskiego, który nadzoruje działania wszystkich kół wędkarskich istniejących w dużych i średnich miejscowościach.

Gmina Stepnica położona jest nad największym w Polsce zbiornikiem wód słodkich, okresowo lekko słonawych, Zalewem Szczecińskim. To jednocześnie akwen, wraz z jeziorem Dąbie, zaliczany do niedawna do najproduktywniejszych rybacko w kraju. Estuarium Odry, jakim jest ten obszar cechuje ogromna różnorodność siedlisk, co znalazło efekt we włączeniu do obszarów *Natura 2000*. Ichtiologicznie, wody te to najcenniejsze tarlisko gatunków ryb słodkowodnych zarówno z obszaru samego Zalewu, jak i Zatoki Pomorskiej. W wodach Zalewu występuje większość naszych rodzimych gatunków ryb od pospolitych płoci i uklei, przez leszcza, rozpióra, krąpia, klenia, jazia i bolenia po ryby najszlachetniejsze jak łosoś, troć wędrowna oraz coraz częściej po prawie stu latach nieobecności, jesiotra ostronosego. Do niedawna wody te były jednym z najlepszych w kraju łowisk okonia, miętusa, szczupaka i sandacza. Bardzo licznie występował też węgorz. Przed powstaniem kompleksu elektrociepłowni Dolna Odra w wodach tych dość powszechnie występował sum. Tarło na tym akwenu odbywa też kilka gatunków ryb okresowo odwiedzających jak sieja, śledź czy stynka. Młodociane osobniki większości wymienionych gatunków żyją w tych wodach w pierwszym okresie swego życia, stąd niesłychanie ważna jest ochrona tego ekosystemu. Do wód tych uchodzi także kilka cennych rzek pomorskich. W samej Gminie Stepnica rzeka Gowienica, jedna z najpiękniejszych dzikich rzek Pomorza Zachodniego, odwieczne tarlisko troci wędrownej oraz łososia, a także krągłoustych tj. minoga rzeczno i strumieniowego. W górnym biegu dość licznie spotkać można pstrąga potokowego i sporadycznie lipienia. Ze względu na charakter wody Gowienicy, poza dolnym kilkukilometrowym odcinkiem nizinnym, zaliczane są do wód krainy pstrąga i lipienia. Druga rzeka na terenie gminy to Krępa, w górnym biegu niewielka, w dolnym silnie przekształcona dla celów transportu torfu w okresie przedwojennym. Dziś na powrót jest tu dzika woda z ogromnym bogactwem białej ryby oraz drapieżników. Jednocześnie ujścia tych cieków są zimowiskami narybku większości ryb odbywających tarło w wodach Zalewu. Potencjał tego obszaru jest ogromny. Coś dla siebie znajdzie tu zwolennik każdej metody, od muchy po gruntówkę. Trolling jest jednak dość utrudniony, bowiem wody te są generalnie płytkie, do 5 metrów, poza torem żeglownym, gdzie wędkować nie wolno. Ciekawostką dla muszkarzy mogą być letnie połowy jazi i boleni na plażach Zalewu. Oprócz wód naturalnych na terenie gminy istnieje kilka ciekawych obiektów stawowych, gdzie można by stworzyć łowiska komercyjne. Rozwój turystyki wędkarskiej powinien w krótkim czasie położyć kres nieporozumieniom między rybakami i wędkarzami, bowiem potencjalnie, przedstawiciele obu stron mogą znaleźć dodatkowe źródło zatrudnienia jako przewodnicy wędkarscy. Konieczna jest rozbudowa infrastruktury dla wędkarstwa, bowiem dziś brak jest wypożyczalni łodzi z prawdziwego zdarzenia, jak również sklepów, czy dostatecznej ilości pomostów wędkarskich.

Również możliwość wykupu zezwoleń na połowy w zalewie jest mocno utrudniona, bowiem zakup licencji sportowej jest możliwy w Wolinie, lub Szczecinie. Brak jest też licencji jednodniowych. Opłaty za wędkowanie w wodach PZW można dokonać na miejscu w Stepnicy, choć również mogłoby to być łatwiejsze, np. na poczcie.

Podstawową bolączką tych stron jest plaga kłusownictwa. Region w okresie transformacji dotknięty był wysokim bezrobociem i pewna grupa mieszkańców wyspecjalizowała się w tym procederze. Było to tym łatwiejsze, że mechanizmy kontroli zarówno wędkarstwa, jak i rybołówstwa dalekie są od doskonałości, nie tylko w gminie, ale w całym kraju. Główne obszary kłusownicze to nielegalne połowy okonia w wodach Zalewu oraz ujść Gowienicy i Krępy, oraz kłusownictwo ryb łososiowatych w okresie migracji tarłowej i samego tarła tych ryb na Gowienicy.³⁸ Kłusownictwo stoi też u podłoża konfliktu między zawodowymi rybakami a wędkarzami. Żadna ze stron nie jest tu bez winy, bowiem rybacy nagminnie poławiają w strefach i okresach wyłączonych z rybołówstwa, z kolei wielu wędkarzy sprzedaje nielegalnie łowione przez siebie ryby, niszcząc rybakom rynek rybny. Przeszkodą dla rozwoju wędkarstwa jest zła polityka zarządzania rybołówstwem na tym akwenie. Skutki jej odczuwają już sami rybacy. Przyczyną jest dopuszczenie do połowów wontonami o zbyt małych oczkach, które doprowadziły do skrajnego odmłodzenia populacji wielu gatunków ryb. Do zagrożeń należy zaliczyć także postępującą eutrofizację wód Zalewu i rzek, spowodowaną przede wszystkim chemizacją rolnictwa, ale także często nieprawidłowym funkcjonowaniem istniejących oczyszczalni ścieków w regionie. Powoduje to zarastanie wielu obszarów Zalewu łanami roślin wodnych oraz coraz częstszymi zakwitami wód w okresie letnim. Kolejne zagrożenie, to zły stan Zalewu, jeśli chodzi o śmieci.

Podsumowując należy przyjąć, iż wody na terenie Gminy Stepnica są potencjalnie doskonałą bazą dla rozwoju turystyki wędkarskiej. Trzeba jednak zmienić istotnie kilka spraw. Rybołówstwo musi zrezygnować z wontonów drobnooczkowych, oraz konieczna jest ochrona stref migracji (ujścia rzek) i tarła ryb. Trzeba zredukować kłusownictwo, tak rybackie, jak i wędkarskie, nie mówiąc o właściwym kłusownictwie. Konieczny jest stały punkt zakupu licencji, z obowiązkowymi rejestrami połowów oraz porządna wypożyczalnia/baza łodzi - tu jest pole do popisu dla rybaków. Program restytucji jesiotra może za kilkanaście lat dać szansę stworzenia na tym akwenie polskiej „Frasier River”, co mogłoby dać rybakom i przewodnikom wędkarskim możliwość godziwych zarobków, zaś miejscowe hotele i agroturystyki miałyby pełne obłożenie klientami. Dodając do tego super łowisko Gowienica - warunek to specjalny nadzór, region może stać się centrum turystycznym, zwłaszcza, jeśli wziąć pod uwagę dobry dojazd i kilka dużych aglomeracji w pobliżu, w tym kilkumilionowy Berlin.

³⁸ W październiku 2009 r. Wójt Gminy ogłosił konkurs na realizację zadania publicznego w zakresie działań strażniczych i antykłusowniczych na rzece Gowienicy. Wydaje się, że podobnymi działaniami należałoby objąć całość wód znajdujących się w granicach gminy.

W związku z wielkim potencjałem gminy w zakresie wędkarstwa, za wskazane należy uznać także wydanie przewodnika o najatrakcyjniejszych łowiskach zlokalizowanych na jej obszarze.³⁹

2.8.7 Planowane inwestycje w pasie nadwodnym

Gmina Stepnica w najbliższym okresie czasu planuje liczne inwestycje i modernizacje związane bezpośrednio z rozwojem infrastruktury turystycznej i towarzyszącej.

Rozbudowa przystani jachtowej w Gąsierzynie

- wykonanie pomostu stanowiącego przedłużenie linii cumowniczej istniejącego nabrzeża (przedłużenie linii cumowniczej obecnego nabrzeża przez wykonanie pomostu drewnianego o szerokości 3 m w kierunku południowym do długości 40 m),
- wykonanie robót bagrowniczych na akwenu podejściowym do przystani (przywrócenie głębokości 2,0 m na akwenu w rejonie nabrzeża),
- zagospodarowanie terenu przystani (ulożenie nawierzchni utwardzonej za nabrzeżem oraz u podnóża odwodnej skarpy wału przeciwpowodziowego, ułożenie trawnika, wykonanie oświetlenia terenu przystani latarniami parkowymi, wykonanie punktu poboru wody bieżącej, wykonanie dwóch miejsc przystosowanych do grilowania – wiata i krąg z siedziskami):

Przebudowa i modernizacja plaży publicznej w Stepnicy

- wykonanie wzdłuż plaży utwardzonego i oświetlonego ciągu spacerowego o pow. 330 m²,
- wykonanie palisady osłaniającej kępę rokitnika o długości 16,5 m,
- wymiana piasku na plaży- powierzchnia obszaru 7100 m²,
- przedłużenie istniejącego pomostu o 60 m i zakończenie go pomostem poprzecznym o długości 50 m, poszerzenie i zadaszenie końca pomostu poprzecznego po stronie północnej (lewej patrząc od strony wody) zostanie poszerzony i zadaszony. Przystosowanie części pomostu poprzecznego do okazjonalnego cumowania jachtów, wyposażenie pomostu w punkty oświetleniowe i wymiana balustrady na pomoście istniejącym.

Rozbudowa i modernizacja przystani jachtowej na Kanale Młyńskim w Stepnicy

- remont istniejącego umocnienia obu brzegów kanału i przystosowanie go do cumowania ok. 300 jachtów na długości 1.400 m z rozbiórką istniejącego nabrzeża postojowego,

³⁹ Tekst dotyczący wędkarstwa opracowany przez Pana Artura Furdynę - Prezesa Towarzystwa Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy - www.tpriig.pl. W *Planie Rozwoju Miejscowości Widzieńsko na lata 2005-2010*, Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/250/05 Rady Gminy Stepnica z dnia 23 maja 2005, uwzględniono budowę ścieżki turystycznej wraz z miejscami postojowymi dla wędkarzy wzdłuż rzeki Gowienicy.

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- wykonanie oznakowania nawigacyjnego wejścia do kanału w postaci świetlnego znaku nawigacyjnego,
- wykonanie podczyszczeniowych robót pogłębiarskich w kanale i na podejściu do kanału do pierwotnej głębokości technicznej 2,5 m (objętość urobku ok. 12.000 m³),
- remont istniejącej drogi biegnącej wzdłuż północnego brzegu kanału (ulica Młynarska) i stworzenie ciągu spacerowo - komunikacyjnego (pieszo - jezdni) poprzez przebudowę istniejącej nawierzchni utwardzonej, oświetlenie terenu latarniami i ustawienie ławek wzdłuż drogi.

2.9 Organizacje pozarządowe

Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej

Celem nadrzędnym Stowarzyszenia jest działanie dla dobra społeczeństwa Gminy Stepnica, a w szczególności:

- 1) promocja gminy w sferze kulturalnej i gospodarczej,
- 2) współudział w inicjowaniu i koordynacji działań zmierzających do rozwoju gospodarczego, społecznego i duchowego mieszkańców Gminy Stepnica,
- 3) upowszechnianie zdrowia, kultury fizycznej, aktywnego wypoczynku i rekreacji, uwzględniając w tym integrację osób niepełnosprawnych,
- 4) kształtowanie opinii publicznej w żywotnych sprawach dla Gminy Stepnica,
- 5) tworzenie i realizacja programów wychowawczych, profilaktycznych i terapeutycznych,
- 6) organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- 7) wspieranie społeczności lokalnej, instytucji i organizacji w rozwiązywaniu problemów, działalności edukacyjnej, charytatywnej i pomocy społecznej,
- 8) promocja wolontariatu.

Centrum Edukacji Nieformalnej "Frajda" - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Człowieka

Członkami Stowarzyszenia są w większości osoby z doświadczeniem zarówno w edukacji formalnej (szkolnej), jak i nieformalnej (pozaszkolnej) - nauczyciele, pedagodzy, socjologowie, entuzjaści edukacji poprzez zajęcia ruchowe typu "outdoor" i "adventure" - którzy poszukują bardziej efektywnych metod pracy z dziećmi, młodzieżą, osobami dorosłymi.

Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Stepnicy

TKKF Stepnica zaprasza absolutnie wszystkich, którzy wyrażają chęć czynnego spędzania wolnego czasu do trenowania z naszymi sekcjami. Towarzystwo kładzie nacisk szczególnie na młodych mieszkańców gminy, którzy pragną rozwijać i realizować się poprzez sport. Nie występują żadne

limity płciowe, wiekowe, rasowe czy religijne. W stepnickim TKKF-ie jest kilka sekcji, które skupiają wielu młodych ale także starszych sportowców.

Klub Żeglarski i Motorowodny LOK w Stepnicy przy Kanale Młyńskim

Przystań dysponuje 60 miejscami do cumowania jachtów wzdłuż linii brzegowej, na długości 300 metrów. Klub zapewnia stałą gościnę do 30 jednostek jednorazowo o długości jednostki do 15 mb szerokości do 4 mb i zanurzeniu minimum 2,0 m. Natomiast od 1 maja 2011 roku łączna długość nabrzeży wzrosnie do 1.400 m, z możliwością cumowania około 300 jachtów. Jest możliwość skorzystania z natrysku ciepła-zimna woda, wc. Przystań dysponuje możliwością doładowania akumulatora na miejscu cumowania. Gaz butlowy propan-butan do zakupu w odległości w granicach 400m. Sieć sklepów i restauracji w odległości 600 am. Możliwość zaopatrzenia w stacjach paliw oddalonych od 12-18 km. Przystań zapewnia całodobowy dozór przez bosmanów. Możliwość grillowania w wyznaczonym miejscu, funkcjonuje parking samochodowy strzeżony całodobowy. Oferuje się zimowanie jachtów.

Stowarzyszenie "Szanse Bezdroży Gmin: Goleniów, Osina, Przybiernów, Stepnica"

Stowarzyszenie oferuje swoim członkom uczestnictwo w szeregu programach rozwojowych finansowanych ze środków zewnętrznych w tym środków Unii Europejskiej. Działa szczególnie w obszarze edukacji, turystyki i rekreacji oraz sportu.

Wizją stowarzyszenia jest stworzenie takiego obrazu wspólnoty, który będzie inspiracją dla innych - obrazu wsi bogatej wyjątkowymi więziami, wolą wspólnej pracy i wysoką jakością życia.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński”

Stowarzyszenie to powstało w październiku 2009 roku w Wolinie z inicjatywy Urzędu Miasta Świnoujście. Do stowarzyszenia należą cztery gminy (Międzyzdroje, Wolin, Stepnica i Świnoujście), 6 instytucji sektora publicznego, 9 organizacji pozarządowych, 36 armatorów rybackich i 6 innych przedsiębiorców. Główne cele funkcjonowania stowarzyszenia, to:

- Wzmocnienie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa,
- Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej oraz dywersyfikacja zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy,
- Podnoszenie wartości produktów rybactwa,
- Rozwój usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa,
- Ochrona środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności,
- Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego,

-Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

Inne organizacje pozarządowe

W wykazie organizacji pozarządowych działających na obszarze Gminy Stepnica uwzględnić należy ponadto:

1. LKS Pionier Żarnowo,
2. Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego KOŁO nr 52 w Stepnicy,
3. Kopicki Sportowy Klub Wodny „Szuwarek”,
4. Fundacja „Talent Promocja Sport”,
5. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło terenowe nr 2,
6. UKS „Zalew”,
7. Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy,
8. Koło Łowieckie „Dzik”,
9. Koło Łowieckie „Szarak”,
10. Koło Łowieckie „Orzeł”,
11. Ochotnicza Straż Pożarna Stepnica,
12. Stowarzyszenie na Rzecz Wybrzeża.

3. ANALIZA POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO GMINY STEPNICIA

Potencjał turystyczny Gminy Stepnica określony został w rozdziałach nr 3 i 4 niniejszego opracowania. W roku 2005 częściowa próba oceny tego potencjału została przeprowadzona w opracowaniu „Audyt Turystyczny Województwa Zachodniopomorskiego”. Wyniki tego audytu przedstawiono w tabeli nr 3. Uznano w nim, że kluczowymi obszarami rozwoju turystyki także na obszarze Gminy Stepnica powinny być: marketing i infrastruktura turystyczna.

W rozdziałach 3.1 i 3.2 omówiono zarówno zewnętrzne jak i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju turystyki dla Gminy Stepnica, które wynikają z zebranych informacji o gminie, danych statystycznych i seminarium diagnostyczno=projektowego.

Tabela. 7 Obszary kluczowe dla rozwoju turystyki w Województwie Zachodniopomorskim (wg. wskazań gestorów obiektów noclegowych)*

Lp.	Obszar	Średnia wartość
1.	Marketing – promowanie produktów, miejsc, budowa silnego wizerunku turystycznego regionu	4,56
2.	Infrastruktura – rozwój wysokiej jakości infrastruktury turystycznej	4,21

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

3.	Informacja – rozwój zintegrowanego systemu informacji	3,79
4.	Instytucje – poprawa efektywności działania, wzmocnienie rzeczowo-osobowe	3,29
5.	Produkt – budowa, rozwój, poprawa jakości konkurencyjnych produktów	3,24
6.	Kadry – poprawa jakości kadr w turystyce	3,00
7.	Badania – rozwój systemu badań regionalnych	2,41

Objaśnienie: * – w skali 1-5, gdzie: 1 – obszar nieistotny, 5 – obszar kluczowy.

Źródło: Opracowanie w oparciu o wyniki badań ankietowych – Audyt Turystyczny Województwa Zachodniopomorskiego. ZROT Szczecin 2005 r.

3.1 Wewnętrzne uwarunkowanie rozwoju turystyki

Atuty turystyczne gminy

- znaczna część gminy znajduje się pod wodami (Zalew Szczeciński, dzika rzeka Gowienica, rzeka Krepa, kanały itd.),
- istniejące zaplecze portowe w postaci portu rybackiego i jachtowego,
- walory przyrodnicze gminy (lasy, puszcza goleniowska, ssaki, ptaki – w tym orzeł Bielik, ryby itp.),
- cisza, spokój, bezpieczeństwo na obszarze gminy,
- dobrze funkcjonująca lokalna administracja samorządowa,
- szeroki dostęp z wody do atrakcji położonych na obszarze gminy,
- zasobność finansowa gminy poprzez pieniądze uzyskane z Urzędu Morskiego,
- istniejąca infrastruktura turystyczna w postaci wieży w Zielonczynie,
- znaczna część gminy pokryta lasami,
- funkcjonowanie ośrodka dydaktycznego przyrody i łowiectwa w Stepnicy,
- rozwinięta sieć duktów leśnych,
- gminne obiekty możliwe do wykorzystania turystycznego,
- bogaty kalendarz imprez kulturowych,
- aktywnie działające organizacje pozarządowe,
- położenie gminy na zachodnim brzegu zalewu – mielizna,
- przebiegające przez obszar gminy międzynarodowe drogi wodne,
- budowa 4 marin,
- rozwinięta sieć domów letniskowych,
- dobrze rozwinięta sieć sklepów,
- znaczny potencjał ludzki zamieszkujący gminę,
- trzy rezerwaty na obszarze gminy,
- nie zagospodarowana wyspa „Chełminek”,
- znaczny obszar gminy włączony do programu „Natura 2000” generujący turystykę ekologiczną,
- historyczna kolekcja prywatna w tawernie w Stepnicy,
- postać żeglarza niemieckiego pochodzącego ze Stepnicy,
- obecność wyspy na zalewie w obszarze administracyjnym gminy,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- alternatywna trasa samochodowa nad morze przebiegająca przez gminę,
- liczne, możliwe do wykorzystania, działki rekreacyjno – turystyczne,
- znany zespół folklorystyczny Stepniczanie.

Głównym atutem Gminy Stepnica w obszarze turystyki jest atrakcyjne położenie komunikacyjne nad Zalewem Szczecińskim oraz wzdłuż ważnych, międzynarodowych szlaków drogowych i wodnych. Gmina Stepnica posiada bogate zaplecze portowe wraz z bogatą tradycją komunikacji śródlądowej i morskiej możliwej do natychmiastowego wykorzystania turystycznego. Gmina posiada liczne atrakcje turystyczne i walory przyrodnicze zogniskowane w potencjale znacznych kompleksów leśnych wraz z kilkoma rezerwatami przyrody. Gmina posiada wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe dla rozwoju ekoturystyki.

Znaczny potencjał turystyczny widoczny jest w akwenach Zalewu Szczecińskiego i wód śródlądowych gminy. Wiele nadziei pokazuje aktywność kulturowa i obywatelska zarówno mieszkańców gminy jak i władz samorządowych.

Słabości turystyki w gminie

- słabo rozwinięta infrastruktura komunalna (niski poziom gazyfikacji, niska jakość nawierzchni drogowych itp.),
- nie wystarczająca promocja i informacja o gminie,
- słabo rozwinięta baza noclegowa (brak obiektów o zróżnicowanej kategorii),
- brak elementów obsługi ruchu turystycznego (bankomaty, kina, stacje paliw itp.)
- słabo rozwinięta sieć szlaków turystycznych,
- mała liczba zagospodarowanych plaż i kąpielisk,
- brak spójności działań w obszarze turystyki,
- brak planu zagospodarowania turystycznego,
- znaczny obszar gminy włączony do programu „Natura 2000” utrudniający działania inwestycyjne,
- brak świadomości walorów gminy u mieszkańców,
- nie skorelowane plany rozwoju np. nadleśnictwa i Urzędu Morskiego,
- brak rozpoznanych instrumentów umożliwiających gminie pomoc przedsiębiorcom w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej,
- brak centrum promocji gminy,
- nie wystarczająca liczba imprez promujących gminę,
- występuje problem kłusownictwa na obszarze gminy,
- brak żeglugi białej floty,
- niska estetyka gminy (brak wzorca architektury lokalnej),
- brak mechanizmu współpracy w zakresie estetyzacji gminy,
- dostęp mieszkańców gminy do Internetu niskiej jakości,

- brak edukacji ekologicznej,
- brak marki gminy.

Główną słabością Gminy Stepnica są zaniedbania w obszarze szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, która w oczywisty sposób wpływa na opóźnienia zagospodarowania turystycznego. Infrastruktura turystyczna i towarzysząca jest słabo rozwinięta. Gmina nie prowadzi aktywnej polityki informacyjnej i promocyjnej na terenie gminy jak i poza nią. Funkcjonują tu nieliczne szlaki turystyczne, dostępność komunikacyjna gminy od strony lądu wymaga znacznych nakładów a od strony wody praktycznie nie istnieje. Nie udało się wykorzystać akwenu Zalewu Szczecińskiego dla potrzeb turystycznych gminy. Istniejące porty cechuje brak zaplecza dla obsługi ruchu turystycznego. Gmina nie posiada zintegrowanej oferty turystycznej adresowanej do konkretnego odbiorcy. Atrakcje turystyczne są słabo wyeksponowane i oznakowane. Nie dokonano jeszcze integracji osób i instytucji dla rozwoju turystyki na terenie gminy.

3.2 Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju turystyki

Zewnętrzne szanse rozwoju turystyki w gminie:

- bliskość lotniska międzynarodowego w Goleniowie,
- bliskość morza i granicy państwowej,
- drogi szybkiego ruchu w otoczeniu gminy,
- możliwość pozyskiwania środków finansowych: z sektorowych i regionalnych programów operacyjnych,
- turystyczne wykorzystanie istniejących w otoczeniu akwenów wodnych,
- dogodne połączenie gminy ze Szczecinem, Berlinem i Bałtykiem,
- możliwość dołączenia własnych szlaków turystycznych do istniejących o zasięgu ponadregionalnym,
- działania na rzecz poprawy jakości plaż i czystości wody na Zalewie Szczecińskim,
- współpraca regionalna w obszarze wspomagania rozwoju turystyki,
- występująca moda na promocję zdrowej żywności i na produkty ekologiczne z gospodarstw rolnych,
- łatwa dostępność do walorów przyrodniczych: zarówno na terenie gminy jak i w jej otoczeniu: Puszcza Goleniowska, Park Natury Zalewu Szczecińskiego, obserwacja ptaków i zwierząt,
- zaangażowanie samorządowych władz powiatu i województwa w rozwój turystyki,
- moda na uprawianie sportów wodnych,
- położenie gminy w pobliżu trasy międzynarodowej: Gdańsk – Berlin i Świnoujście, Szczecin – Berlin,
- położenie gminy w obszarze Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE 65 (Szwecja – Chorwacja),
- położenie wzdłuż międzynarodowej drogi wodnej E – 30 (Morze Bałtyckie – Dunaj).

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Główne szanse rozwoju Gminy Stepnica, identyfikowane w otoczeniu gminy, pojawiają się w związku z bliskością aglomeracji berlińskiej, szczecińskiej i Świnoujścia, gdzie poszukiwani będą nabywcy oferty turystycznej gminy. Wielkie nadzieje związane są z rozwojem dróg wodnych wzdłuż Odry w ramach inicjatyw międzynarodowych, a także związane z rozwojem gospodarczym obszarów położonych wzdłuż krajowych i międzynarodowych połączeń drogowych. Znaczne szanse rozwoju turystyki obiecuje akwen Zalewu Szczecińskiego.

Ważnym elementem będzie tutaj rozwinięcie aktywnej współpracy z partnerami regionalnymi i zagranicznymi. W otoczeniu gminy występuje znaczna liczba ponadregionalnych szlaków turystycznych i obszarów atrakcyjnych turystycznie, co daje możliwość wykorzystania tego potencjału dla rozwoju Gminy Stepnica. Bliskość lotniska w Goleniowie sprzyjać będzie lepszej dostępności komunikacyjnej gminy.

Zewnętrzne zagrożenia rozwoju turystyki w gminie:

- zanieczyszczona woda w Zalewie Szczecińskim,
- stereotyp gminy o charakterze rolniczym i leśnym bez zaplecza turystycznego,
- kryzys finansowy w kraju,
- zakłady chemiczne „Police”,
- coraz częstsze występowanie klęsk żywiołowych,
- budowa gazoportu w Świnoujściu,
- rozwój przemysłu w otoczeniu gminy,
- nasilenie ruchu pojazdów w otoczeniu gminy,
- wzrost zagrożeń ekologicznych w otoczeniu gminy,
- wysoki stan wód gruntowych,
- wadliwe przepisy prawa uniemożliwiające powstanie obiektów infrastruktury turystycznej na obszarze gminy,
- brak lokalnej organizacji turystycznej (LOT).

Główne zagrożenia zewnętrzne dla rozwoju turystyki w Gminie Stepnica, to utrwalenie stereotypu wizerunkowego gminy bez infrastruktury i atrakcji turystycznych. Gmina może mieć trudność z rozwojem infrastruktury turystycznej ze względu na liczne obszarowo obszary objęte ochroną w ramach programu „NATURA 2000”. Na terenie gminy istnieje zagrożenie powodziowe, które może zniechęcać potencjalnych inwestorów. Gmina nie uczestniczy w działaniach lokalnej organizacji turystyki (LOT). Niebezpiecznym elementem dla rozwoju ekoturystyki wydają się być liczne zagrożenia środowiskowe, transportowane przez Odrę i generowane przez występujący w otoczeniu gminy przemysł.

4. CELE STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI, MISJA GMINY

4.1 Cele strategiczne rozwoju turystyki gminy Stepnica

W oparciu o wnioski wypracowane przez zespoły na seminarium oraz na podstawie analizy wynikającej z diagnozy stanu rozwoju turystyki w gminie, można sformułować obecne i przyszłościowe uwarunkowania rozwoju turystyki gminy, które wymagają koncentracji działań rozwojowych w następujących obszarach:

Informacja i promocja
Atrakeje i produkty turystyczne
Dostępność komunikacyjna
Ekoturystyka
Infrastruktura komunalna
Infrastruktura turystyczna
Zalew Szczeciński

W ramach ww. obszarów określono następujące cele strategiczne (długookresowe), a w ich ramach cele średniookresowe do osiągnięcia w perspektywie 2020 r.:

I. Rozwój systemów informacji i promocji gminy również w okolicznych miastach i węzłach ruchu turystycznego

Organizacja stałych kampanii promocyjnych adresowanych do wybranych grup odbiorców,
powołanie centrum promocji i informacji w gminie,
rozwój systemów edukacji turystycznej mieszkańców i turystów,
wykorzystanie obszarów Natury 2000 do celów promocyjnych,
promocja gminy poprzez nawiązywanie do historii gminy,
opracowanie logo gminy i haseł promocyjnych,
stały monitoring turystyczny gminy.

II. Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych gminy

Wykorzystanie atrakcji gminnych dla rozwoju produktów turystycznych,
wyeksponowanie walorów przyrodniczych gminy,
stworzenie monografii gminy,
stworzenie kilku markowych produktów turystycznych,
zwiększenie liczby i jakości całorocznych, cyklicznych imprez na terenie gminy,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

aktywizacja i promocja turystyki i sportów wodnych,
rozwój systemu tzw. bezkrwawych łowów (fotografowanie),
przejrzyste oznakowanie tras turystycznych,
turystyczne wykorzystanie duktów leśnych.

III. Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy

Poprawa jakości stanu dróg na obszarze gminy,
rozwój dróg tranzytowych,
dokończenie budowy marin wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
modernizacja istniejących portów,
uruchomienie tramwaju wodnego z przystankami na terenie Gminy Stepnica,
poprawa oznakowania komunikacyjnego i wodnego w obszarze gminy,
usunięcie barier w turystyce osób niepełnosprawnych.

IV. Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych

Wykreowanie oferty turystycznej dla osób zainteresowanych ekoturystyką,
wdrożenie zasad rozwoju zrównoważonego we wszelkiej aktywności gminy,
permanentna edukacja ekologiczna mieszkańców,
rozwój alternatywnych źródeł energii na terenie gminy,
ograniczenie rozwoju uciążliwej dla środowiska działalności gospodarczej,
poprawa czystości plaż i wód powierzchniowych,
upowszechnianie i pomoc w dystrybucji produktów ekologicznych w rolnictwie,
poprawa estetyki gminy.

V. Rozwój infrastruktury komunalnej związanej z turystyką

Utrzymanie i rozwój systemu „Urząd przyjazny dla interesantów”,
poprawa systemów energetycznych Gminy Stepnica,
rozbudowa i uszczelnienie systemów kanalizacyjnych gminy,
usprawnienie gminnej gospodarki odpadami,
rozwój systemu dystrybucji paliw i gazu,
rozwój przyjaznych systemów komunikacji elektronicznej,
rozwój nawigacji satelitarnej dla celów turystycznych.

VI. Rozwój infrastruktury turystycznej

Rozwój sieci rowerowej, pieszej i konnej,
rozwój szlaków wodnych kajakowych i żeglarskich,
rozwój sieci punktów widokowych,
rozbudowa plaż wiejskich i pól biwakowych,
rozwój informacji turystycznej poza granicami gminy,
rozwój bazy gastronomicznej i hotelowej na terenie gminy,
poprawa oznakowania atrakcji turystycznych i szlaków turystycznych,
poprawa obsługi ruchu turystycznego na obszarze gminy,
rozwój organizacji działających na rzecz turystyki,
rozwijanie współpracy z sąsiednimi gminami dla rozwoju turystyki,
stworzenie sieci szlaków turystycznych o zasięgu transgranicznym,
rozwój bezpieczeństwa turystyki wodnej,
wykorzystanie funduszy UE dla rozwoju turystyki w gminie.

VII. Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju gminy

Utworzenie regularnych połączeń wodnych z miejscowościami leżącymi nad Zalewem,
stworzenie sieci szlaków turystycznych poprzez Zalew Szczeciński,
powiązanie lokalnych szlaków z regionalnymi i międzynarodowymi,
rozwój sportów wodnych a w tym windsurfingu na Zalewie,
zagospodarowanie turystyczne brzegu Zalewu Szczecińskiego
nawiązanie współpracy międzygminnej dla zagospodarowania Zalewu,
udokumentowanie historii i funkcji Zalewu Szczecińskiego,
szerzenie wiedzy o znaczeniu transeuropejskich korytarzy transportowych, w tym wodnych,
przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym.

4.2 Badanie zgodności celów strategicznych rozwoju turystyki gminy z:

Narodową Strategią Rozwoju Turystyki (NSRT) na lata 2006 – 2013, Strategią Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 (SRTWZ) oraz lokalnym Regionalnym Programem Operacyjnym (RPO)

I. Rozwój systemów informacji i promocji gminy również w okolicznych miastach i węzłach ruchu turystycznego

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii **NSRT** w obszarze priorytetowym nr 1:

„Rozwój produktów turystycznych”

oraz 1 obszarowi priorytetowemu strategii **SRTWZ**:

„Rozwój markowych produktów turystycznych”.

a ponadto odpowiada 5 osi rozwoju **RPO**:

„Turystyka, kultura i rewitalizacja”

a w szczególności poddziałaniu 5.1.2.

„Regionalny system informacji turystycznej oraz rozwój produktów turystycznych”.

II. Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych gminy

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii **NSRT** w obszarze priorytetowym nr 1:

„Rozwój produktów turystycznych”

oraz 1 obszarowi priorytetowemu strategii **SRTWZ**:

„Rozwój markowych produktów turystycznych”.

a ponadto odpowiada 5 osi rozwoju **RPO**:

„Turystyka, kultura i rewitalizacja”

a w szczególności poddziałaniu 5.1.2.

„Regionalny system informacji turystycznej oraz rozwój produktów turystycznych”.

III. Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii **NSRT** w obszarze priorytetowym nr 4:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej” –

cel operacyjny 2 – „Zwiększenie dostępności turystycznej regionów przez rozwój transportu”.

oraz 4 obszarowi priorytetowemu strategii **SRTWZ**:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej”.

a ponadto w szczególności celowi operacyjnemu IV.4.2

„Uwzględnienie potrzeb regionalnego ruchu turystycznego przy modernizacji ponadto rozbudowie infrastruktury transportowej”.

a ponadto odpowiada 2 osi rozwoju **RPO**:

„Rozwój Infrastruktury transportowej i energetycznej”

a w szczególności poddziałaniu 2.1.1.

” Regionalna infrastruktura drogowa”.

IV. Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii NSRT w obszarze priorytetowym nr 3:
„Wsparcie marketingowe”

– cel operacyjny 2 – „Zwiększenie efektywności działań marketingowych w turystyce”,

oraz 3 obszarowi priorytetowemu strategii SRTWZ:

„Wsparcie marketingowe”,

a w szczególności działaniu III.1.2

„Kreowanie spójnego wizerunku turystycznego regionu”,

a ponadto odpowiada 5 osi rozwoju RPO:

„Turystyka, kultura i rewitalizacja”

a w szczególności poddziałaniu 5.1.2.

” Regionalny system informacji turystycznej oraz rozwój produktów turystycznych”.

a ponadto odpowiada 4 osi rozwoju RPO:

„Infrastruktura ochrony środowiska”

a w szczególności poddziałaniu 4.5.2.

” Promowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody”.

V. Rozwój infrastruktury komunalnej związanej z turystyką

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii NSRT w obszarze priorytetowym nr 4:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej”,

cel operacyjny 2:

„Zwiększenie dostępności turystycznej regionów przez rozwój transportu” –
działanie – wsparcie budowy i modernizacji portów pasażerskich i żeglugi śródlądowej i morskiej z
uwzględnieniem ruchu turystycznego

oraz 4 obszarowi priorytetowemu strategii SRTWZ:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej”.

a w szczególności celowi operacyjnemu IV.1.2

„Wsparcie infrastruktury żeglugi śródlądowej ponadto morskiej”.

a ponadto odpowiada 2 osi rozwoju RPO:

„Rozwój Infrastruktury transportowej i energetycznej”

a w szczególności poddziałaniu 2.1.5.

” Wzmocnienie portów morskich i rzecznych”.

VI. Rozwój infrastruktury turystycznej

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii NSRT w obszarze priorytetowym nr 4
..:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej”

a także odpowiada zapisom nSRT w obszarze priorytetowym nr 1 ..:

„Rozwój produktów turystycznych – cel operacyjny 2 – „Rozwój infrastruktury turystycznej”.

oraz 4 obszarowi priorytetowemu strategii SRTWZ:

„Kształtowanie przestrzeni turystycznej”.

a ponadto w szczególności celowi operacyjnemu IV.1

Kształtowanie infrastruktury na styku środowisk woda/ląd.

a ponadto odpowiada 5 osi rozwoju RPO:

Turystyka, kultura i rewitalizacja

a w szczególności poddziałaniu 5.1.1. Infrastruktura turystyki

VII. Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju gminy

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii NSRT w obszarze priorytetowym nr 5:

„Wsparcie instytucjonalne” –

cel operacyjny 1 –

Wsparcie instytucji i organizacji działających w obszarze turystyki

oraz priorytetowi nr 2:

Rozwój zasobów ludzkich – działanie – Kształtowanie społecznych kadr ruchu turystycznego.

oraz 2 obszarowi priorytetowemu strategii SRTWZ:

„Rozwój zasobów ludzkich”.

a w szczególności celowi operacyjnemu II.2.2

„Kształtowanie społecznych”;

ponadto także 5 obszarowi priorytetowemu:

„Wsparcie instytucjonalne i budowa systemów rozwijających turystykę”

a ponadto odpowiada 5 osi rozwoju RPO:

„Turystyka, kultura i rewitalizacja”.

**Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy
Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica
w pełni odpowiadają zapisom:
Narodowej Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2006 – 2013,
Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie
Zachodniopomorskim do 2015 roku oraz
Regionalnemu Programowi Operacyjnemu
Województwa Zachodniopomorskiego**

4.3. Turystyczna misja Gminy Stepnica

W tym miejscu naszych rozważań należy przytoczyć jedną z definicji misji, która autorom opracowania wydaje się być najbardziej trafna dla celów niniejszego opracowania:

Misja to zwięzłe, realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju strategicznego uwzględniające identyfikację podstawowych problemów oraz wyniki analizy SWOT.

Turystyczna misja Gminy Stepnica, rozumianej jako wspólnota wszystkich osób zamieszkujących na jej terenie:

- obszar rozwiniętej gospodarki turystycznej wykorzystującej ruch turystyczny Szczecina i Niemiec;
- miejsce do uprawiania turystyki ekologicznej, wodnej oraz kwalifikowanej z rozwiniętym zapleczem portowym, żeglarskim i wędkarskim, obficie wyposażone w infrastrukturę towarzyszącą;
- miejsce przyjazne turystom.

5. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU TURYSTYKI (REALIZACJA, MONITORING, ANALIZA I AKTUALIZACJA)

Dla stwarzania odpowiedniego klimatu sprzyjającego realizacji prac objętych strategią rozwoju turystyki celowe jest powołanie **Zespołu Monitoringu Strategii**, składającego się z osób odpowiedzialnych za kontrolę wdrażania niniejszej strategii rozwoju.

Sugeruje się coroczną analizę możliwości budżetowych w zakresie realizacji poszczególnych celów długo- i średniookresowych strategii rozwoju turystyki gminy oraz zrealizowanie zasady składania corocznych sprawozdań z realizacji strategii przez w/w zespół podczas uchwalania budżetu.

Strategia podlega procesom niezbędnej aktualizacji w kilkuletnich horyzontach czasowych 2013 r. i 2016 r.

W ramach stałych konsultacji społecznych zaleca się powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej złożonej z instytucji działających na rzecz turystyki, firm turystycznych i osób zaangażowanych w rozwój turystyki.

Przekształcenia funkcjonalno – strukturalne w Gminie Stepnica wymagają kompleksowych i konsekwentnych, wieloletnich działań. Zestaw takich działań przedstawiony jest w rozdziale „Cele strategiczne” oraz „Działania i programy operacyjne”.

Jest niezwykle trudno zarekomendować kolejność działań, jakie powinna podjąć społeczność lokalna chcąc realizować strategię rozwoju turystyki. Trzeba pamiętać o kilkunastoletnim horyzoncie czasowym realizacji strategii oraz o możliwościach finansowych i organizacyjnych gminy.

Wypada przyjąć tutaj założenie, że każda złotówka wydana przez samorząd terytorialny powinna generować co najmniej drugie tyle ze środków zewnętrznych i europejskich oraz z obszaru partnerstwa publiczno – prywatnego.

Decyzje dotyczące strategii powinny zapadać w sposób bieżący w trakcie roku kalendarzowego, ale kulminacja przesądzeń związanych ze strategią będzie miała w sposób oczywisty miejsce podczas corocznego uchwalania budżetu gminy.

Wybór tematów do realizacji musi opierać się o dwa filary: pierwszy to możliwości finansowe, a drugi to efekt synergii. A mianowicie decyzja realizacyjna jednego z obszarów strategii turystyki powinna otwierać jak najwięcej następnych możliwości rozwoju.

Zaleca się, aby równocześnie realizować cele średniookresowe z każdego zarysowanego celu długookresowego. Uzyskamy wtedy efekt równoważenia rozwoju gminy.

5.1 Proponowane działania operacyjne

CEL STRATEGICZNY NR 1:

Rozwój systemów informacji i promocji gminy również w okolicznych miastach i węzłach ruchu turystycznego

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
1.1	Utworzenie punktu informacji turystycznej w Stepnicy	1.Wskazanie lokalizacji 2.Opracowanie zasad funkcjonowania 3.Uruchomienie punktu	Gminne, UE, regionalne
1.2	Opracowanie koncepcji promocji Gminy Stepnica	1.Wybór wykonawcy 2.Opracowanie koncepcji	Gminne, UE
1.3	Utworzenie Uniwersytetu III Wieku dla edukacji osób dorosłych	1.Opracowanie koncepcji 2.Druk materiałów, wynajęcie sali wykładowej 3. Realizacja edukacji	Gminne, UE
1.4	Zlecenie badań historycznych dotyczących gminy Stepnica i opublikowanie ich w monografii	1.Wybór wykonawcy 2.Opracowanie monografii	Gminne
1.5	Ogłoszenie konkursu na flagę gminy	1.Ogłoszenie konkursu 2.Powołanie kapituły 3.Ustanowienie nagrody 4.Wyłonienie zwycięzcy 5.Promocja logo	Gminne
1.6	Ogłoszenie konkursów na hasła promocyjne gminy	1.Ogłoszenie konkursu 2.Powołanie kapituły 3.Ustanowienie nagrody 4.Wyłonienie zwycięzcy 5.Promocja haseł	Gminne
1.7	Wykonanie monitoringu turystów przebywających na terenie gminy	1.Wybór wykonawcy 2.Przeprowadzenie monitoringu 3.Opracowanie i wdrażanie wniosków monitoringu	Gminne, UE, regionalne
1.8	Umieszczenie materiałów informacyjnych w punktach informacji turystycznej tak w Polsce jak i za granicą	1.Wybór punktów inf. turystycznej 2.Zawarcie stosownych umów 3.Realizacja 4. Monitoring	Gminne UE Sektor prywatny

CEL STRATEGICZNY NR 2:

Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
2.1	Ustawienie obelisku lub tablicy pamiątkowej upamiętniającego Biskupa Ottona z Bambergu	1.Opracowanie koncepcji 2. Wybór lokalizacji 2.Konkurs architektoniczny 3.Realizacja	Gminne Org. pozarządowe Kościół
2.2	Utworzenie załączka muzeum rybactwa i wędkarstwa na terenie portu w Stepnicy	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Dofinansowanie z budżetu gminy	Gminne, UE, NGO

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

2.3	Utworzenie marki turystycznej pod nazwą: „Osada Rybacka w Stepnicy”	1.Opracowanie koncepcji budowy marki 2.Realizacja przez gminę	Gminne UE org. pozarządowe
2.4	Plenery rzeźbiarsko – malarskiego nawiązujące do tradycji malarstwa Manfreda Schatza	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Zaproszenie wybranych uczelni 4.Wspólna realizacja	Gminne, UE, Uczelniane
2.5	Nadanie nazwy placu lub ulicy poświęconej słynnemu stepnickiemu żeglarzowi Robertowi Hilgendorf	1.Powołanie komisji Rady Gminy 2.Lokalizacja w terenie 3.Podjęcie stosownej uchwały przez Radę Gminy	Gminne
2.6	Odrestaurowanie parku wraz z założeniem dworskim we wsi Czarnocin	1.Opracowanie koncepcji 2.Realizacja inwestycyjna	Gminne UE ministerialne
2.7	Zbudowanie oferty turystycznej dla mieszkańców Szczecina	1.Opracowanie koncepcji 2.Druk materiałów promocyjnych 3.Promocja oferty	Gminne, Regionalne, prywatne
2.8	Zbudowanie pakietowej oferty turystycznej dla mieszkańców Berlina	1.Opracowanie koncepcji 2.Druk materiałów promocyjnych 3.Promocja oferty	Gminne, Regionalne, prywatne
2.9	Utworzenie w odrestaurowanym dworku we wsi Czarnocin centrum edukacji ekologiczno - przyrodniczej	1.Opracowanie koncepcji 2.Adaptacja pomieszczeń, 3.Wyposażenie dworku w ekspozyty 4.Uruchomienie działalności 5.Promocja centrum	Gminne, UE, Sektor prywatny, NGO
2.10	Rozwinięcie oferty w ramach odpustu św. Jacka	1.Opracowanie koncepcji 2.Przygotowanie mat. promocyjnych 3.Promocja	Gminne UE Organizacje religijne
2.11	Ufundowanie tablicy informacyjnej o pobycie Onufrego Zagłoby w Stepnicy	1.Opracowanie koncepcji 2.Ufundowanie tablicy 2.Opracowanie ulotki 3.Promocja	Gminne Sektor prywatny Organizacje pozarządowe
2.12	Utworzenie lapidarium z dawnymi nagrobkami pochodzącymi z cmentarzy różnych wyznań	1.Opracowanie koncepcji 2.Wybór lokalizacji 3. Realizacja 4Promocja	Gminne UE Organizacje religijne

CEL STRATEGICZNY NR 3:

Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
3.1	Wyposażenie portu jachtowego w zaplecze sanitarne, energetyczne	1.Opracowanie koncepcji arch. i funkcjonalnej 2.Realizacja inwestycyjna 3.Promocja	Gminne UE Sektor prywatny NGO

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

3.2	Lepsze oznakowanie i naprawa dróg tranzytowych w obszarze gminy	1.Lobbimg regionalny dla uzyskania środków finansowych 2.Opracowanie koncepcji oznakowania 3.Uzgodnienie harmonogramu realizacji 4.Realizacja	Właściciel dróg
3.3	Uruchomienie tramwaju wodnego (funkcja komunikacyjna i turystyczna) na trasie Szczecin - Trzebież – Police - Stepnica	1.Opracowanie koncepcji 2.Opracowanie informatora 3.Zakup lub wynajem jednostek 4.Realizacja	UE, Regionalne, Sektor prywatny
3.4	Opracowanie planu miejscowego dla wyspy „Chelminek”	1.Wybór wykonawcy 2.Realizacja 2.Promocja	Gminne

CEL STRATEGICZNY NR 4:

Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	4	5
4.1	Utworzenie szlaków ornitologicznych wzdłuż gminnego wybrzeża	1.Opracowanie koncepcji 2.Opracowanie przewodnika 3.Montaż ozn. Turystycznego	Gminne, UE, Regionalne
4.2	Utworzenie Jarmarku Bożonarodzeniowego i Wielkanocnego charakterze ekologicznym na terenie gminy	1.Opracowanie koncepcji 2.Promocja i realizacja	Gminne UE Sektor prywatny NGO
4.3	Wykorzystanie działalności istniejących organizacji na rzecz dbałości o czystość rzek Zalewu Szczecińskiego	1.Identyfikacja organizacji 2.Uzyskanie członkostwa gminy w wybranych organizacjach 3.Realizacja założonych działań	Regionalne, Gminne, UE, NGO
4.4	Wdrożenie gminnego systemu gospodarki odpadami	Zadanie własne gminy realizowane zgodnie z budżetem	Gminne, UE
4.5	Opracowanie gminnego wzorca budownictwa dla nowych inwestorów	1.Opracowanie koncepcji arch. i funkcjonalnej 2.Zmiany w planach zagospodarowania 3.Realizacja inwestycyjna	Gminne UE Sektor prywatny NGO
4.6	Wprowadzenie do klas szkół podstawowych elementów edukacji ekologicznej	1.Opracowanie koncepcji edukacyjnej 2.Wprowadzenie zajęć do planów nauczania w szkołach podstawowych	Gminne, UE

CEL STRATEGICZNY NR 5:

Rozwój infrastruktury komunalnej związanej z turystyką

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
5.1	Przeprowadzenie certyfikacji ISO Urzędu Gminy Stepnica	1.Wybór realizatora 2.Szkolenia pracowników urzędu 3. Wdrożenie i monitoring	Gminne,
5.2	Remonty i oznakowanie dróg gminnych	Zadanie własne gminy realizowane zgodnie z budżetem	Gminne UE Sektor prywatny Organizacje pozarządowe
5.3	Rozbudowa i modernizacji sieci kanalizacyjnej i wodociągowej gminy	Zadanie własne gminy realizowane zgodnie z budżetem	Gminne UE Sektor prywatny
5.4	Utworzenie stacji benzynowej na terenie gminy Stepnica	1.Uzgodnienie lokalizacji 2. Wprowadzenie zmian do planu miejscowego 3.Realizacja	Sektor prywatny, Gminne
5.5	Wprowadzenie systemu bezpłatnego dostępu do Internetu na terenie gminy	1.Konkurs na wykonanie sieci internetowej 2.Realizacja	Gminne, UE, Sektor prywatny
5.6	Utworzenie kina letniego na wybrzeżu w Stepnicy	1.Opracowanie koncepcji 2.Wybór wykonawcy 3.Montaż wyposażenia	Gminne, UE, Sektor prywatny

CEL STRATEGICZNY NR 6:

Rozwój infrastruktury turystycznej

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
6.1	Utworzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej	1.Spotkanie założycielskie 2.Opracowanie statutu 3.Rejestracja stowarzyszenia	Gminne, Regionalne
6.2	Utworzenie kilku pól biwakowych na terenie gminy	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Druk ulotek i promocja 4.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny
6.3	Zainstalowanie bankomatów na terenie gminy	Zaproszenie kilku banków do współpracy	Sektor prywatny

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

6.4	Utworzenie szlaku kajakowego rzeki Gowiennicy	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Druk ulotek i promocja 4.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny
6.5	Utworzenie produktu turystycznego w oparciu o szlak kajakowy usytuowany na kanałach	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Druk ulotek i promocja 4.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny
6.6	Rozbudowa bazy gastronomicznej	1.Opracowanie koncepcji	Sektor prywatny, Gminne
6.7	Rozbudowa bazy hotelowej na terenie gminy	1.Opracowanie koncepcji	Sektor prywatny, Gminne
6.8	Utworzenie szlaku konnego w oparciu o dukty leśne	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Druk ulotek i promocja 4.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny
6.9	Wdrożenie nowego oznakowania atrakcji i szlaków turystycznych gminy	1.Opracowanie koncepcji 2.Druk ulotek i promocja 3.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny
6.10	Utworzenie szlaku prehistorycznego w oparciu o zachowane obiekty	1.Opracowanie koncepcji 2.Konkurs na organizację 3.Druk ulotek i promocja 4.Realizacja terenowa	Gminne, UE, Sektor prywatny

CEL STRATEGICZNY NR 7

Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju gminy

Lp.	Działanie	Opis proponowanych czynności	Źródła finansowania
1	2	3	4
7.1	Dzierżawa sezonowa statku białej floty dla rejsów turystyczno - edukacyjnych ze Stepnicy	1.Opracowanie zasad funkcjonowania 2.Wybór oferty 3.Realizacja	Gminne, UE, Regionalne, Prywatne
7.2	Wydanie mapy Zalewu Szczecińskiego z danymi batymetrycznymi (mapa dna zalewu)	1.Opracowanie koncepcji 2.Opracowanie mapy 3.Promocja i dystrybucja	Gminne, UE, Regionalne, Prywatne
7.3	Utworzenie centrum windsurfingu na wybrzeżu zalewu	1.Opracowanie koncepcji lokalizacyjnej 2.Wykonanie dokumentacji techn. 3.Wykonanie opr. oddziaływanie na środowisko 4.Uzyskanie odp. zezwoleń i uzgodnień 5. Zaproszenie organizacji i osób prywatnych do współpracy 6.Realizacja procesu inwestycyjnego	Gminne, UE, Regionalne, Prywatne

7.4	Budowa bulwaru spacerowego wraz z trasą rowerową wzdłuż brzegu Zalewu Szczecińskiego w obszarze gminy	1.Opracowanie koncepcji 2.Wykonanie dokumentacji techn. 3.Wykonanie opr. oddziaływanie na środowisko 4.Uzyskanie odp. zezwoleń i uzgodnień 5.Realizacja i promocja	Gminne, UE, Regionalne, Prywatne, NGO
7.5	Powołanie Związku Gmin Zalewu Szczecińskiego	1.Opracowanie koncepcji związku 2.Zaproszenie jst do współpracy 3.Opracowanie statutu 4. Powołanie organizacji	Gminne
7.6	Wydanie przewodnika wędkarskiego gminy Stepnica	1.Opracowanie koncepcji 2.Opracowanie przewodnika	gminne
7.7	Rozbudowa i zagospodarowanie terenu przy estradzie plenerowej w Stepnicy	1.Opracowanie wstępnej koncepcji technicznej 2.Wykonanie dokumentacji techn. 3.Wykonanie opr. Oddziaływanie na środowisko 4.Uzyskanie odp. Zezwoleń i uzgodnień 5.Proces inwestycyjny	Gminne, UE, Sektor prywatny, Organizacje pozarządowe
7.8	Odbudowa zniszczonych przystani żeglarskich na terenie gminy	1.Opracowanie koncepcji funkcjonalnej 2.Wykonanie dokumentacji techn. 3.Wykonanie opr. oddziaływanie na środowisko 4.Uzyskanie odp. zezwoleń i uzgodnień 5.Proces inwestycyjny	Gminne, UE, Sektor prywatny, Organizacje pozarządowe
7.9	Budowa strzeżonych kąpielisk nad Zalewem Szczecińskim, wraz z zapleczem rekreacyjno-sportowym	1.Wykonanie dokumentacji techn. 2.Wykonanie opr. oddziaływanie na środowisko 3.Uzyskanie odp. zezwoleń i uzgodnień 4.Proces inwestycyjny	Gminne, UE, Sektor prywatny,

5.2. Rozwinięcie opisowe niektórych działań

5.2.1 Projekt „Port Rybacki w Stepnicy”

W kontekście rybołówstwa, można zaproponować utworzenie kompleksowej oferty turystycznej, która bazowała by na rybołówstwie uprawianym tradycyjnymi metodami, jako unikatowymi wyróżnikami regionu. Produkt mógłby zakładać utworzenie marki turystycznej pod nazwą: „Port Rybacki w Stepnicy”. W ramach produktu można tu stworzyć skansen rybacki, w ramach którego funkcjonowało by muzeum rybactwa i wędkarstwa na Zalewie Szczecińskim. Ponadto działały by tu punkty gastronomiczne, a do nabycia były by markowe produkty spożywcze. Turyści mogli by uczestniczyć w komercyjnych rejsach z rybakami, poznać metody połowu ryb, uczestniczyć

w opróżnianiu sieci rybackich. Można również zaproponować uwędzenie zakupionej ryby w markowej wędzarni pod okiem doświadczonej w tym zakresie osoby.

W powstałym muzeum rybactwa i wędkarstwa prezentowane były by trofea wędkarskie, eksponowano by dawny sprzęt służący do połowu ryb. Dzięki wsparciu finansowemu producentów sprzętu wędkarskiego prezentowano by tu również oferowane przez nich artykuły dla wędkarzy. Przy muzeum działałby punkt informacji turystycznej. Oferowano by sprzedaż biletów uprawniających do wzięcia udziału w połowie ryb na łodzi rybackiej.

5.2.2 Szlak Cysterski

Obecnie na obszarze kraju funkcjonuje Szlak Cysterski: *„Podróżowanie Szlakiem Cysterskim to nie tylko zwiedzanie klasztorów cysterskich, ale swoista wyprawa w przeszłość, pełna refleksji nad duchowym życiem blisko natury, tak odległym i odmiennym od tego w obecnych czasach”*⁴⁰. Gmina Stepnica poprzez walory przyrodnicze wspaniale wkomponowuje się jako miejsce przystankowe na tym szlaku. Tym bardziej, iż Szczecin i Wolin do niego przynależą. Zakon ten obecnie jest identyfikowany nie tylko ze wspaniałą spuścizną w postaci wzniesionych kościołów czy klasztorów, ale także w kontekście potraw i alkoholi np. nalewek, które w Polsce produkowane są przez większych wytwórców spożywczo-alkoholowych, a następnie firmowane nazwą zakonu. Te produkty zdobywają w naszym kraju coraz większą popularność. Z pewnością mogły by wchodzić w skład menu miejscowej restauracji obok innych potraw z kuchni mnichów, które by nawiązywały do przeszłości, w której zakon ten posiadał dobra w Stepnicy.

5.2.3 Otton, biskup z Bambergu

Nie wiadomo dokładnie w którym roku powstała parafia rzymsko-katolicka w Stepnicy. Akcje misyjną zakończoną powodzeniem prowadził na początku XII w. na Pomorzu Zachodnim Otton, biskup z Bambergu. Ów biskup, kanonizowany po śmierci, był również kapelanem na dworze władcy polskiego Władysława Hermana. Zajmował się także wychowaniem i nauką Bolesława Krzywoustego, znał dobrze mowę i obyczaj polski. Według miejscowej legendy ów święty miał przebywać również na analizowanym terenie. Przed wojną grupa katolików mieszkająca w Stepnicy przynależała do Parafii św. Ottona w Kamieniu Pomorskim, ponieważ w ich miejscowości istniał tylko kościół ewangelicki. Również przez jakiś czas po II wojnie światowej rzymsko-katolicka Parafia św. Ottona w Kamieniu Pomorskim obejmowała swoim zasięgiem całość obszaru przynależnego do obecnej parafii Stepnica. Podkreśleniem zasług tego świętego dla chrystianizacji Pomorza, a także źródłem informacji o dawnej przynależności katolików z gminy Stepnica do parafii pod wezwaniem

⁴⁰ Szerzej: www.szlakcysterski.org

tego świętego, było by ufundowanie tablicy pamiątkowej, którą umieścić można w obrębie świątyni w Stepnicy. Postać św. Ottona znakomicie wpisuje się w projekty transgraniczne o charakterze turystycznym, które można w przyszłości realizować z sąsiadami zza granicy.

5.2.4 Kult Św. Jacka Odrowąza

Obecnie istniejący kościół parafialny w Stepnicy pochodzi z [1741](#) roku pod wezwaniem Św. Jacka. Dominikanin Jacek Odrowąż ur. 1183 w Kamieniu Śląskim, zmarł 15 sierpnia 1257 w Krakowie. Kult tego świętego był i jest bardzo rozwinięty w kraju i za granicą. Góry w Ameryce Północnej i Południowej nazwane są jego imieniem. Chrzczono nim statki i okręty wojenne. Jego imię noszą: szkoły, muzea, instytucje, organizacje. Także największy obelisk na świecie o wysokości 173 m. nosi imię św. Jacka i upamiętnia jedną z najbardziej znanych bitew w historii Stanów Zjednoczonych stoczoną pod miejscowością San Jacinto, która nazwę swą zawdzięcza św. Jackowi. W Gdańsku gotycka baszta wzniesiona na przełomie XIV/XV w. została nazwana „Jackiem” na cześć świętego. Jego posąg stoi w panteonie świętych na attyce kolumnady Berniniego na Placu św. Piotra w Watykanie, a także w Sanktuarium Maryi w Lourdes we Francji. W głównym kościele dominikanów - bazylice św. Sabiny na Aventynie w Rzymie - jedna z dwóch kaplic poświęcona jest świętemu Jackowi - co świadczy, że był jedną z najważniejszych postaci w tym Zakonie. Św. Jacek patronuje min. marynarzom i innym profesjom związanym z wodą. Jego wspomnienie obchodzone jest 17 sierpnia. Od jakiegoś czasu w Stepnicy organizowany jest odpust. Uroczystości poprzedza msza święta odpustowa. Odbywa się tu także festyn, na którym prezentowany jest dorobek kulturalny gminy: występy zespołów także folklorystycznych. W kramach, przyporzędowanych poszczególnym miejscowościom z obszaru gminy, oferowane są produkty żywnościowe i rękodzieła artystycznego. Dużym zainteresowaniem cieszą się szczególnie pierogi, które stały się wyróżnikiem kulinarnym obchodzonego tu święta. Według ks. proboszcza tutejszej parafii z roku na rok przybywa tu gości spoza obszaru gminy. Warto, z czasem, zaproponować przybyszom przybyłym na odpust także inne atrakcje, które mogą stać się wyróżnikiem gminy. Do nich mogły by należeć ryby (także oferowane w punktach gastronomicznych), sprzedawane w pobliżu portu. Św. Jacek to przecież także opiekun osób, które uprawiają zawód związany z ryzykiem utonięcia.

Właściwą oprawę muzyczną odpustu mogłyby zapewnić odpowiednie organy wkomponowane w zachowany prospekt organowy. Dobrze brzmiący instrument służył by muzykom wykonującym tu utwory na koncertach muzyki organowej

5.2.5 Osoba Onufrego Zagłoby

Według gazety "Nad Zalewem", w Stepnicy miał gościć Onufry Zagłoba, pierwowzór literacki dla Henryka Sienkiewicza. Szlachcic, miał przebywać w stepnickiej karczynie, skąd napisał list do swojego przyjaciela Michała Wołodyjowskiego. Działo się to w połowie XVII stulecia, gdy wojska Stefana Czarnieckiego w pogoni za Szwedami wyprawiły się poza granice Rzeczypospolitej. Według gazety list ten znajduje się obecnie w zbiorach jednego ze szczecińskich muzeów. Zagłoba napisał w nim, że kompania żołnierzy, w której walczył, rozbiła niewielki oddział Szwedów pod Stepnicą. W kontekście Stepnicy miał zastanawiać się skąd pochodzi jej dziwna nazwa, dochodząc do wniosku, że wywodzi się od rozległego stepu. O mieszkańcach napisał, że są dobrymi gospodarzami, do tego bardzo uprzejmi i gościnni. W liście opisał samą miejscowość wymieniając funkcjonujący w niej port. Zdając relację z wyprawy wojsk Stefana Czarnieckiego, sugerował, że niedługo w pogoni za Szwedami będą one wkraczać coraz bardziej w głąb ziem Cesarstwa Niemieckiego i podążać w kierunku Danii⁴¹. Niewątpliwie należało by dotrzeć do przytaczanego przez prasę dokumentu. Onufry Zagłoba należy przecież do najbardziej popularnych postaci literackich w naszym kraju. Konieczne wydaje się również stworzenie kopii listu, którego treść można by wykorzystywać w folderach promocyjnych gminy. Informacje o gościnności, uprzejmości i gospodarności mieszkańców Stepnicy, zaczerpnięte z odległego czasowo źródła historycznego, stworzonego przez tak znanego człowieka, mogą stać się wspaniałymi hasłami promocyjnymi

5.2.6 Transgraniczny szlak Stefana Czarnieckiego

Również sama wyprawa Stefana Czarnieckiego do Danii, w której wraz z Niemcami i Duńczykami gromił Szwedów zasługuje na specjalne traktowanie. Jest przecież wzmiankowana w słowach naszego hymnu narodowego. Wcześniej była ona przedstawiana jako przykład chwały oręża polskiego⁴². Obecnie działania te bywają różnie oceniane, obok zasług pojawiają się także opinie krytyczne, podkreślające bezwzględność żołnierzy Rzeczypospolitej, a nawet podważające zdolności ich wodza. Przykładem uznania dla postaci Czarnieckiego może być inicjatywa Burmistrza Gryfina nadania mostowi w tym mieście imienia Stefana Czarnieckiego. Nie sposób tego wszystkiego jednoznacznie ocenić z naszego punktu widzenia, a jedynie można odnieść się do trudnych, nekanych wojnami czasów, w których przyszło mu żyć i walczyć. Niewątpliwie pożądana była by wspólna inicjatywa gmin, związanych z pobytem wojsk tego wodza, która zebrała by całą wiedzę związaną z pobytem Czarnieckiego w tej okolicy, w formie konferencji i wspólnej publikacji naukowej. W przyszłości zaowocować by ona mogła utworzeniem transgranicznego szlaku Stefana Czarnieckiego z Pomorza Szczecińskiego przez terytorium północnych Niemiec do Danii. Wszystkie wymienione

⁴¹ Za: www.gasierzyno.republika.pl/historia.html

⁴² Zob. A. Kersten, *Stefan Czarniecki 1599-1665*, Warszawa 1963.

państwa walczyły w koalicji, a Czarnieckiemu przyszło walczyć u boku najwybitniejszych wodzów swojej epoki.

5.2.7 Zapomniane cmentarze katolicyzmu, protestantyzmu i judaizmu

Na terenie gminy Stepnica obok siebie żyli wyznawcy katolicyzmu, protestantyzmu i judaizmu. Spuścizną po nich są cmentarze, rozsiane po całej gminie. Wiele z nich zostało niemal zapomnianych, jak chociażby cmentarz żydowski w pobliżu Stepnicy, inne zaniedbane: w Czarnocinie czy Budzieniu. Wiele nagrobków zostało po II wojnie światowej przemieszczonych i obecnie niszczeją z dala od miejsc ich przeznaczenia. Dobrym pomysłem, na uszanowanie pamięci dawnym mieszkańców tego obszaru, było by utworzenie lapidarium, na funkcjonującym cmentarzu, do którego zwiezione by zostały niszczące płyty nagrobne. Takie lapidarium znajduje się np. w Gryfinie, natomiast z podobną intencją ufundowano pomnik „Cmentarz nieistniejących cmentarzy” w Gdańsku. Pamiętajmy, że stare nagrobki niejednokrotnie prezentują wysokie wartości artystyczne. Lapidarium stanowiło by miejsce spotkań ludzi, których korzenie tkwią na tym terenie. Swoją obecnością wpisywali by się w tożsamość kulturową tego obszaru. Również ocalałe, dawne cmentarze należało by zlokalizować, uporządkować, oznakować i zamieścić przy opisach szlaków turystycznych przebiegających przez gminę. Należy pamiętać, że to właśnie poznawanie zabytków kultury materialnej i miejsc pochówków odgrywa ogromną rolę w kształtowaniu świadomości regionalnej i historycznej. W związku z tym do inwentaryzowania i porządkowania cmentarzy można zaprosić młodzież, która w ten sposób uczyć się może szacunku do miejsc kultu i pamięci o tych, którzy żyli i tworzyli na tych ziemiach, a przez wiele lat zostali zapomniani. Dokładna lokalizacja cmentarzy w wielu przypadkach wymaga weryfikacji w oparciu o orientacyjne mapy znajdujące się w archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

6. BIBLIOGRAFIA

- Altkorn J., *Marketing w turystyce*, Warszawa 1994.
- Domizlaff S., *Master and Commander*, „Yacht”, nr 1/2004.
- Gąssowski J., *Kultura pradziejowa na ziemiach Polski*, Warszawa 1985.
- Goworecki W. W., *Turystyka*, Warszawa 2000.
- Kersten A., *Stefan Czarniecki 1599-1665*, Warszawa 1963.
- Kotler P., *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie, kontrola*, Warszawa 1994.
- M. Olszewska-Torbé, *Co żyje nad Zalewem Szczeciński? Przewodnik przyrodniczy*, Szczecin.
- Middleton V. T. C., *Marketing w turystyce*, Warszawa 1996.
- Panasiuk A., *Jakość produktu turystycznego jako czynnik kształtowania marki turystycznej regionu*, [w:] *Kształtowanie jakości produktu turystycznego regionu z zachowaniem rozwoju zrównoważonego*, Warszawa 1999.
- Piniński J., *Dzieje pieniądza zachodnio-pomorskiego*, Szczecin 1976.
- Piskorski Cz., *Pomorze Zachodnie. Mały przewodnik*, Warszawa 1980.
- Plan Odnowy Miejscowości Budziej na lata 2007 – 2013.*
- Plan Odnowy Miejscowości Racimierz na lata 2008-2015*, Załącznik do Uchwały Nr XVI/154/ 08 Rady Gminy Stepnica z dnia 13 listopada 2008 r.
- Plan Rozwoju Miejscowości Bogusławie na lata 2005-2010*, Załącznik do Uchwały Nr XXVIII /249/05. Rady Gminy Stepnica z dnia 23 maja 2005.
- Plan Rozwoju Miejscowości Miłowo*, Załącznik do Uchwały Rady Gminy Stepnica z dnia 30 marca 2005.
- Plan rozwoju miejscowości Stepnica na lata 2005-2013*, Stepnica 2005.
- Plan Rozwoju Miejscowości Widziensko*, Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/250/05. Rady Gminy Stepnica z dnia 23 maja 2005.
- Program ochrony środowiska dla gminy Stepnica*, oprac. zespół „INTERGRYF” Sp. z o.o., Stepnica 2004.
- Program rozwoju produktów turystycznych województwa pomorskiego*, praca pod red. M. Wanagos, Gdańsk 2004.
- Richards B., *Marketing atrakcji turystycznych. Jak zwiększyć frekwencję i dochody*, Warszawa 2003.
- Rospond S., *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*. Wrocław 1984.
- Seibert J., *Leksykon sztuki chrześcijańskiej. Tematy, postacie, symbole*, Kielce 2007.
- Spors J., *Organizacja kasztelańska na Pomorzu Zachodnim XII-XIII w.*, Słupsk 1991.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica*. Założenia do Planu Zaopatrzenia Gminy Stepnica w Energię Elektryczną (okres 2004-2008), oprac. Matuszewski R., Stepnica 2004.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stepnica*. RBGP Szczecin 2005 r.
- Łosiński W., *Osadnictwo plemienne Pomorza (IV-X wiek)*, Wrocław 1982.
- Narodowa Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2006 – 2013.*
- Piniński J., *Dzieje pieniądza zachodnio-pomorskiego*, Szczecin 1976.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.*
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 roku.*
- Plan Odnowy Miejscowości Stepnica na lata 2008 - 2015*
- Plan Odnowy Miejscowości Stepniczka na lata 2010 - 2017*
- Plan Odnowy Miejscowości Gąsierzyno na lata 2008- 2015*
- Plan Odnowy Miejscowości Łąka na lata 2010 - 2017*
- Plan Odnowy Miejscowości Miłowo na lata 2010 - 2017*
- Plan Odnowy Miejscowości Czarnocin na Lata 2010 - 2017*
- <http://pl.wikipedia.org/wiki/Stepnica>
- www.cedynia.pl
- www.gasierzyno.republika.pl/historia.html
- www.jomsborg-vineta.com
- www.stepnica.eparafia.pl

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

www.stepnica.org

www.stepnica.pl

www.szlakcysterski.org

www.tawernapanorama.pl

www.wkrzywymzwierniadle.com

7. ZAŁĄCZNIK - WYNIKI PRAC SEMINARIUM DIAGNOSTYCZNEGO

W ramach prac nad Strategią Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica zrealizowano seminarium diagnostyczno - projektowe nt. „Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica” prowadzonego przez autorów opracowania, które odbyło się w dniu 5 marca 2010 r. w Stepnicy. Uczestnikami seminarium byli przedstawiciele: Urzędu Gminy i Rady Gminy oraz osoby zaangażowane w działalność turystyczną, a także reprezentanci miejscowych środowisk gospodarczych, społecznych, kulturalnych i mediów.

Poniżej przedstawiamy program seminarium diagnostyczno-projektowego:

10.00 Wprowadzenie do warsztatów

- wzajemna prezentacja uczestników
- przedstawienie oczekiwań związanych z warsztatem
- omówienie programu warsztatów

10,30 Główne problemy rozwoju turystyki w gminie

- dyskusja; co rozumiesz pod pojęciem „turystyka”
- wprowadzenie do prac w zespołach
- określenie głównych problemów gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy w zespołach

11,00 Wprowadzenie do planowania strategicznego w gminie

11,30 Analiza SWOT turystyki w gminie

- wprowadzenie do pracy w zespołach
- analiza szans i zagrożeń turystycznych gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy
- analiza atutów i słabości turystycznych gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusje wyników pracy

12,00 Określenie wizji i celów strategicznych w turystyce w gminie do 2020 r.

- wprowadzenie do pracy w zespołach
- określenie wizji i celów strategicznych - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy w zespołach

13.00 Program przedsięwzięć strategicznych

- dyskusja ; jak wspomagać rozwój turystyczny gminy ?
- wprowadzenie do pracy w zespołach
- określenie listy pomysłów - przedsięwzięć strategicznych - praca zespołowa
- prezentacja i dyskusja wyników pracy - synteza i wybór przedsięwzięć priorytetowych

14.00 Podsumowanie warsztatów

W ramach prac seminaryjnych uczestnicy spotkania wyrażali swoje opinie, propozycje i stanowiska, które zostały przedstawione poniżej bez ingerencji w wypowiedzi.

7.1 Identyfikacja pojęcia turystyka

- wypoczynek,
- zwiedzanie,
- przemieszczanie się w celu poznania,
- miejsca noclegowe i gastronomiczne,
- inwestycje,
- poznanie zwyczajów ludzi mieszkających w miejscu naszego wypoczynku,
- atrakcje, kultura,
- świadoma turystyka,
- szlaki wodne,
- edukacja,
- infrastruktura (stacje paliw, bankomaty),
- pamiątki,
- wypożyczalnie,
- reklama, promocja, przewodniki,
- dostępność turystyczna (drogi, ścieżki itp.),
- sport,
- historia, zabytki,
- religia,
- przyroda,
- rozrywki, imprezy.

7.2 Ocena potencjału gminy - silne i słabe strony

Atuty turystyki:

- duża ilość wód (Zalew Szczeciński, dzika rzeka Gowienica, rzeka Krępa itd.),
- porty jachtowe,
- walory przyrodnicze (lasy, puszcza goleniowska, ssaki, ptaki – w tym orzeł Bielik, ryby itp.),
- cisza, spokój, bezpieczeństwo,
- walory administracji samorządowej,
- położenie gminy w pobliżu trasy międzynarodowej: Goleniów – Berlin,
- szeroki dostęp z wody do atrakcji położonych na obszarze gminy,
- lotnisko w Goleniowie,
- wieża w Zielonczynie,
- rozwinięta sieć duktów leśnych,
- połączenia z Morzem Bałtyckim,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- gminne obiekty możliwe do wykorzystania,
- imprezy kulturalne (święto gęsi, wybory miss nad zalewem),
- działające organizacje pozarządowe,
- położenie gminy na zachodnim brzegu zalewu – mielizna,
- przebiegające przez obszar gminy międzynarodowych dróg wodnych,
- budowa 4 marin,
- domy letniskowe,
- dobrze rozwinięta sieć sklepów,
- potencjał ludzki,
- potencjał finansowy gminy,
- zabytki (kościół w Stepnicy, stare domy itd.),
- port rybacki,
- trzy rezerwaty na obszarze gminy,
- kolekcja prywatna w tawernie,
- postać żeglarza niemieckiego pochodzącego ze Stepnicy,
- dobrze działający wójt,
- zasoby finansowe gminy,
- wyspy na zalewie,
- alternatywna trasa nad morzem,
- działki rekreacyjno – turystyczne,
- zespół folklorystyczny Stepniczanie,
- ekologiczne pożywienie.

Słabości turystyki:

- słabo rozwinięta infrastruktura komunalna (mało chodników, słaba nawierzchnia ulic, odpady, przyłącza gazowe),
- brak należytej promocji i informacji o gminie,
- słabo rozwinięta baza noclegowa (brak miejsc tego typu o zróżnicowanej kategorii),
- brak bankomatów, stacji paliw,
- słabo rozwinięta sieć szlaków turystycznych,
- mało plaż,
- brak spójności działań,
- brak planu zagospodarowania turystycznego,
- obszar gminy włączony do programu „Natura 2000”,
- zanieczyszczenie zalewu,
- brak świadomości walorów gminy u mieszkańców,
- nie korelujące plany rozwoju,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- brak instrumentów umożliwiających Urzędowi Gminy pomoc przedsiębiorcom w zakresie rozwoju infrastruktury,
- brak centrum promocji gminy,
- mało imprez promujących gminę,
- kłusownictwo,
- brak żeglugi białej floty,
- brak kina,
- niska estetyka gminy (brak spójnej architektury, brak mechanizmu współpracy w tym zakresie na linii urząd - obywatel),
- słaby dostęp do internetu,
- brak koszy na śmieci,
- brak edukacji ekologicznej,
- nie odbudowane porty,
- brak marki gminy.

Szanse:

- położenie gminy: bliskość lotniska międzynarodowego, morza, granicy państwowej,
- drogi szybkiego ruchu w otoczeniu gminy,
- pozyskiwanie środków finansowych: unijnych, z sektorowych programów operacyjnych,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury wodnej,
- rozbudowa szlaków wodnych,
- połączenie ze Szczecinem i Bałtykiem,
- rozwój rekreacji: rozbudowa, ścieżek rowerowych, pieszych i konnych,
- poprawa jakości plaż i czystości wody,
- promocja zdrowej żywności: sprzedaż produktów ekologicznych z gospodarstw rolnych,
- duża dostępność do atutów przyrodniczych: wieża widokowa na górze Zielonczyn, Puszcza Goleniowska, Park Przyrodniczy, obserwacja ptaków i zwierząt,
- zaangażowanie wójta w rozwój gminy,
- pieniądze uzyskane z Urzędu Morskiego,
- dokończenie gazyfikacji gminy,
- sporty wodne.

Zagrożenia:

- zanieczyszczona woda,
- budowa elektrowni atomowej,
- zbyt mały zakres współpracy różnych urzędów,
- kryzys w kraju,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- „Natura 2000”,
- blokada finansów,
- kadencyjność władzy samorządowej,
- zakłady chemiczne „Police”,
- klęski żywiołowe,
- gazoport,
- budowa zakładów przemysłowych,
- nasilenie ruchu pojazdów,
- nieodpowiednia gospodarka odpadami,
- wysoki stan wód gruntowych,
- złe przepisy uniemożliwiające powstanie obiektów infrastruktury turystycznej na obszarze gminy.

7.3 Cele strategiczne rozwoju gminy

Programy strategiczne:

- stała kampania promocyjna gminy,
- rozbudowa plaż wiejskich,
- dokończenie budowy marin wraz z infrastrukturą towarzyszącą (prąd, woda, toalety itp.),
- modernizacja istniejących przystani,
- rozwój turystyki wodnej (spływy, wędkowanie, tramwaj wodny),
- rozwój sportów wodnych (windsurfing, żeglarstwo itd.),
- utworzenie ścieżek rowerowych, konnych o charakterze przyrodniczo-edukacyjnym,
- utworzenie pól biwakowych z infrastrukturą,
- edukacja na terenie gminy w zakresie proekologicznym i zdrowego trybu życia,
- budowa punktów widokowych,
- przejrzyste oznakowanie tras turystycznych, żeglugowych, rowerowych, konnych,
- powołanie Centrum Informacji Turystycznej,
- zablokowanie rozwoju uciążliwej działalności gospodarczej,
- dbałość o stały rozwój służb porządkowych na terenie gminy,
- rozbudowa infrastruktury drogowej,
- utrzymanie i promowanie dotychczasowych kierunków działań władzy samorządowej,
- rozwój działu pozyskiwania funduszy zewnętrznych przez inwestorów gminnych w Urzędzie Gminy,
- utrzymanie i rozwój systemu „Urząd przyjazny dla interesantów”,
- powiększanie zasobów finansowych Gminy poprzez pozyskiwanie środków z UE i budżetu państwa,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury gminnej na rozwój edukacji turystycznej,

Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica

- wyeksponowanie zbiorów turystycznych i walorów kulturalnych poprzez powołanie Muzeum Rybactwa nad Zalewem Szczecińskim,
- stworzenie bazy noclegowej w budynku restauracji,
- rozbudowa szlaków wodnych (utworzenie połączenia wodnego ze Szczecinem i akwenem Morza Bałtyckiego),
- poprawa czystości plaż i wód Zalewu Szczecińskiego,
- sprzedaż produktów ekologicznych z indywidualnych gospodarstw rolnych,
- udzielanie pomocy przez władze Gminy w tworzeniu nowych miejsc noclegowych,
- budowa stacji paliw ,
- zainstalowanie bankomatów,
- skoordynowanie działań Urzędu Morskiego z innymi podmiotami,
- przybliżenie mieszkańcom programu „Natura 2000”.